คุณค่าแห่งพลังงาน เหนือกาลเวลา

70 ปี

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน และอนุรักษ์พลังงาน

70 DEDE 2023

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน
70 ปี พพ.

สารจากอธิบดี กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ย้อนกลับไปเมื่อ 25 ปีที่แล้ว ใน พ.ศ. 2542 ผมได้มารายงานตัวเพื่อเข้ารับราชการเป็นครั้งแรกที่บ้านพิบูลธรรม ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรมพัฒนาส่งเสริมพลังงาน และต่อมาใน พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ตามภารกิจหลักของกรมฯ แม้ว่าต่อมาผมจะได้ไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน, สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) แต่ในที่สุดก็ได้กลับมาปฏิบัติหน้าที่ยัง พพ. ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการทำงาน และเป็นหน่วยงานที่ผมมีความผูกพัน และได้ปฏิบัติหน้าที่มาเป็นเวลานาน 16 ปี

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นมาอันยาวนานควบคู่ไปกับประวัติศาสตร์การบุกเบิก และพัฒนาด้านพลังงานของประเทศไทยในอดีต ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2496 จากพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติขึ้น และให้ “คณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ” เป็นผู้วางนโยบายและพิจารณาโครงการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับพลังงาน หน่วยงานดังกล่าวมีฐานะเทียบเท่ากรม มีชื่อว่า “การพลังงานแห่งชาติ”

นับแต่นั้นเป็นต้นมา การพลังงานแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการพลังงานของชาติอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องมาโดยตลอด จนกระทั่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานพลังงานแห่งชาติ, กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน, กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ตามบทบาทภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย แต่พันธกิจสำคัญของเราที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปก็คือ การปฏิบัติงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ ตลอดระยะเวลา 70 ปี ของ พพ. จึงเติบโตควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านพลังงานของชาติครั้งสำคัญ ในหลากหลายมิติ อาทิ การบุกเบิกวางรากฐานด้านการพลังงาน, การพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดร.ประเสริฐ สินสุขประเสริฐ
อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน

และโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า, การค้นพบปิโตรเลียมในประเทศไทย, การศึกษาและพัฒนาพลังงานทดแทนและส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ในวาระครบรอบ 70 ปี ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ใน พ.ศ. 2566 นี้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้มีการจัดทำหนังสือ **“70 ปี กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน คุณค่าแห่งพลังงานเหนือกาลเวลา”** เพื่อเป็นบทบันทึกเรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการพลังงานของชาติในหลากหลายมิติ และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ

ในฐานะอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ผมขอขอบคุณผู้นำขององค์กรและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในอดีตที่ได้วางรากฐานอันแข็งแกร่งให้แก่พวกเราชาว พพ. และขอขอบคุณข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของ พพ. ทุกคนที่ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความตระหนักถึงภารกิจที่พวกเรามีต่อประเทศชาติและประชาชน และร่วมกัน **“สร้างความยั่งยืนด้านพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานของประเทศเพื่อให้เกิดการผลิตและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”** ตามพันธกิจของ พพ. อย่างมั่นคงสืบต่อไป

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

สารบัญ

CHAPTER 1: “พลังงาน” ในบ้านพิบูลธรรม

- ชัยภูมิเด่นริมคลองผดุงกรุงเกษม
- ประวัติบ้านนนที บ้านพระราชทาน 2 รัชกาล
- “วัวพระนนทิการ” สัญลักษณ์เด่นของบ้านพิบูลธรรม
- หายนะแห่งสงคราม จุดเปลี่ยนของบ้านนนที สู่บ้านพิบูลธรรม
- พลังงานแห่งความงามของ “บ้านพิบูลธรรม”
- สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านพิบูลธรรม
- จุดตัดประวัติศาสตร์ ณ บ้านพิบูลธรรม

วิวัฒนาการตราสัญลักษณ์ พพ. จากอดีตถึงปัจจุบัน

- จุดเริ่มต้นการใช้ตราสัญลักษณ์ในประเทศไทย
- จุดเริ่มต้นของการพลังงานแห่งชาติ และตรา “พระอัคนิวัสสเทพ” เทพเจ้าผู้ให้กำเนิดพลังงาน
- พัฒนาการของตราสัญลักษณ์ พพ.

CHAPTER 2: คุณค่าพลังงานเหนือกาลเวลา
พพ. ในหน้าประวัติศาสตร์การพลังงานไทย

- บทสัมภาษณ์ ประพัทธ์ เปรมมณี
  อดีตเลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติ

- บทสัมภาษณ์ สิริพร ไศละสูต
  อดีตอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ภารกิจ พพ. ครอบคลุม
และตอบสนองต่อทุกภาคส่วนของสังคมไทย

- ภาคประชาชนและครัวเรือน
- ภาคเกษตรกรรม
- ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่
- ภาคคมนาคมขนส่ง

CHAPTER 3:

เรื่องเล่า คน พพ.

- สุรีย์ จรูญศักดิ์
  รองอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
- ราตรี ไขศิลป์
  เลขานุการกรม
- โสภณ มณีโชติ
  ผู้อำนวยการกองกำกับและอนุรักษ์พลังงาน
- อภิรดี ธรรมมโนมัย
  ผู้อำนวยการกองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี
- นันทนิษฎ์ วงศ์วัฒนา
  ผู้อำนวยการกองพัฒนาพลังงานทดแทน
- ประกอบ เอี่ยมสะอาด
  ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
- อดิศักดิ์ ชูสุข
  ผู้อำนวยการกองวิจัยค้นคว้าพลังงาน
- สมชาติ ตั้งลิขสิทธิ์
  ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
- นราพันธ์ ยามาลี
  ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- พงษ์ศักดิ์ พรหมกร
  วิศวกรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิชาการ กองพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพ
- ณรงค์ ภู่อยู่
  วิศวกรเครื่องกลชำนาญการพิเศษ กองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน
- วิรัช มณีขาว
  นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มเทคโนโยลีด้านความร้อน
  กองพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์
- วรสิทธิ์ บุญมาก
  นายช่างเทคนิคระดับชำนาญงาน กองพัฒนาพลังงานทดแทน ในพื้นที่ ตจว.
- สำราญ วันเพ็ญ
  นักพัฒนาพลังงานระดับ ส2 (ศบ.9 นครศรีธรรมราช) กองถ่ายทอดและเผยแพร่
  เทคโนโลยี

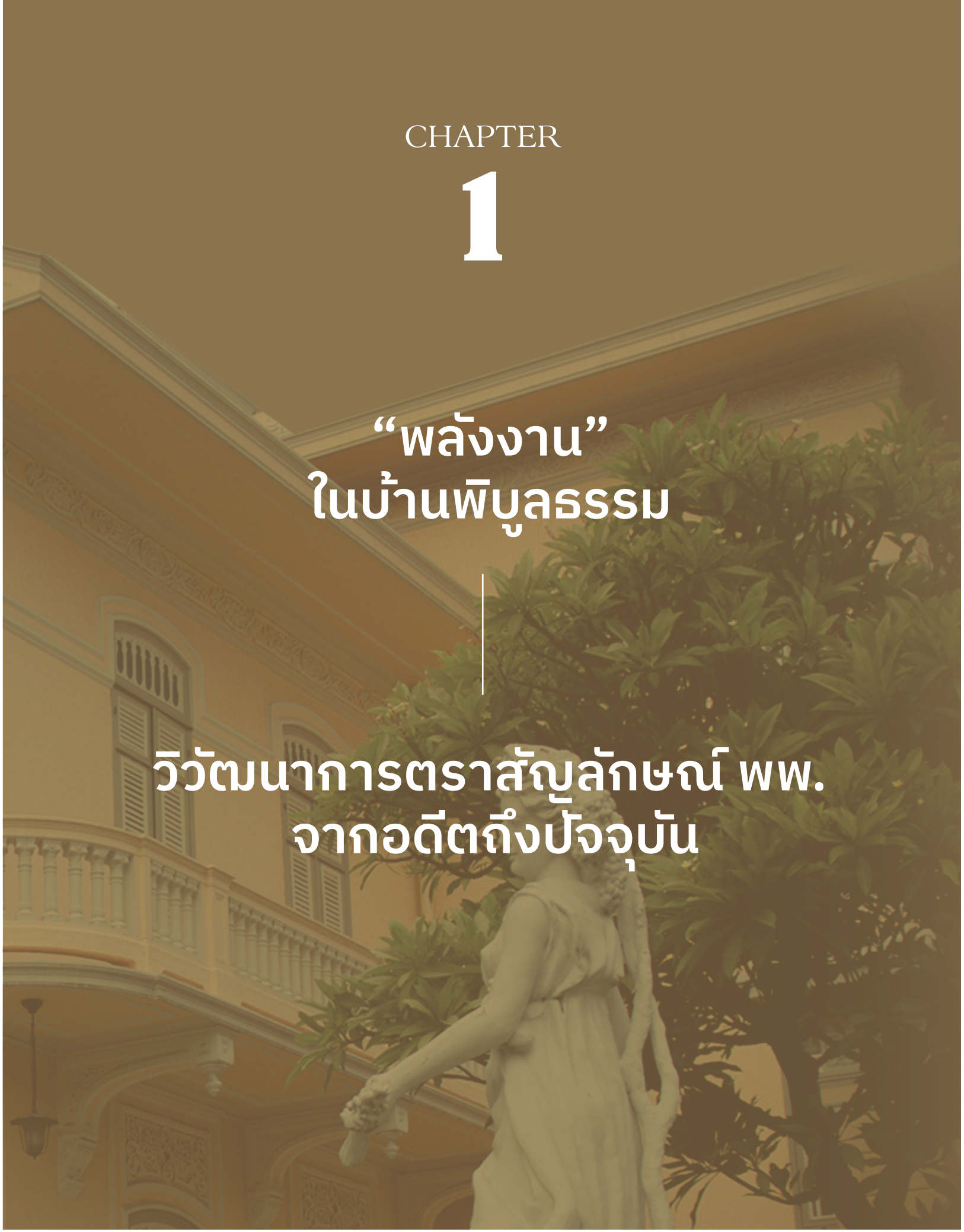

CHAPTER

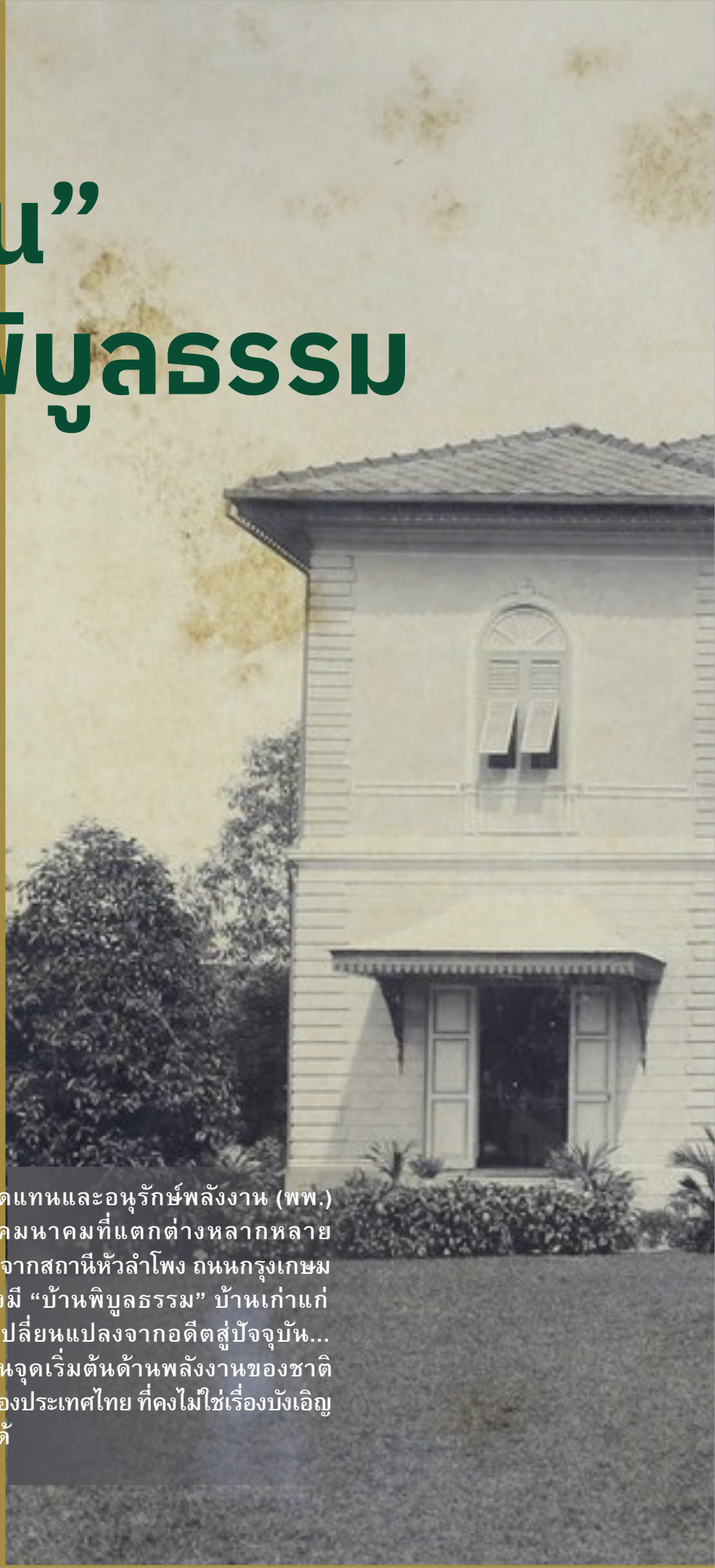
1

“พลังงาน” ในบ้านพิบูลธรรม

วิวัฒนาการตราสัญลักษณ์ พพ. จากอดีตถึงปัจจุบัน

“พลังงาน” ในบ้านพิบูลธรรม

ชัยภูมิที่ตั้งของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ในปัจจุบัน ล้อมรอบด้วยเส้นทางการคมนาคมที่แตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นคลองผดุงกรุงเกษม ทางรถไฟจากสถานีหัวลำโพง ถนนกรุงเกษม และถนนพระรามที่ 1 อีกทั้งในพื้นที่นี้ยังมี “บ้านพิบูลธรรม” บ้านเก่าแก่อายุกว่าหนึ่งร้อยปี เป็นพยานถึงความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน... จากบ้านเสนาบดีสู่ที่ตั้งหน่วยงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นด้านพลังงานของชาติ บนจุดตัดประวัติศาสตร์ยุคเก่าและยุคใหม่ของประเทศไทย ที่คงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่อาจเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วก็เป็นได้

บ้านพิบูลธรรมในอดีต (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ชัยภูมิเด่น ริมคลองผดุงกรุงเกษม

คลองผดุงกรุงเกษมเป็นหมุดหมายหนึ่งของการพัฒนาเมืองที่เริ่มต้นขึ้นในรัชสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4** ซึ่งเป็นยุคสมัยแห่งความท้าทายของประเทศไทยในการปรับตัวเข้าสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตก ในรัชสมัยนี้จึงได้มีการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศในหลายด้าน รวมไปถึงการพัฒนาเมืองโดยการขุดคลองเพื่อขยายเขตเมืองออกไป และเพื่อรองรับจำนวนประชากรในพระนครที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการขุดคลองผดุงกรุงเกษมขึ้นใน พ.ศ. 2494 เป็นคลองรอบพระนครชั้นนอก โดยปากคลองด้านเหนือ เริ่มจากริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ข้างวัดเทวราชกุญชร) มาออกที่ริมแม่น้ำข้างทิศใต้ริมวัดแก้วฟ้า

หลังจากขุดคลองผดุงกรุงเกษมแล้ว ความเจริญต่าง ๆ ก็ตามมา เนื่องจากในอดีต คลองเป็นเส้นทางสัญจรหลักของชาวกรุงเทพฯ การขุดคูคลองจะทำให้เกิดการสัญจรไปมา และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไปตั้งถิ่นฐานใกล้กับคลอง ส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง ด้วยเหตุนี้ การขุดคลองผดุงกรุงเกษมจึงทำให้อาณาเขตพระนครของกรุงรัตนโกสินทร์เพิ่มขึ้นอีกกว่า 5,000 ไร่ และทำให้บริเวณรอบ ๆ คลองซึ่งแต่ก่อนเคยอยู่นอกเมือง ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของพระนคร

ต่อมาเมื่อมีการสร้างถนน เมืองจึงขยายตัวออกไปจากแนวคลองผดุงกรุงเกษมสู่ทางตะวันออกที่แต่เดิมเป็นทุ่งนา เช่น ทุ่งสามเสน ทุ่งปทุมวัน

คลองผดุงกรุงเกษม ถ่ายในสมัยรัชกาลที่ 6

ทุ่งพญาไท ฯลฯ จนปัจจุบันพื้นที่แถบนั้นได้พัฒนากลายเป็นพื้นที่ย่านใจกลางเมืองของกรุงเทพฯ ในขณะที่พื้นที่ **“บ้านพิบูลธรรม”** ริมคลองผดุงกรุงเกษมยังคงสงบนิ่งอยู่ในความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย แม้ว่าจะมีความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นมากมายที่นี่ ทั้งภัยสงคราม การเปลี่ยนแปลงผู้ถือครองกรรมสิทธิ์บ้าน การถูกเวนคืนพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นทางรถไฟ **จนกระทั่งเริ่มต้นประวัติศาสตร์หน้าใหม่อีกครั้งเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 ในฐานะที่ตั้งถาวรของ “การพลังงานแห่งชาติ” “สำนักงานพลังงานแห่งชาติ” “กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” และปัจจุบันคือกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ที่นี่จึงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์การพัฒนาด้านพลังงานของประเทศไทยก็ว่าได้**

ประวัติบ้านนนที บ้านพระราชทาน 2 รัชกาล

บ้านพิบูลธรรมแต่เดิมชื่อว่า **“บ้านนนที”** สร้างขึ้นในราว พ.ศ. 2440 เป็น **“บ้านพระราชทาน”** ที่**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5** พระราชทานแด่**พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร (หม่อมราชวงศ์ปุ้ม มาลากุล)** บ้านหลังนี้เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมแบบยุโรป ต่อมาในรัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6** ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น**เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี** เสนาบดีกระทรวงวังและได้พระราชทานเงินให้ก่อสร้างตึก 3 ชั้น อีก 1 หลัง ใกล้กับบ้านพระราชทานหลังแรก โดยมีสะพานเชื่อมอาคารทั้ง 2 หลังถึงกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นสถานที่ทำงานที่เป็นสัดส่วนแยกจากตัวบ้านที่พักอาศัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

บ้านหลังนี้จึงสะท้อนความสำคัญของเจ้าของบ้านในฐานะผู้ที่รับใช้ใกล้ชิดใต้เบื้องพระยุคลบาทถึง 2 รัชกาล จนได้รับบ้านพระราชทาน ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่จะพระราชทานแก่ผู้ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ดังเช่น บ้านพระราชทานที่สร้างในช่วงเวลาใกล้เคียงกับบ้านพิบูลธรรม ได้แก่ **บ้านบรรทมสินธุ์** (ปัจจุบันคือบ้านพิษณุโลก) พระราชทานให้กับมหาดเล็กคือ เจ้าพระยาอนิรุทธเทวา (หม่อมหลวงฟื้น พึ่งบุญ), **บ้านนรสิงห์** (ปัจจุบันคือทำเนียบรัฐบาล) พระราชทานแก่เจ้าพระยารามราฆพ (หม่อมหลวงเฟื้อ พึ่งบุญ), **บ้านมนังคศิลา** พระราชทานแก่พระยาอุดมราชภักดี (โถ สุจริตกุล) อดีตอธิบดีกรมชาวที่ผู้มีหน้าที่ดูแลพระราชฐานที่ประทับทั้งหมด เป็นต้น

สะพานที่เชื่อมระหว่างอาคารทั้ง 2 หลัง

เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี
(หม่อมราชวงศ์ปุ้ม มาลากุล) เจ้าของบ้านนนทีในอดีต

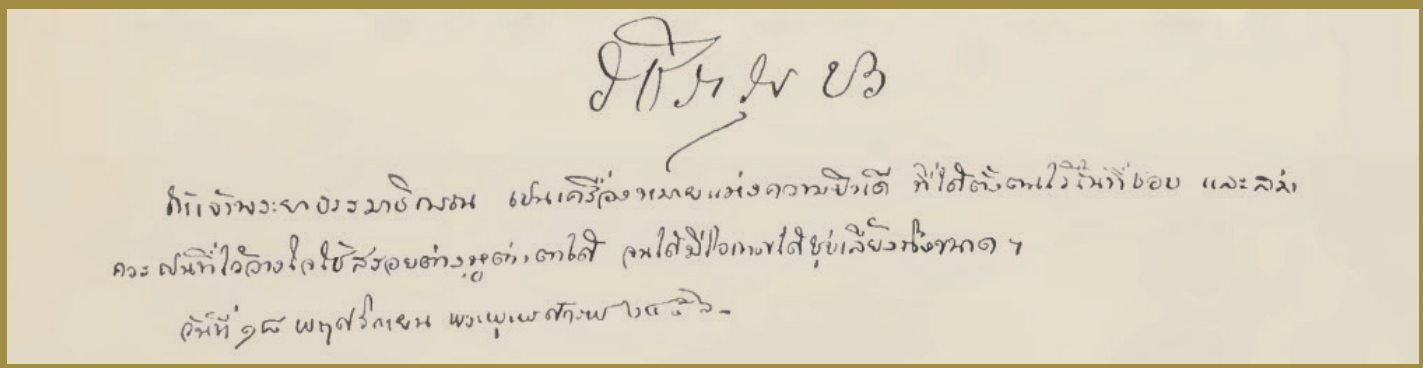
ประวัติศาสตร์สำคัญหน้าหนึ่งของบ้านหลังนี้ที่ต้องบันทึกไว้ คือ หลังจากที่บ้านสร้างแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดงละครร้องในการเฉลิมฉลองบ้านนนที และประทับค้างแรม ณ อาคาร 3 ชั้น ที่สร้างขึ้นใหม่นั้น ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2463 ตามธรรมเนียมที่เรียกกันในสมัยนั้นว่า **“เสด็จฯ เหยียบบ้าน”** เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจ และสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านซึ่งเป็นข้าราชบริพารที่ถวายงานใกล้ชิด

เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี
ถ่ายเมื่อเป็นพระยายืนชิงช้า พ.ศ. 2455

ภาพวาดฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีนัยถึงการปฏิบัติงานในหลายหน้าที่ของเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี

พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี แสดงให้เห็นถึงความไว้วางพระราชหฤทัยแก่เสนาบดีกระทรวงวัง

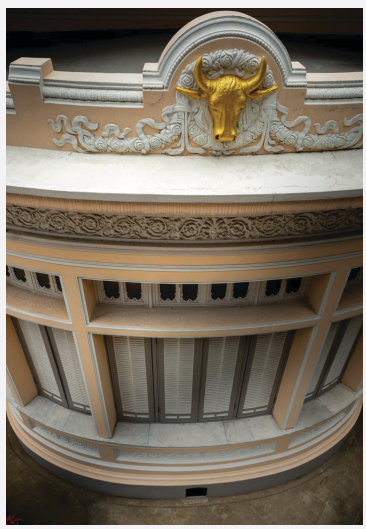
“วัวพระนนทิการ” สัญลักษณ์เด่นของบ้านพิบูลธรรม

อาคารทั้ง 2 หลัง ของบ้านพิบูลธรรม มีองค์ประกอบเล็ก ๆ แต่มีความหมายอย่างมากในการเฉลยถึงอดีตของบ้านหลังนี้อยู่หลายจุด นั่นคือสัญลักษณ์รูปวัวที่ปรากฏอยู่ที่กรอบประตูและตามจุดต่าง ๆ ของอาคาร เนื่องจากในอดีต บ้านหลังนี้มีชื่อว่า **“บ้านนนที”** ซึ่งตั้งตามชื่อ **“วัวพระนนทิการ”** พาหนะของพระอิศวรตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่สำคัญคือวัวพระนนทิการนี้ เป็นส่วนหนึ่งในตราประจำเสนาบดีกระทรวงวังในยุคนั้น นั่นคือรูปพระมหาเทพทรงพระนนทิการ ด้วยเหตุนี้ “วัวพระนนทิการ” ที่ปรากฏอยู่ในบ้านพิบูลธรรม จึงเป็นสัญลักษณ์ที่บอกว่าผู้ครอบครองบ้านหลังนี้มีความเกี่ยวข้องกับกระทรวงวัง ดังความตอนหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพของเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (หม่อมราชวงศ์ปุ้ม มาลากุล) ว่า

“ตลอดรัชสมัยแห่งพระมหาธีรราชเจ้านั้น ราชการกระทรวงวังได้แผ่ไพศาลเป็นส่วนใหญ่ในราชสำนักอันรุ่งโรจน์ ดังปรากฏด้วยการเปลี่ยนแปลงในกระทรวงที่ระบุมาแล้วนั้น ท่านในหน้าที่กระทรวงวังผู้ใช้ตราพระนนทีจึงเสมอด้วยพระนนทีเทวพาหนะแห่งพระอิศวรเจ้าผู้ทรงศักดานุภาพ”

หายนะแห่งสงคราม จุดเปลี่ยนของบ้านนนที สู่บ้านพิบูลธรรม

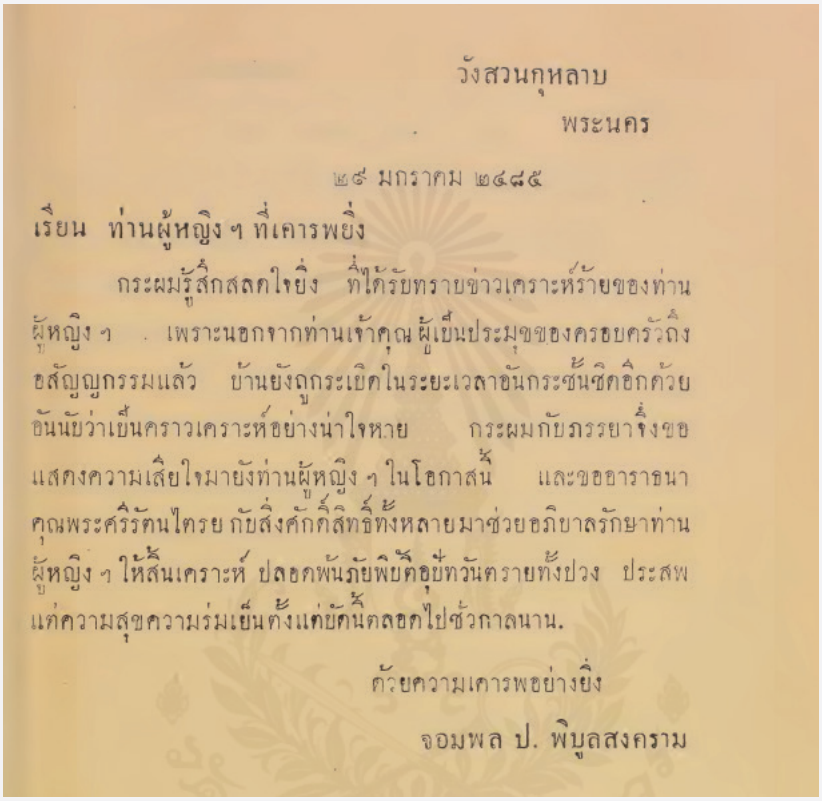

ภาพถ่ายเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี ณ บ้านนนที
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ
เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี พ.ศ. 2485)

ภาพถ่ายเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี และท่านผู้หญิงนงเยาว์
ธรรมาธิกรณาธิบดี ในมุมหนึ่งของบ้านในปัจจุบัน

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี ได้ถึงแก่อนิจกรรม ณ บ้านนนที ใน พ.ศ. 2485 แต่หลังจากนั้นไม่นาน ภัยจากสงครามก็ทำให้เกิดความสูญเสียครั้งใหญ่ขึ้นอีกครั้ง เมื่อบ้านนนที ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟหัวลำโพง อันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตร ได้รับความเสียหายอย่างหนักจากระเบิดที่ลงพลาดเป้าจากสถานีรถไฟลำโพง จนยากที่จะซ่อมแซมให้เหมือนเดิมได้ ทายาทจึงได้เสนอขายให้แก่รัฐบาล จนต่อมาใน พ.ศ. 2498 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้รับซื้อบ้านหลังนี้ไว้ และได้ซ่อมแซมปรับปรุงให้เป็นบ้านพักรับรองแขกบ้านแขกเมือง โดยเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น **“บ้านพิบูลธรรม”**

วังสวนกุหลาบ

พระนคร

๒๙ มกราคม ๒๔๘๕

เรียน ท่านผู้หญิง ฯ ที่เคารพยิ่ง

กระผมรู้สึกสลดใจยิ่ง ที่ได้รับทราบข่าวเคราะห์ร้ายของท่านผู้หญิง ฯ เพราะนอกจากท่านเจ้าคุณผู้เป็นประมุขของครอบครัวถึงอสัญญกรรมแล้ว บ้านยังถูกระเบิดในระยะเวลาอันกระชั้นชิดอีกด้วย อันนับว่าเป็นเคราะห์อย่างน่าใจหาย กระผมกับภรรยาจึงขอแสดงความเสียใจมายังท่านผู้หญิง ฯ ในโอกาสนี้ และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนไตรย กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาช่วยอภิบาลรักษาท่านผู้หญิง ฯ ให้สิ้นเคราะห์ ปลอดพ้นภัยพิบัติอุปัทวันตรายทั้งปวง ประสพแต่ความสุขความร่มเย็นตั้งแต่บัดนี้ตลอดไปชั่วกาลนาน.

ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

จดหมายแสดงความเสียใจเรื่องบ้านนนทีถูกระเบิด
จาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้นถึง ท่านผู้หญิงนงเยาว์ ธรรมาธิกรณาธิบดี

หลังจากซ่อมแซมแล้ว บ้านพิบูลธรรมได้รับรองบุคคลสำคัญที่มาเยือนประเทศไทยหลายท่าน อาทิ **พระยากัลยาณไมตรี (ดร.ฟรานซิส บี.แซร์)** อดีตที่ปรึกษาด้านการต่างประเทศของไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7, **นายริชาร์ด นิกสัน** อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา, **เจ้าสุวรรณภูมา** อดีตนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น จนกระทั่งต่อมาบ้านพิบูลธรรมได้กลายเป็นสถานที่สำคัญในช่วงเวลาประวัติศาสตร์ของการริเริ่มบุกเบิกด้านการพลังงานของประเทศไทย หลังจากได้มีการก่อตั้ง **“การพลังงานแห่งชาติ”** ขึ้นใน พ.ศ. 2496 ซึ่งแต่เดิมมีสำนักงานตั้งอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก่อนจะย้ายมาที่ศาลาลูกขุนในพระบรมมหาราชวัง จนในที่สุดการพลังงานแห่งชาติได้ย้ายมาลงหลักปักฐานเป็นการถาวรอยู่ที่บ้านพิบูลธรรม นับตั้งแต่ พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบัน

ที่ตั้งเสาธงในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหลุมหลบภัยขนาดใหญ่อยู่ใต้บริเวณนี้

พลังงาน

แม้สงครามจะทำลายความงามบางส่วนของบ้านพิบูลธรรม แต่ก็ยังคงหลงเหลือบางสิ่งไว้เป็นมรดกทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมของชาติ สมกับที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นบ้านของเสนาบดีกระทรวงวัง ซึ่งกำกับกรมช่างสิบหมู่อีกด้วย การออกแบบและดำเนินการก่อสร้างบ้านหลังนี้จึงมีความประณีต พิถีพิถัน โดยมีสถาปนิก วิศวกร และศิลปินชาวอิตาลี ได้ร่วมกันสรรค์สร้างผลงานทั้งในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และงานแกะสลักลวดลายไม้ต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นพลังงานแห่งความงดงามโดดเด่นในเชิงศิลปกรรมของบ้านพิบูลธรรมที่ส่งต่อมาถึงยุคปัจจุบัน

บ้านพระราชทานหลังแรก สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5
สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรป

สถาปัตยกรรมอันงดงามของบ้านหลังแรก
ซึ่งในอดีตใช้เป็นทางเข้าอาคาร

ด้านสถาปัตยกรรม

บ้านหลังแรกสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรป ในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อเป็นที่พักอาศัยของเจ้าของบ้าน ปัจจุบันใช้เป็นห้องประชุมและสำนักงานของฝ่ายบริหาร

แห่งความงามของ “บ้านพิบูลธรรม”

บ้านพระราชทานหลังที่ 2 สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 สถาปนิกผู้ออกแบบคือ นายแอร์โกเล มันเฟรดี วิศวกรคือ นายกาเล็ตตี

สะพานที่เชื่อมต่อจากอาคารกลางหลังแรกไปสู่หลังที่ 2

ส่วนบ้านหลังที่ 2 เป็นอาคาร 3 ชั้น สถาปัตยกรรมแบบคลาสสิก รีไววัล (Classic Revival) บ้านหลังนี้ เป็นบ้านที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ มาประทับค้างแรม ปัจจุบันเป็นห้องประชุม และอาคารสำนักงานของ พพ.

สัญลักษณ์วัวพระนนทิการ
แทรกอยู่ในหลายมุมของ
อาคารทั้ง 2 หลัง

ด้านจิตรกรรม

งานจิตรกรรมฝาผนังและเพดาน วาดโดย **ศาสตราจารย์คาร์โล ริโกลี** ศิลปินชาวอิตาเลียน ที่มีผลงานจิตรกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตก และลวดลายแบบไทย ผลงานศิลปินท่านนี้ปรากฏอยู่ในสถานที่สำคัญหลายแห่งในกรุงเทพฯ เช่น อุโบสถวัดราชาธิวาสฯ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นต้น ส่วนผลงานชิ้นเด่นของศาสตราจารย์คาร์โล ริโกลี ที่บ้านพิบูลธรรม คือภาพจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่ในห้องโถงบ้านพระราชทานหลังที่ 2 และภาพภายในห้องประชุม จุดเด่นของภาพเหล่านี้คือ ฝีมือการวาดภาพในสไตล์ตะวันตก ที่คล้ายภาพฉากละครที่สะท้อนถึงความนิยมของยุคสมัยนั้น ขณะเดียวกันเนื้อหาของภาพเป็นเรื่องราวในวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ นับว่าเป็นการผสมผสานกันอย่างลงตัวของงานศิลปะจากฝีมือช่างชาวตะวันตกกับเนื้อหาของภาพในวรรณคดีของตะวันออก

ภาพลวดลายเครือเถาดอกไม้เหนือซุ้มเพดานของห้องโถงด้านใน
รับกับความวิจิตรบรรจงของลวดลายไม้แกะสลัก เป็นองค์ประกอบ
ที่ทำให้เห็นความงามที่มีรายละเอียดของบ้านพิบูลธรรม

ภาพจิตรกรรมที่ประดับใน
ห้องประชุมปัจจุบัน

ภาพเมขลาล่อแก้วรามสูร
บนเพดานห้องโถงด้านนอก

ภาพจิตรกรรมแบบตะวันตก แต่เนื้อหาของภาพเป็นเรื่องราวในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนทศกัณฐ์ลักนางสีดาและต่อสู้กับนกสดายุ วาดโดย ศาสตราจารย์คาร์โล ริโกลี ศิลปินชาวอิตาเลียน ภาพนี้ปรากฏอยู่เหนือเพดานภายในห้องโถงด้านในของบ้านหลังที่ 2

ภาพหมู่กามเทพเด็กแบบฝรั่ง
เหนือเพดานห้องประชุมในบ้านหลังที่ 2

งานแกะสลักลวดลายไม้

งานแกะสลักไม้ในบ้านพิบูลธรรมเป็นส่วนเสริมให้บ้านพิบูลธรรมมีความงดงามคลาสสิก ไม่ว่าจะเป็นเพดานห้องต่าง ๆ ตกแต่งด้วยไม้แกะสลักประกอบภาพจิตรกรรมอย่างงดงาม บานประตู บันได บานหน้าต่าง ฯลฯ งานแกะสลักลวดลายไม้นี้เป็นฝีมือของ **นายดองชอง** ช่างชาวเซี่ยงไฮ้เป็นผู้แกะสลักร่วมกับช่างไทย

ราวบันไดแกะสลักด้วยลวดลายสวยงาม

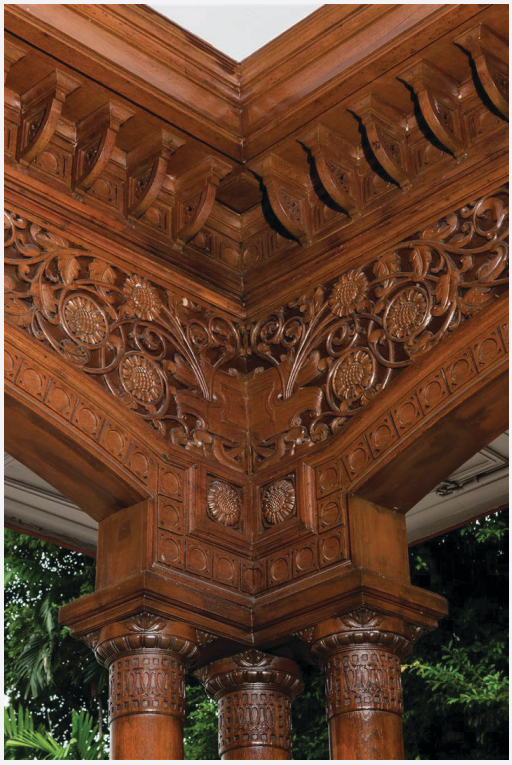

สัญลักษณ์วัวพระนนทิการ
ที่ราวบันไดบ้าน

ตราประจำตัวของเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี
ปรากฏอยู่ในห้องโถงด้านใน

ความงดงามของลวดลายแกะสลักศาลาไม้ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า
ประดับไม้สลักตามพนักระเบียงเสาและหูช้างรับกับอาคารทั้ง 2 หลัง

บานประตูไม้

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านพิบูลธรรม

บริเวณที่มีความร่มรื่นร่มเย็นที่สุดแห่งหนึ่งภายในที่ตั้งของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน คือ ใต้ร่มเงาของต้นไกร ต้นไม้ใหญ่อายุกว่า 100 ปี ที่แผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาแก่ชาว พพ. มายาวนาน ต้นไกรเป็นไม้ยืนต้นที่มีรากแก้วค้ำจุนให้มีอายุยาวนาน และมีคุณสมบัติเด่นในการให้ร่มเงา นอกจากนี้ ยังเป็นไม้มงคลในทางพุทธศาสนา และมีสรรพคุณในทางสมุนไพรอีกด้วย

ต้นไกรที่ พพ. ต้นนี้ มีความสูงราว 15 เมตร ขนาดรอบลำต้น 700 เซนติเมตร เคยได้รับรางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดต้นไม้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2552 และปัจจุบันเป็นหนึ่งในต้นไม้ใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ “Big Trees Project” เพื่อรณรงค์รักษาต้นไม้ใหญ่และพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพมหานคร

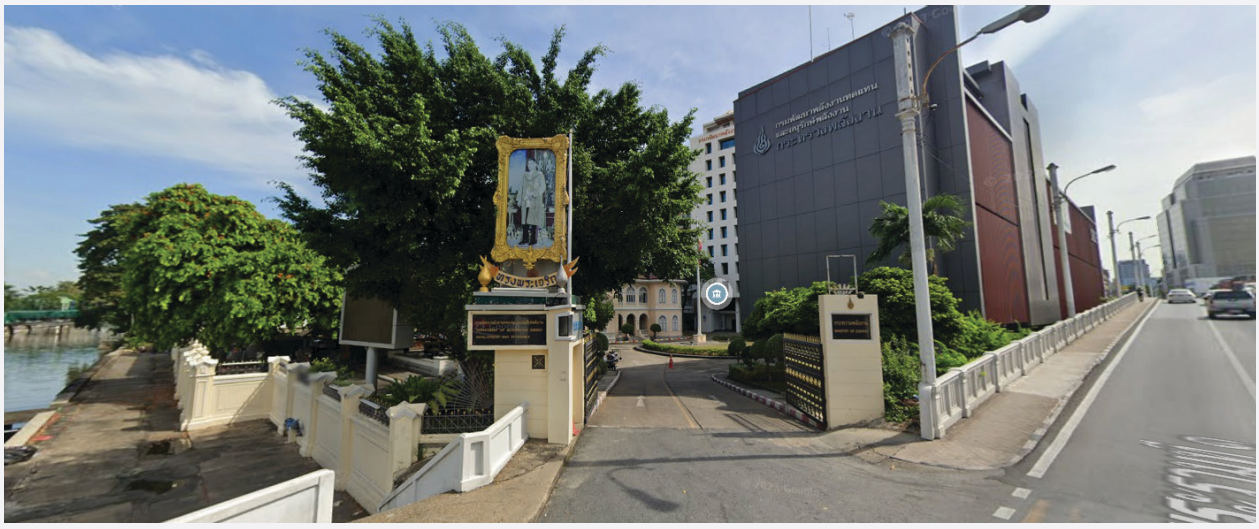

นอกจากนี้ ใต้ต้นไกรอันสงบร่มรื่น ยังเป็นที่ตั้งของ **ศาลพ่อปู่สิงห์สุระชัยยะเทวะ** สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาว พพ. เคารพนับถือ เดิมเป็นศาลเพียงตาที่เชื่อกันว่าตั้งสมัยลูกหลานของท่านเจ้าของบ้านเดิม ศาลพ่อปู่สิงห์สุระชัยยะเทวะ เปรียบเสมือนที่พึ่งทางใจของชาว พพ. นอกจากนี้ ในวันครบรอบการสถาปนากระทรวงพลังงาน และกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จะมีการจัดถวายเครื่องเซ่นไหว้บวงสรวงพ่อปู่เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่องค์กรเป็นประจำทุกปี

จุดตัดประวัติศาสตร์ ณ บ้านพิบูลธรรม

ทำเลที่ตั้งของ พพ. นับเป็น “จุดตัดประวัติศาสตร์” ที่น่าสนใจดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น นั่นคือเป็นศูนย์รวมเส้นทางสัญจรสายหลักในอดีต ไม่ว่าจะเป็น **“ทางบก”** คือถนนกรุงเกษม ซึ่งเป็นถนนเลียบคลองผดุงกรุงเกษม ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2435 ถนนเส้นนี้เกิดจากการขุดคลองแล้วโกยดินขึ้นมาทำเป็นถนนขนาบทั้งสองข้าง

นอกจากนี้ ถนนอีกด้านหนึ่งซึ่งปัจจุบันเป็นถนนทางเข้าด้านหน้ากรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน เชิงสะพานกษัตริย์ศึก คือ**ถนนพระรามที่ 1** ถนนนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เดิมเป็นสะพานไม้ ต่อมาได้รับการซ่อมแซมในสมัยรัชกาลที่ 7 ชื่อสะพาน **“กษัตริย์ศึก”** ตั้งจากราชทินนามในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 องค์ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี เมื่อครั้งที่ทรงรับราชการและมีบรรดาศักดิ์เป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และสัมพันธ์กับความหมายของชื่อถนนพระรามที่ 1 ซึ่งหมายถึงรัชกาลที่ 1 นั่นเอง

ท่าเรือกระทรวงพลังงาน

ทางเรือ ในอดีตคลองผดุงกรุงเกษมซึ่งตัดผ่านย่านการค้าสำคัญ ทำให้เกิดการสัญจรทางเรือและขยายเขตเมืองออกไป ส่วนปัจจุบัน คลองผดุงกรุงเกษมยังคงเป็นเส้นทางสัญจรทางเรือที่มีความสำคัญ นั่นคือ การให้บริการเรือไฟฟ้าของกรุงเทพมหานคร โดยมีท่าเรืออยู่ติดกับ พพ. ชื่อว่า “ท่าเรือกระทรวงพลังงาน”

หมายเหตุ :

เมื่อมีการสถาปนากระทรวงพลังงานขึ้นใน พ.ศ. 2545 ได้ใช้พื้นที่บ้านพิบูลธรรมเป็นที่ทำการของกระทรวงพลังงาน ภายหลังเมื่อมีการสร้างท่าเรือในคลองผดุงกรุงเกษม จึงได้ใช้ชื่อ “ท่าเรือกระทรวงพลังงาน” ตามที่ทำการของกระทรวงพลังงานในขณะนั้น

ทางรถไฟ เมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือขึ้นที่สถานีหัวลำโพง ทำให้ที่ดินบางส่วนของบ้านพิบูลธรรมถูกเวนคืน และทางรถไฟตัดผ่านเกือบกึ่งกลางพื้นที่ ทำให้พื้นที่บ้านพิบูลธรรมแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งติดทางรถไฟสายเหนือและวัดบรมนิวาสฯ ส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านพิบูลธรรมในปัจจุบัน

ที่ตั้งของ พพ. จึงเป็นจุดตัดทางประวัติศาสตร์ของยุคสมัยเก่า-ใหม่ ระหว่างรอยต่อของพื้นที่เมืองเก่าที่เป็นเกาะรัตนโกสินทร์เดิม และพื้นที่เมืองใหม่ที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาบ้านเมืองจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยมี “บ้านพิบูลธรรม” เป็นเสมือนประจักษ์พยานถึงประวัติศาสตร์การพัฒนาด้านพลังงานของประเทศที่เกิดขึ้น ณ สถานที่แห่งนี้...การดำรงอยู่ของบ้านพิบูลธรรมจึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่ได้ถูกกำหนดมาแล้วให้ธำรงรักษาคุณค่าของอดีต เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ในนามของ “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน” ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญหนึ่งในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้แก่ประเทศชาติในอนาคตข้างหน้าอย่างแท้จริง

วิวัฒนาการ ตราสัญลักษณ์ พพ. จากอดีตถึงปัจจุบัน

“ตราสัญลักษณ์” เป็นสิ่งที่สื่อถึงองค์กรใดองค์กรหนึ่ง บุคคลใด บุคคลหนึ่ง หรือภารกิจของกลุ่มกลุ่มหนึ่ง ตราสัญลักษณ์ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานคู่กับประเทศไทยก็คือ ตราประจำกระทรวง หรือกรมต่าง ๆ ที่มีที่มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และมีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จนกระทั่งปัจจุบัน ก็ยังคงมีการใช้ตราสัญลักษณ์ในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสื่อถึงภารกิจและภาพลักษณ์ขององค์กรนั้น ๆ

จุดเริ่มต้นการใช้ตราสัญลักษณ์ในประเทศไทย

จุดเริ่มต้นการใช้ตราสัญลักษณ์ทางราชการของประเทศไทยนั้น เริ่มจาก **“ตราพระราชลัญจกร”** อันหมายถึง ตราประทับของพระเจ้าแผ่นดิน ที่ทรงใช้ประทับแทนการลงลายมือชื่อ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินหรือเสนาบดีต้องออกหนังสือในทางราชการจะใช้ตราประจำตัวหรือประจำตำแหน่งประทับแทนการลงลายมือชื่อ เมื่อประทับตราแล้วจะเขียนชื่อบอกตำแหน่งใต้ตราประทับ โดยพระราชลัญจกรที่เป็นของเก่าและยังใช้อยู่จนปัจจุบันคือ **“พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์”** พระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน สำหรับประทับกำกับพระปรมาภิไธยในหนังสือสำคัญทั่วไป หรือที่รู้จักกันในนามของ **“ตราครุฑ”** นั่นเอง

พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์

ต่อมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน พ.ศ. 2475 ตราตำแหน่งเสนาบดีเหล่านี้ได้ถูกนำไปเป็นตราเครื่องหมายประจำกระทรวง เช่น ตราคชสีห์ ตราประจำกระทรวงกลาโหม มาจากตราพระคชสีห์ ประจำตำแหน่งพระสมุหกลาโหม, ตราราชสีห์ ตราประจำกระทรวงมหาดไทย มาจากตราพระราชสีห์ ประจำตำแหน่งสมุหนายก เป็นต้น

ตราประจำกระทรวงกลาโหม

ตราประจำกระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ ยังปรากฏตราที่สร้างขึ้นใหม่เมื่อครั้งก่อตั้งกระทรวงต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. 2482 โดยมีใจความสำคัญว่า **เครื่องหมายราชการ** หมายถึง บรรดาเครื่องหมายซึ่งทางราชการจัดทำขึ้นเป็นเครื่องหมายของหน่วยราชการใดราชการหนึ่ง และใช้ในราชการ เช่น ตราคชสีห์ ราชสีห์รักษารัฐธรรมนูญ ตราประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มาจากตราพระราชสีห์ประจำตำแหน่งสมุหนายก และตราพระคชสีห์ประจำตำแหน่งพระสมุหกลาโหม

ตราประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

จะสังเกตได้ว่า ตราต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นเครื่องหมายราชการทั้งแต่เดิมและปัจจุบันนั้น นอกจากเป็นรูปสัตว์หิมพานต์ ยังปรากฏเป็นองค์เทพต่าง ๆ ที่อยู่ในเรื่องเล่า คัมภีร์ ตำนานความเชื่อของประเทศไทย และมีความหมายที่สื่อถึงภารกิจของแต่ละกระทรวง อาทิ ตรานารายณ์เกษียรสมุทร ตราประจำกระทรวงการอุตสาหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน), ตราพระรามทรงรถ ตราประจำกระทรวงคมนาคม และตราพระพิรุณทรงนาค ตราประจำกระทรวงเกษตราธิการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปัจจุบัน) ซึ่งตรานี้เป็น 1 ใน 9 ตราของเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีกรมนาหรือเกษตราธิการ เหตุที่เป็นตราพระพิรุณ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศแห่งกสิกรรม มีวัฒนธรรมทางด้านการเกษตร ทำให้พระพิรุณ เทวดาแห่งฝน แห่งน้ำ เป็นที่เคารพนับถือของเกษตรกร นักศึกษา และสถาบันทางการศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชาด้านการเกษตร และถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์หรือตราประจำสถาบันองค์กรต่าง ๆ เพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์

ตราประจำกระทรวงอุตสาหกรรม

ตราประจำกระทรวงคมนาคม

ตราพระพิรุณทรงนาคของแต่ละองค์กร
(ซ้าย-ตราประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กลาง-ตราประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้, ขวา-ตราประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

จุดเริ่มต้นของการพลังงานแห่งชาติ และตรา “พระอัคนิวัสสเทพ” เทพเจ้าผู้ให้กำเนิดพลังงาน

เมื่อมีการก่อตั้ง “การพลังงานแห่งชาติ” ใน พ.ศ. 2496 ได้มีประกาศสำนักคณะรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. 2482 (ฉบับที่ 33) กำหนดให้**เครื่องหมายราชการของการพลังงานแห่งชาติเป็นรูปเทพเจ้า 2 องค์ในตรา ได้แก่ พระอัคนี พระพิรุณ รวมเรียกว่า “พระอัคนิวัสสเทพ” มีความหมายว่าเทพเจ้าผู้ให้กำเนิดพลังงาน** เทพ 2 องค์ ประทับอยู่บนแท่นภายในกรอบวงกลม ตอนล่างมีอักษรว่า “การพลังงานแห่งชาติ” และมีลายกระหนกที่กรอบทั้ง 2 ข้าง

ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ พระอัคนีและพระพิรุณนับว่าเป็นเทพเจ้าองค์สำคัญที่กำเนิดมาจากธรรมชาติ จึงเป็นเทพที่มีบทบาทในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีบูชาไฟของประเทศอินเดีย และพิธีขอฝน ต่อมาความเชื่อเรื่องเทพเจ้าได้เผยแผ่เข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านการติดต่อระหว่างชาวอินเดียและกลุ่มชนต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีหลายแห่งด้วยกัน เป็นรูปเทพเจ้าทางศาสนาพราหมณ์ (ศาสนาฮินดูปัจจุบัน) ลายลักษณ์บนจารึกสมัยสุโขทัยกล่าวถึงเทพเจ้าต่าง ๆ และปรากฏในพิธีอย่างเช่น พระราชพิธีลบศักราชในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททองแห่งอยุธยา

ในวรรณกรรมพยากรณ์ของไทย “อาธิไท้โพธิบาทว์” มีการกล่าวถึงพระอัคนีกับพระพิรุณในฐานะเทวารักษาทิศทั้ง 8 องค์ ซึ่งประกอบด้วย

1. พระอินทร์ เทวดารักษาทิศตะวันออก
2. พระเพลิง เทวดารักษาทิศตะวันออกเฉียงใต้
3. พระยม เทวดารักษาทิศใต้
4. พระนารายณ์ เทวดารักษาทิศตะวันตกเฉียงใต้
5. พระพิรุณ เทวดารักษาทิศตะวันตก
6. พระพาย เทวดารักษาทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
7. พระโสม เทวดารักษาทิศเหนือ
8. พระไพสพ เทวดารักษาทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

เทวดารักษาทิศทั้ง 8 นี้ เป็นผู้บันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผิดแผกไปจากปกติธรรมดาเรียกว่า “อุบาทว์” โดยอุบาทว์เหล่านี้ถือกันว่าเป็นลางบอกเหตุร้ายและดี หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นและได้ทำการสะเดาะเคราะห์แก้อุบาทว์พร้อมถวายเครื่องสักการะตามที่ระบุไว้ในอาธิไท้โพธิบาทว์ ก็จะช่วยแก้ไขเรื่องร้ายกลายเป็นดี หรือดีอยู่แล้วก็ทำให้ดียิ่งขึ้น

ด้านขวา พระเพลิงทรงระมาด (แรด) เพลิง
ภาพจาก ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์

พระพิรุณทรงนาค
ภาพจาก ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์

พระอัคนี (หรือพระเพลิง) เป็นเทพเจ้าองค์สำคัญในสมัยไตรเพทที่หมู่พราหมณ์เคารพนับถือ และเป็นเทพประจำทิศอาคเนย์ (ทิศตะวันออกเฉียงใต้) เชื่อกันว่าพระอัคนีเป็นเทพที่ส่งสารระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ โดยผ่านสื่อกลางอย่าง “ไฟ” ด้วยการบูชายัญ **พระอัคนีจะประสิทธิประสาทพรแก่ผู้ที่ขอพร พระองค์ผ่านการบวงสรวงกราบไหว้ โดยจะมอบพรให้ชีวิตประสบความสำเร็จ มีความโชติช่วงดั่งเปลวไฟ ปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบก็จะถูกเผาผลาญให้หมดไปด้วยอำนาจแห่งพระเพลิง**

พระอัคนี
(ภาพจาก British Musuem)

พระพิรุณหรือพระวรุณ เป็นเทพเจ้าแห่งสายฝนและน้ำ เป็นที่เคารพนับถือแก่ผู้คนทั่วไป และเป็นเทพประจำทิศตะวันตก ตามความเชื่อในสมัยไตรเพท พระพิรุณถือว่าเป็นเจ้าฟ้า มียศศักดิ์ยิ่งกว่าเทพเจ้าองค์อื่น ๆ เพราะเป็นเทพผู้สร้าง และบำรุงทั้งเทวโลกและโลกมนุษย์ เนื่องจาก**พระพิรุณเป็นเทพที่เกลียดความเท็จและผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์เป็นอย่างยิ่ง พระพิรุณจึงจะประทานพรให้แก่ผู้ที่ซื่อสัตย์ อยู่ในศีลธรรม และจะลงโทษผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ด้วยการทำให้เป็นโรคท้องมานหรืออาการที่ทำให้มีน้ำเต็มท้อง พระพิรุณจึงถูกนำมากล่าวอ้างในการให้คำสัตย์คำสัญญาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นพยานแห่งความสุจริต**

พระพิรุณ
(ภาพจาก British Museum)

พัฒนาการของตราสัญลักษณ์ พพ.

ใน พ.ศ. 2535 **“การพลังงานแห่งชาติ”** ได้เปลี่ยนชื่อเป็น **“กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน”** ภายใต้สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ทำให้เครื่องหมายราชการหรือตราสัญลักษณ์ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังคงเป็นพระพิรุณและพระอัคนีประทับอยู่บนแท่นภายในกรอบวงกลม ตอนล่างมีการเปลี่ยนตัวอักษรเป็นชื่อใหม่ว่า “กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน” และมีช่อชัยพฤกษ์ที่กรอบทั้ง 2 ข้าง

เครื่องหมายราชการกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน

ต่อมาใน พ.ศ. 2545 กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน เปลี่ยนชื่อเป็น **“กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”** สังกัดกระทรวงพลังงาน และใน พ.ศ. 2546 ได้เครื่องหมายราชการใหม่ ตราสัญลักษณ์ยังคงรูปพระพิรุณและพระอัคนีทั้ง 2 องค์ เช่นเดิม แต่ตอนล่างมีการเปลี่ยนแปลงตัวอักษรตามชื่อใหม่ว่า “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”

เครื่องหมายราชการกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

การเปลี่ยนแปลงตราสัญลักษณ์ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานเกิดขึ้นอีกครั้ง ใน พ.ศ. 2550 เนื่องจากการประกาศกำหนดภาพเครื่องหมายราชการของกระทรวงพลังงานและหน่วยงานในสังกัดไว้เป็นเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. 2482 มีใจความสำคัญกำหนดให้กระทรวงพลังงานและหน่วยงานในสังกัดมีตราสัญลักษณ์ที่เหมือนกัน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน

ภาพเครื่องหมายราชการ
ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

เครื่องหมายราชการของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน คือ **สัญลักษณ์ “โลกุตระ”** สื่อความหมายถึง พุทธปัญญา ความหยั่งรู้และความเพียรพยายามในการทำให้หลุดพ้นจากวัฏสงสาร ดังเช่น การตรัสรู้ถึงหนทางแห่งนิพพาน แสดงถึงความดีอันสูงส่งเพื่อความเจริญรุ่งเรือง สัญลักษณ์นี้ตรงกลางอาจดูประหนึ่งคล้าย “เปลวไฟ” ที่กำลังลุกโชติช่วง ให้ความสว่างไสวและสะท้อนถึงพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และความเจริญของประเทศ โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงาน กำกับการอนุรักษ์พลังงานและช่วยเหลือ ให้โรงงานควบคุมและอาคารควบคุมได้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด จัดหาแหล่งพลังงานทดแทน พัฒนาทางเลือกการใช้พลังงานแบบผสมผสาน และเผยแพร่เทคโนโลยีด้านพลังงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เพื่อสนองตอบความต้องการของทุกภาคส่วนอย่างเพียงพอ ด้วยต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

การใช้ภาพเครื่องหมายราชการนี้ ใช้ประกอบกับตัวอักษรชื่อกรม กระทรวง ภาษาไทย “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน” ภาษาอังกฤษ “Department of Alternative Energy Development and Efficiency MINISTRY OF ENERGY” หรือบางกรณีอาจจะใช้เฉพาะสัญลักษณ์ โดยไม่ต้องมีอักษรประกอบก็ได้ ส่วนสีของโลกุตระ อาจจะใช้เป็นสีขาวดำหรือสีส้มแดงคล้ายสีเปลวไฟก็ได้

ตราโลกุตระที่มีสีส้มแดงคล้ายสีเปลวไฟ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2496–2550 เมื่อแรกเริ่มการก่อตั้ง “การพลังงานแห่งชาติ” จนกระทั่งถึง “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน” เครื่องหมายราชการในทุกยุคทุกสมัยล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย ให้ชาว พพ.ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจด้านพลังงาน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

กรมพัฒนาพลังง
และอนุรักษ์พลังง
กระทรวงพล

CHAPTER

2

คุณค่าพลังงานเหนือกาลเวลา

พพ. ในหน้าประวัติศาสตร์การพลังงานไทย

ภารกิจ พพ. ครอบคลุมและตอบสนอง ต่อทุกภาคส่วนของสังคมไทย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

จุดเริ่มต้นการพัฒนาพลังงานของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เป็นช่วงเวลาสำคัญของการปฏิรูปประเทศไทยในทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคม เช่น รถราง รถไฟ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ไปรษณีย์ รวมถึงการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ เช่น น้ำมัน ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทย และกลายเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2427

เมื่อประเทศไทย มีไฟฟ้าใช้เป็นครั้งแรก

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต)

ประเทศไทยเริ่มมีไฟฟ้าใช้ครั้งแรกใน พ.ศ. 2427 ผู้ให้กำเนิดกิจการไฟฟ้าของไทยคือ **เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต)** เมื่อครั้งยังเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถ โดยท่านได้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และติดดวงโคมไฟฟ้าที่กรมทหารซึ่งคือกระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน ในวันที่ทดลองเปิดใช้ไฟฟ้าครั้งแรกนั้น สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้คนที่มาชมกันแน่นขนัด และเมื่อรัชกาลที่ 5 ทรงทราบ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ติดตั้งไฟฟ้าในพระบรมมหาราชวัง โดยมีการจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวังเป็นที่แรก

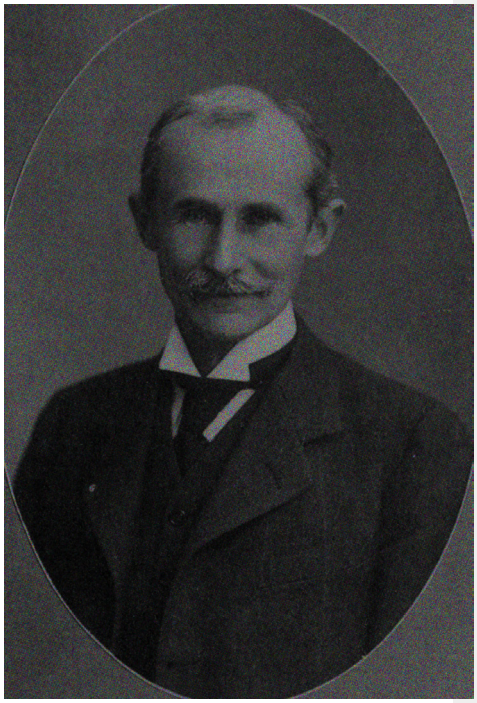
พ.ศ. 2431

“รถรางม้า”

จุดกำเนิดระบบขนส่งมวลชนในประวัติศาสตร์ไทย

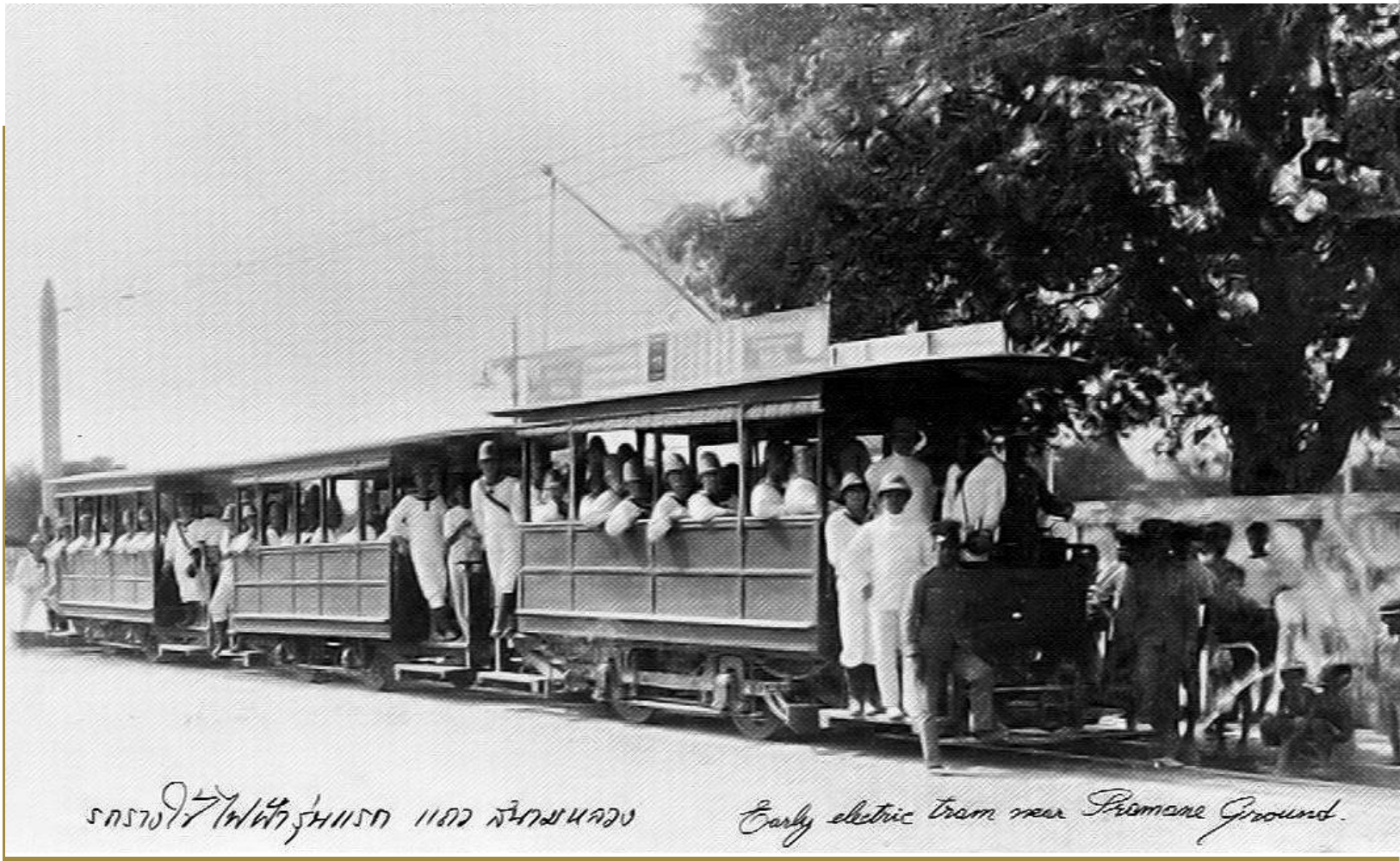
ภาพวาดลายเส้นรถรางม้า ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร
เมื่อราว ค.ศ. 1888 (พ.ศ. 2431)

นายอ๊อก เวสเตนโฮลซ์ (Aage Westenholz) วิศวกรชาวเดนมาร์ก
ผู้มีบทบาทในการพัฒนารถรางไฟฟ้าในประเทศไทย

พิธีเปิดการเดินรถรางด้วยไฟฟ้าสายหนึ่งในพระนคร

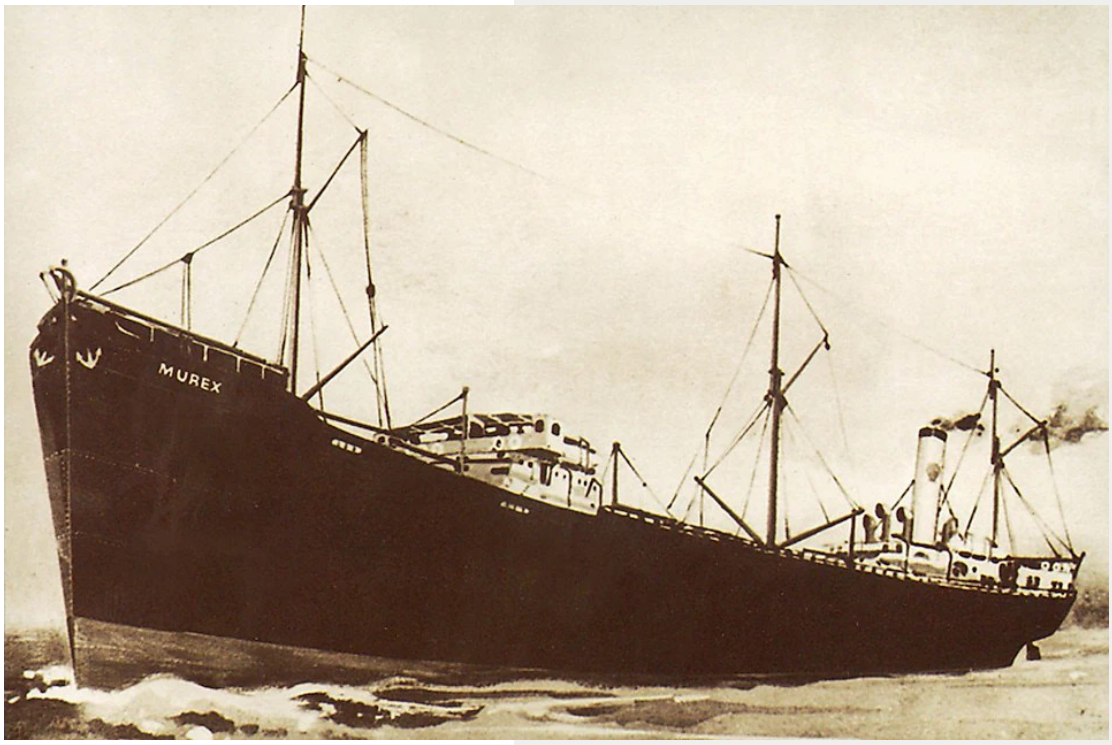

เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2431 มีการเดินรถราง ครั้งแรกในประเทศไทย รถรางสายแรก คือสายบางคอแหลม ตั้งต้นจากศาลหลักเมือง วิ่งตามเส้นทางถนนเจริญกรุง แล้วไปสิ้นสุดที่บริษัท อู่เรือกรุงเทพ จำกัด ดำเนินการโดย **กัปตันลอฟตัส (Captain Alfred John Loftus) หรือพระนิเทศชลธี ชาวอังกฤษ กัปตันรีเชอลีเยอ (Andre du Plesis de Richelieu) หรือพระยาชลยุทธโยธินทร์ และ นายอ๊อก เวสเตนโฮลซ์ (Aage Westenholz)** วิศวกรชาวเดนมาร์ก ร่วมกันก่อตั้งบริษัทและขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจาก**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** เพื่อสัมปทานการเดินรถรางในกรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตาม รถรางที่ใช้ม้าลากไม่ได้รับความนิยม ทำให้ นายอ๊อก เวสเตนโฮลซ์ ได้พัฒนารถรางไฟฟ้าและนำมาใช้แทนรถรางม้าใน พ.ศ. 2437 ถือเป็นขบวนรถรางไฟฟ้าสายแรก ๆ ในโลก โดยขณะนั้นประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปยังไม่มีรถรางไฟฟ้า แม้แต่ในกรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ซึ่งก็ยังมีรถรางไฟฟ้าใช้ช้ากว่าสยามถึงเกือบหนึ่งทศวรรษ โดยรถรางไฟฟ้าดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในสยามก่อนที่จะมีการสร้างรถรางไฟฟ้าขึ้นในกรุงโคเปนเฮเกนถึงเกือบหนึ่งทศวรรษ และในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ก็เพิ่งเริ่มใช้รถรางไฟฟ้าราว พ.ศ. 2446

ผลจากการเปิดใช้รถรางไฟฟ้า ทำให้เกิดกิจการผลิตกระแสไฟฟ้าขึ้นในประเทศไทย แต่ต่อมาการใช้รถรางในประเทศไทยไม่เป็นที่นิยม อีกทั้งประสบปัญหารถรางกีดขวางทางจราจร ทำให้กิจการรถรางต้องยกเลิกไปในที่สุด

พ.ศ. 2431 ไทยสั่งซื้อน้ำมันก๊าดครั้งแรกจากประเทศรัสเซีย

เรือเอส เอส มิวเร็กซ์ เรือบรรทุกน้ำมันลำแรกของโลก เดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2435

ประเทศไทยสั่งซื้อน้ำมันเป็นครั้งแรกจากประเทศรัสเซียเมื่อ พ.ศ. 2431 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ใช้จุดตะเกียงให้แสงสว่างตามบ้านและถนนหนทาง แทนการใช้น้ำมันพืช และไขสัตว์

ต่อมา ใน พ.ศ. 2435 ได้มีการนำเข้าน้ำมันก๊าดเพื่อจำหน่ายให้แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก โดย**บริษัทน้ำมันต่างชาติที่เข้ามาค้าน้ำมันในไทยเป็นประเทศแรกคือบริษัท รอยัลดัทช์ ปิโตรเลียม จำกัด** ซึ่งต่อมาได้ร่วมทุนกับบริษัท เชลล์ทรานสปอร์ตแอนด์เทรดดิ้ง จำกัด ก่อตั้งบริษัท เอเชียติก ปิโตรเลียม (สยาม) จำกัด เพื่อจำหน่ายน้ำมันก๊าด ซึ่งเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดแรกที่เข้ามาในประเทศไทย และได้รับความนิยม เนื่องจากคนไทยนิยมใช้จุดตะเกียงเพื่อให้แสงสว่าง อีกทั้งยังใช้ง่าย สะดวก มีควันและเขม่าน้อยกว่าน้ำมันมะพร้าว คนไทยสมัยนั้นเรียกน้ำมันก๊าดว่า “น้ำมันปิโตรเลียม”

พ.ศ. 2439

จุดเริ่มต้นการใช้รถยนต์ในประเทศไทย

รถยนต์พระที่นั่งคันแรก

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการตัดถนนเพิ่มขึ้นหลายสายในกรุงเทพฯ แต่พาหนะที่วิ่งบนถนน ก็คือ รถม้า รถลาก และเกวียน ต่อมาจึงมีการนำรถยนต์เข้ามาในประเทศไทย รถยนต์คันแรกที่นำมาวิ่งบนถนนนั้นเป็นรถของ**เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี** ที่ซื้อต่อมาจากชาวต่างชาติ ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ จนกระทั่งต่อมา**พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์** พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสั่งซื้อรถยนต์พระที่นั่งยี่ห้อเมอร์เซเดส เบนซ์ จากเยอรมนีเข้ามาถวาย ทำให้การใช้รถยนต์เริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

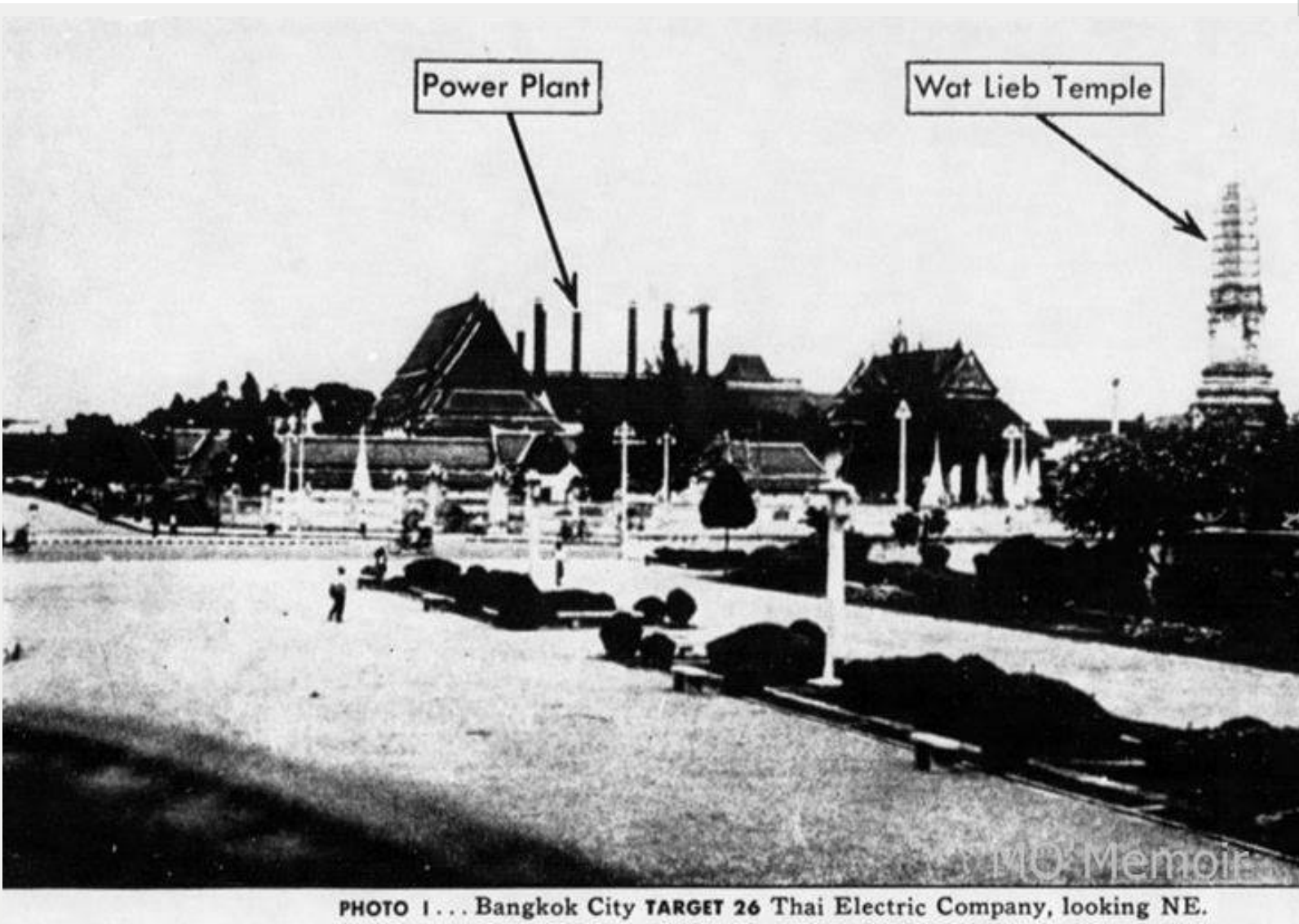
รถเมล์ขาว

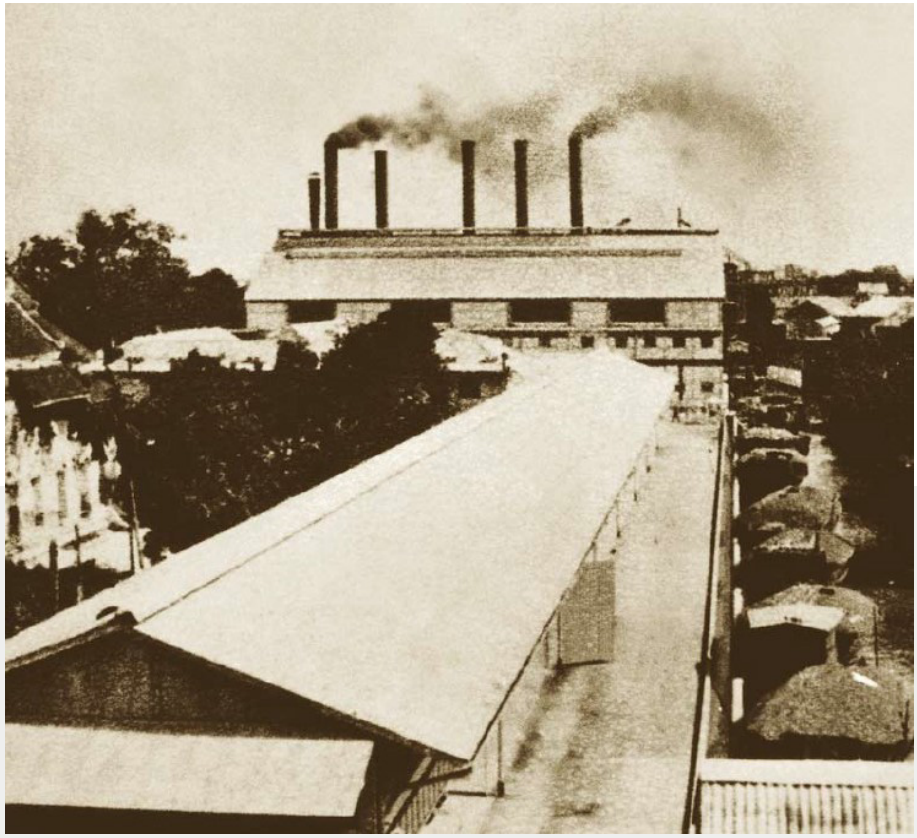
ต่อมาใน พ.ศ. 2451 **พระยาภักดีนรเศรษฐ (เลิศ เศรษฐบุตร)** ได้เริ่มต้นกิจการรถเมล์ขาว เดินรถประจำทางในกรุงเทพฯ ประกอบกับในเวลานั้นการใช้รถยนต์เริ่มแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการนำน้ำมันเบนซินเข้ามาใช้ในประเทศไทย

พ.ศ. 2440

โรงไฟฟ้าวัดเลียบ
โรงไฟฟ้าในวัด จุดเริ่มต้นกิจการไฟฟ้าเอกชน

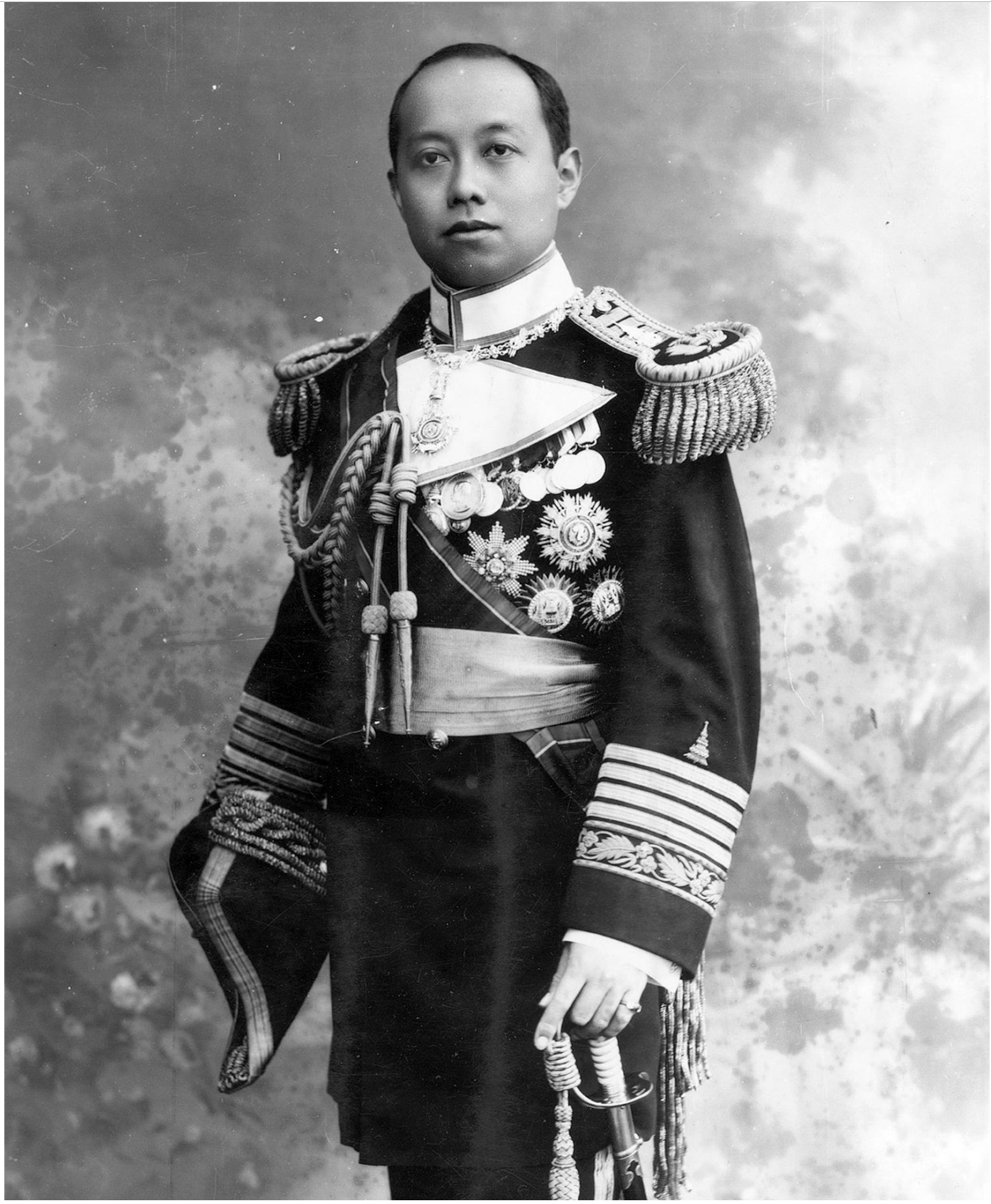
ภาพถ่ายโรงไฟฟ้าวัดเลียบ ที่ตั้งอยู่ภายในวัดราชบุรณราชวรวิหาร หรือวัดเลียบ

โรงไฟฟ้าวัดเลียบ (ภาพประกอบจากหนังสือแสงแห่งสยาม)

เมื่อไฟฟ้าเริ่มมีบทบาทในวิถีชีวิตของชาวพระนครผ่านรถรางไฟฟ้า ทำให้ต่อมาความนิยมใช้ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ใน พ.ศ. 2440 นายเลียวนาดี ชาวอเมริกัน ได้ร่วมจัดตั้งบริษัท บางกอก อิเล็กตริก ไลท์ ซินดิเคท ดำเนินกิจการไฟฟ้าเอกชนเป็นครั้งแรก โดยเช่าที่ดินของวัดราชบุรณราชวรวิหาร หรือวัดเลียบ เพื่อตั้งโรงจักรผลิตไฟฟ้า แต่ต่อมาบริษัทประสบภาวะขาดทุน ทำให้ใน พ.ศ. 2441 มีการก่อตั้งบริษัท ไฟฟ้าสยาม จำกัด ซึ่งรับโอนกิจการมาจากบริษัท บางกอก อิเล็กตริก ไลท์ ซินดิเคท ได้ดำเนินกิจการโรงไฟฟ้าชนิดพลังไอน้ำ (พลังความร้อน) ใช้ไม้ฟืน ถ่านหิน น้ำมัน และแกลบเป็นเชื้อเพลิง กิจการของโรงไฟฟ้าแห่งนี้ดำเนินไปด้วยดี โดยดำเนินการจ่ายไฟตามจุดต่าง ๆ บนท้องถนนหลวง และสถานที่ราชการ ทำให้ถนนหนทางในพระนครสว่างไสวมากขึ้น

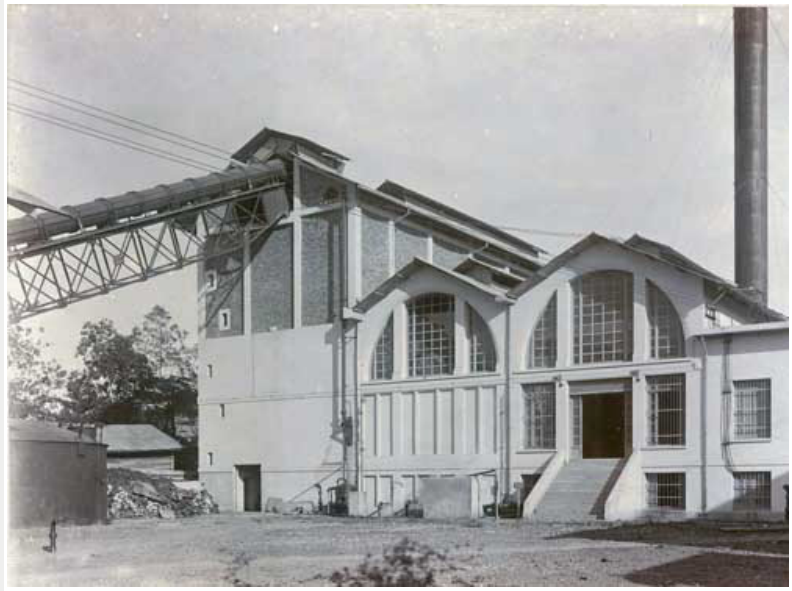
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

การพัฒนาด้านการพลังงานในสมัยรัชกาลที่ 6 “พัฒนาการเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียอาคเนย์อยู่ที่บางกอกเมืองหลวงของประเทศสยาม”

พ.ศ. 2455

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ **เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)** เสนาบดีกระทรวงนครบาล จัดสร้างโรงไฟฟ้าและโรงกรองน้ำขึ้นที่สามเสน เพื่อจะได้กำลังไฟฟ้าที่มีราคาถูก และสะดวกในการเดินเครื่องสูบน้ำของการประปาด้วย โรงไฟฟ้าสามเสนก่อสร้างแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2457 มีกำลังผลิต 25,500 กิโลวัตต์ เริ่มจำหน่ายกระแสไฟฟ้า โดยใช้ชื่อว่า การไฟฟ้าหลวงสามเสน เป็นรัฐพาณิชย์ อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงมหาดไทย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองไฟฟ้าหลวงสามเสน

การผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าวัดเลียบและโรงไฟฟ้าสามเสน ทำให้ผู้คนในเขตพระนครและธนบุรีมีไฟฟ้าใช้ จนหนังสือ Far Eastern Review ฉบับเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2474 บันทึกไว้ว่า **“ด้านพัฒนาการเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียอาคเนย์อยู่ที่บางกอกเมืองหลวงของประเทศสยาม”**

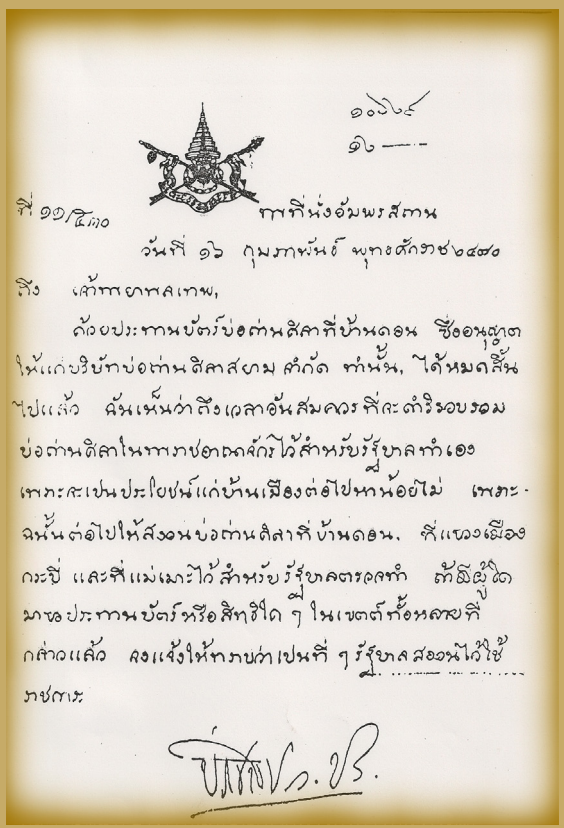

โรงไฟฟ้าหลวงสามเสน ใช้แกลบเป็นเชื้อเพลิงหลัก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7

สงวนแหล่งพลังงานและจัดตั้งกิจการไฟฟ้าขึ้นทั่วประเทศ ในสมัยรัชกาลที่ 7

ที่ ๑๑/๒๓๓๐ ทหารที่นั่งอัมพรสถาน
วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๐
ถึง เจ้าพระยายมราช,
ด้วยประทานบัตรบ่อถ่านศิลาที่บ้านดอน ซึ่งอนุญาตให้แก่บริษัทบ่อถ่านศิลาสยาม จำกัด นั้น, ได้หมดสิ้นไปแล้ว ฉันเห็นว่าสิ่งเวลาอันสมควรที่จะดำริรอบรอมบ่อถ่านศิลาในพระราชอาณาจักรไว้สำหรับรัฐบาลทำเอง เพราะจะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองต่อไปภายน้อยไม่ เพราะฉะนั้นต่อไปให้สงวนบ่อถ่านศิลาที่บ้านดอน ที่แขวงเมืองกระบี่ และที่แม่เมาะไว้สำหรับรัฐบาลตรองทำ ถ้ามีผู้ใดมาขอประทานบัตรหรือสิทธิใด ๆ ในเขตที่ทั้งหลายที่กล่าวแล้ว ลงแจ้งให้ทราบว่าเป็นที่ ๆ รัฐบาลสงวนไว้ใช้ราชการ

พ.ศ. 2470

สงวนแหล่งถ่านหินลิกไนต์ เพื่อความมั่นคงด้านพลังงาน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของแหล่งถ่านหินบ่อถ่านที่บ้านดอน แขวงเมืองกระบี่ หลังจากหมดสัญญาสัมปทานแล้ว จึงได้มีพระบรมราชโองการให้สงวนแหล่งถ่านหินนี้ไว้ใช้ในราชการเท่านั้น ในเวลานั้นประเทศไทยจึงมีถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานสืบต่อมา

พ.ศ. 2471

ในรัชสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7** ไฟฟ้าได้กลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คน และยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ**พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายด้านสาธารณูปโภค 7 อย่าง** ได้แก่ รถไฟ รถราง ขุดคลอง เดินอากาศ ประปา ชลประทาน และโรงไฟฟ้า ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุว่า ในส่วนของกิจการไฟฟ้านั้นต้องได้รับอนุญาตหรือสัมปทานจากรัฐก่อนจึงจะดำเนินการค้าขายได้

พ.ศ. 2472

ราชบุรี-นครปฐม หัวเมืองแรก ๆ ที่มีไฟฟ้าใช้ ในรัชสมัยนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการส่งเสริมให้กระจายความเจริญไปยังภูมิภาคด้วยการจัดตั้งกิจการไฟฟ้าขึ้นทั่วประเทศ มีการจัดตั้งแผนกไฟฟ้า สังกัดกองบุราภิบาล กรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ขึ้นใน พ.ศ. 2472 เพื่อจัดให้มีไฟฟ้าใช้ตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น เริ่มจากราชบุรี นครปฐม และขยายไปสู่เทศบาลเมืองอื่น ๆ ได้แก่ ปราจีนบุรี ภูเก็ต นครนายก ชลบุรี บ้านโป่ง จันทบุรี และเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8

รัชกาลที่ 8 สงครามโลก กับการขาดแคลนด้านพลังงาน

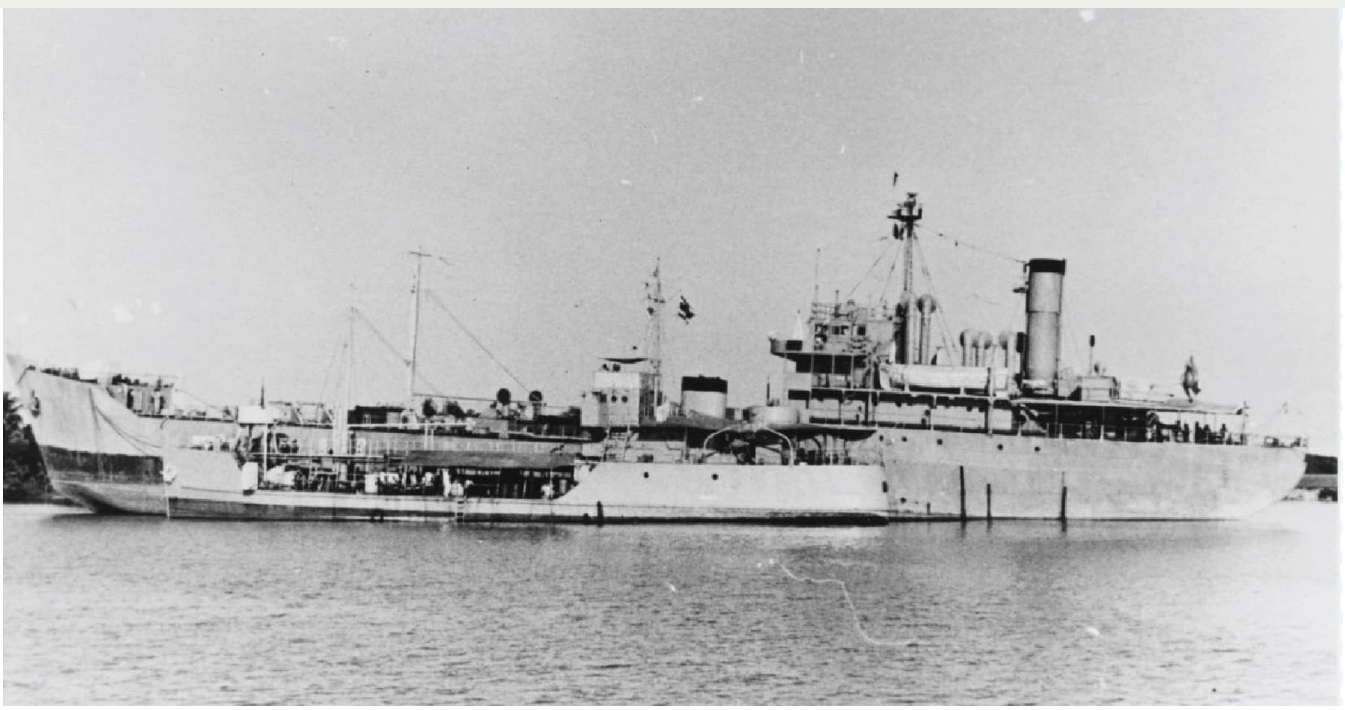
พ.ศ. 2483

เปิดโรงกลั่นน้ำมันแห่งแรกของไทย

ช่วงเวลาหลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลตระหนักว่าพลังงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้ โรงไฟฟ้าหลายแห่งได้รับความเสียหายจากสงคราม ทำให้การจ่ายไฟฟ้าติดขัดทั้งในพระนครและต่างจังหวัด ขณะเดียวกันก็เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงอย่างหนัก เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถผลิตน้ำมันได้เอง ต่อมารัฐบาลจึงได้ตั้งกรมเชื้อเพลิงขึ้นใน พ.ศ. 2480 และต่อมาได้มีการก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันแห่งแรกของไทยขึ้นที่ช่องนนทรี เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483 เพื่อช่วยขจัดปัญหาน้ำมันขาดแคลนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาใน พ.ศ. 2485 จึงได้มีการต่อเรือบรรทุกน้ำมันชื่อ “สมุย” ที่ประเทศญี่ปุ่น นับเป็นเรือบรรทุกน้ำมันลำแรกของไทยที่ใช้บรรทุกน้ำมันจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายให้แก่ประชาชน แต่ภายหลังถูกตอร์ปิโดจมลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

โรงกลั่นน้ำมันแห่งแรกของไทย

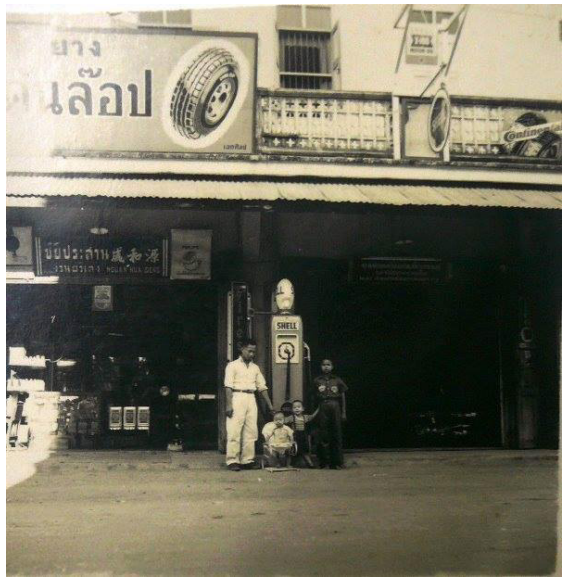

เรือหลวงสมุย เรือบรรทุกน้ำมันลำแรกของไทย

ป๊มน้ำมันเชลล์ในอดีต

พ.ศ. 2489
พึ่งพาน้ำมันจากต่างชาติ

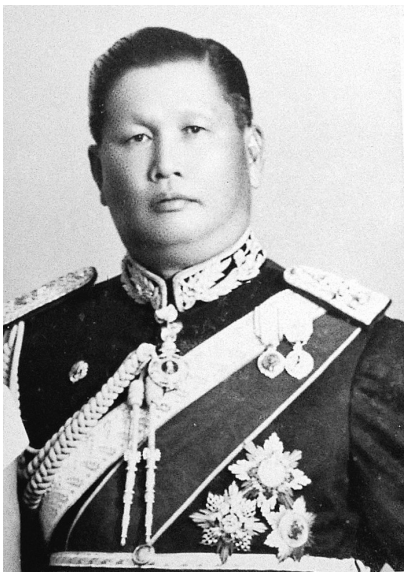

ป๊มน้ำมันเชลล์ในอดีต

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้แพ้สงคราม จำเป็นต้องยุติการดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมในประเทศไทย และขายคลังเก็บน้ำมันและโรงกลั่นน้ำมันให้แก่บริษัทต่างชาติ คือบริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัท แสตนดาร์ด-แว็คคั่มออยล์ จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท เอสโซ่สแตนดาร์ดประเทศไทย จำกัด) และให้ทั้ง 2 บริษัท ค้าขายน้ำมันได้โดยเสรี โดยรัฐบาลได้ทำหนังสือรับรองว่า จะไม่ดำเนินธุรกิจค้าน้ำมันให้หน่วยงานราชการและประชาชน ยกเว้นใช้ในกิจการทหาร ต่อมาใน พ.ศ. 2490 บริษัท น้ำมันคาลเท็กซ์ (สยาม) จำกัด ได้เข้ามาทำธุรกิจปิโตรเลียมด้วย ทำให้ช่วงเวลานั้นประเทศไทยต้องพึ่งพาน้ำมันจากบริษัทต่างชาติทั้งหมด

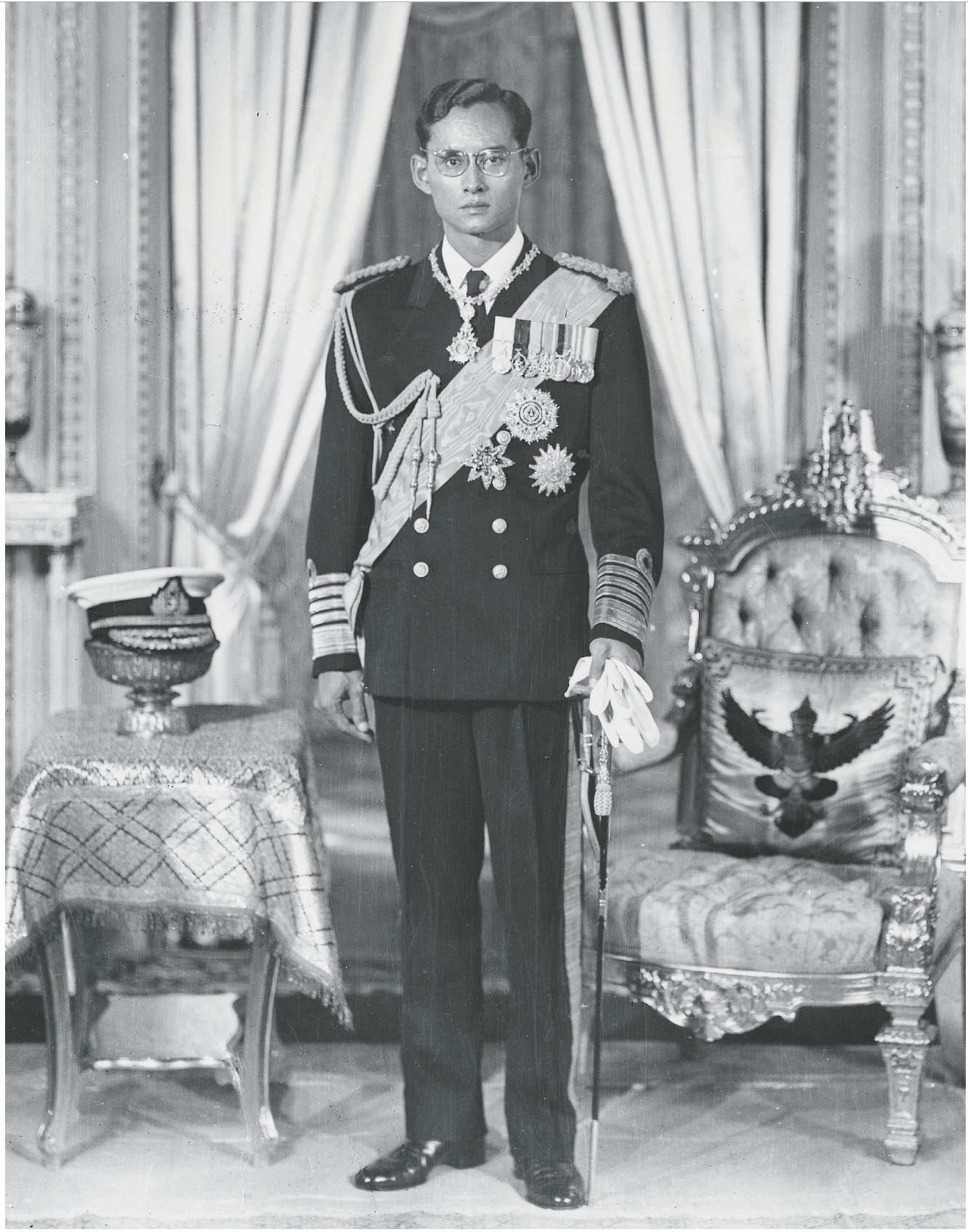
บริษัท แสตนดาร์ด-แว็คคั่มออยล์ จำกัด ใช้เครื่องหมายการค้า “ม้าบิน”

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ต่อมา ใน พ.ศ. 2500 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ประกาศยกเลิกข้อผูกพันที่รัฐบาลไทยทำไว้กับบริษัทค้าน้ำมันต่างชาติ เรื่องที่ห้ามไม่ให้รัฐบาลขายน้ำมันให้แก่ประชาชน ซึ่งถือเป็นการปลดแอกการดำเนินธุรกิจปิโตรเลียม นำไปสู่การตั้งองค์การเชื้อเพลิง ใน พ.ศ. 2503 โดยใช้สัญลักษณ์ตราสามทหารเพื่อดำเนินกิจการสถานีบริการน้ำมัน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

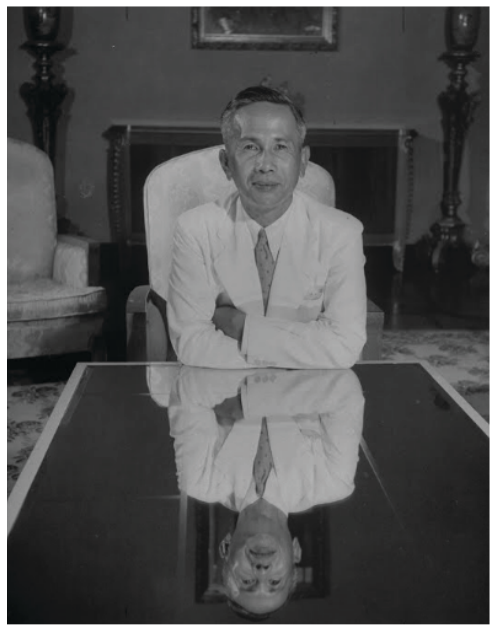
รัชกาลที่ 9

บุกเบิก-พัฒนาสู่ความมั่นคงด้านพลังงาน

พ.ศ. 2493

สร้างดรีมทีมเพื่อก่อตั้งการพลังงานแห่งชาติ

การพัฒนาในยุคหลังสงครามโลกต้องใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก ขณะที่ประเทศไทยในเวลานั้นมีทรัพยากรน้ำมากพอที่จะดำเนินการเรื่องไฟฟ้าพลังน้ำ แต่ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเรื่องนี้ ต่อมาใน พ.ศ. 2493 **จอมพล ป. พิบูลสงคราม** นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต้องการให้มีการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงได้ขอความร่วมมือจาก **ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์** ซึ่งขณะนั้นจบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาไฟฟ้าพลังน้ำ จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นคนแรกของประเทศไทย ให้เป็นผู้ดำเนินการในการบุกเบิกเรื่องพลังงานของชาติ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

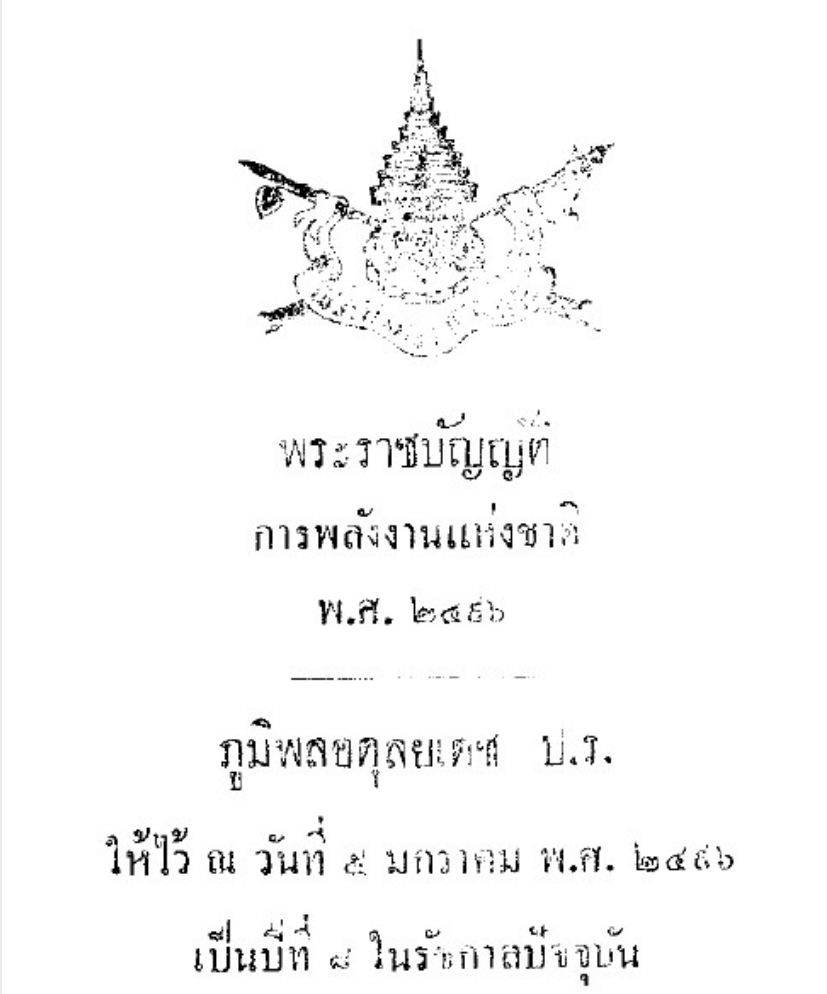
ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์

ในเวลานั้น ดร.บุญรอดได้เข้ารับราชการที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ใช้ห้องทำงานของท่านเป็นที่ตั้งคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ประมาณ 79 คน เป็น “ดรีมทีม” บุกเบิกการทำงานใหญ่ระดับชาตินี้ เพื่อร่างแบบแผนที่จะได้มาซึ่งพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ

พ.ศ. 2496

ก่อตั้ง “การพลังงานแห่งชาติ”

ความหวังในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ

พระราชบัญญัติ
การพลังงานแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๔๙๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๖
เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตราพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติขึ้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2496 ต่อมาใน พ.ศ. 2498 **ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์** ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการการพลังงานแห่งชาติคนแรก ในเวลานั้น ปัญหาสำคัญและเร่งด่วนที่สุดของประเทศไทยคือ ขาดแคลนกำลังผลิตไฟฟ้าและไฟฟ้าติด ๆ ดับ ๆ ไม่มีความสม่ำเสมอ ทำให้มีการติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าดีเซลขนาดใหญ่ขึ้นในกรุงเทพฯ และฝั่งธนบุรี นอกจากนั้น ยังมีการเปลี่ยนแรงดันไฟฟ้าจาก 110 โวลต์ เป็น 220 โวลต์ ในเขตจำหน่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง แต่ในมุมมองของศาสตราจารย์บุญรอด นี่เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น การแก้ไขปัญหาระยะยาวคือการสร้างเขื่อน ซึ่งจะส่งผลดีทั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้า และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

พ.ศ. 2500

สร้างเขื่อนภูมิพล-ก่อตั้งการไฟฟ้ายันฮี

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อทรงประกอบพิธีเปิดเขื่อน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2507

เขื่อนภูมิพล ภาพจากเว็บไซต์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

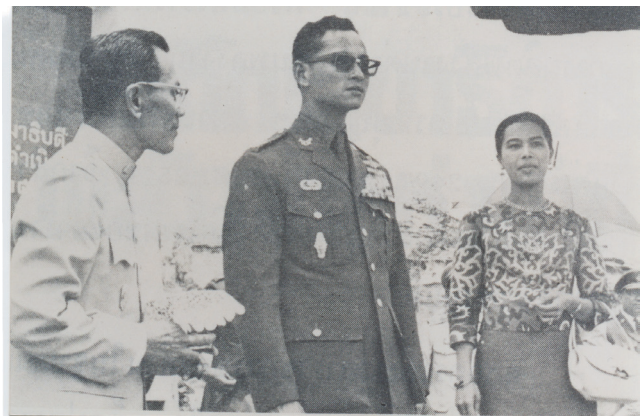
ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลในขณะนั้นมีแนวคิดที่จะสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโรงไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งสามารถนำไฟฟ้าเข้าสู่ระบบได้อย่างรวดเร็ว เขื่อนยันฮีเริ่มสร้างใน พ.ศ. 2500–2507 และในปีเดียวกันนี้เอง ได้มีการตั้ง “การไฟฟ้ายันฮี” (กฟย.) เพื่อรับผิดชอบการสร้างเขื่อน และผลิตไฟฟ้าให้กับภาคกลางและภาคเหนือ ต่อมา**พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร** ได้พระราชทานพระปรมาภิไธยให้เป็นชื่อเขื่อนว่า **“เขื่อนภูมิพล”** และเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อทรงประกอบพิธีเปิดเขื่อน และได้มีพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับรัฐบาลว่า โครงการอเนกประสงค์โครงการแรกของประเทศไทยนี้ เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวใหม่ให้ไพศาลออกไป ปัจจุบัน น้ำเป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงชีวิต และน้ำกับไฟฟ้าส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของชีวิต เมื่อพลเมืองเพิ่มมากขึ้นแล้ว ก็ต้องเพิ่มน้ำและไฟฟ้าให้ทันความต้องการของพลเมือง”

“เขื่อนภูมิพล” เป็นเขื่อนอเนกประสงค์แห่งแรกของประเทศไทย และเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้าให้แก่ประชาชน ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 ให้รวมหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความมั่นคงด้านพลังงานไฟฟ้า ได้แก่ การไฟฟ้ายันฮี การลิกไนต์ และการไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนือ นับแต่นั้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) จึงรับภารกิจหลักด้านการผลิตและจัดหาพลังงานไฟฟ้า ทำให้ต่อมาประเทศไทยสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานไฟฟ้าเพื่อรองรับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม และการพัฒนาชนบทได้อย่างรวดเร็ว

พ.ศ. 2507

สร้างเขื่อนพองหนีบ
เขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำแห่งแรก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำของเขื่อนอุบลรัตน์ โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์ เลขาธิการการพลังงานแห่งชาติ กราบบังคมทูลถวายรายงาน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2509

ในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เป็นช่วงที่ประเทศไทยเข้าสู่การพัฒนาอย่างมากในหลายด้าน โดยเฉพาะการผลิตไฟฟ้าซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ หลังจากสร้างเขื่อนภูมิพลแล้ว ได้มีการสร้างเขื่อนพองหนีบ ซึ่งเป็นเขื่อนอเนกประสงค์แห่งที่ 2 ของประเทศไทย และเป็นเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขึ้นใน พ.ศ. 2507 ที่ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการสร้างปิดกั้นแม่น้ำพอง ตรงบริเวณที่เรียกว่า “พองหนีบ” ตำบลโคกสูง อำเภอน้ำพอง (ปัจจุบันเป็นอำเภออุบลรัตน์) จังหวัดขอนแก่น

ขณะที่มีการก่อสร้างเขื่อนอุบลรัตน์นั้น **ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์** ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจตั้งแต่เริ่มสำรวจ ติดตามความก้าวหน้าของโครงการทุกระยะ จนกระทั่งการสร้างเขื่อนแล้วเสร็จในปลาย พ.ศ. 2508 ต่อมา**พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร** และ**สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง** เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดเขื่อนพร้อมด้วย**ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี** เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2509 และได้พระราชทานชื่อเขื่อนนี้ว่า “เขื่อนอุบลรัตน์”

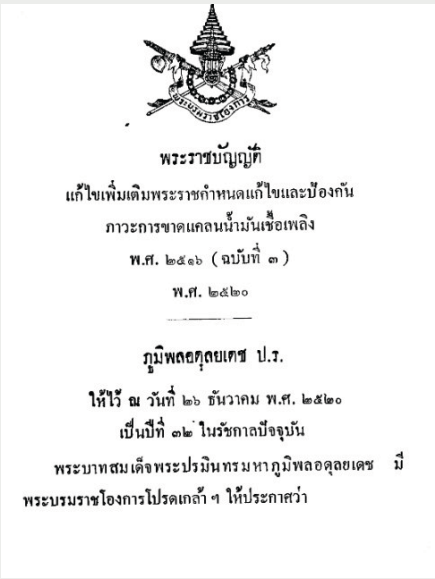
พ.ศ. 2514

จาก “การพลังงานแห่งชาติ” สู่ “สำนักงานพลังงานแห่งชาติ”

การพลังงานแห่งชาติ ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานพลังงานแห่งชาติ” มีอำนาจและหน้าที่หลัก ๆ อาทิ จัดหาและก่อให้เกิดพลังงานเพื่อความเจริญของประเทศ, ทำการค้นคว้า ทดลอง สำรวจ รวบรวมสถิติเกี่ยวกับแหล่งพลังงานน้ำ พลังงานไฟฟ้า และอื่นๆ ขณะนั้นได้รับผิดชอบโครงการ เช่น โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ซึ่งโอนมาจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, เริ่มศึกษาและดำเนินการด้านการอนุรักษ์พลังงานของประเทศ เริ่มจัดตั้งสถานีวัดความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ และ พ.ศ. 2520 เริ่มศึกษาและพัฒนาพลังงานหมุนเวียนเป็นครั้งแรก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานชีวมวล เพื่อทดแทนการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ

พ.ศ. 2516

จากวิกฤตพลังงาน สู่การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ

พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดแก้ไขและป้องกัน
ภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง
พ.ศ. ๒๕๑๖ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๒๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
เป็นปีที่ ๓๒ ในรัชกาลปัจจุบัน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ทั่วโลกเผชิญกับภาวะขาดแคลนน้ำมันจนเกิดเป็นวิกฤตด้านพลังงาน ในช่วง พ.ศ. 2517-2524 ทำให้ประเทศไทยซึ่งไม่มีแหล่งพลังงานปิโตรเลียมภายในประเทศ ได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยน้ำมันมีราคาแพงและขาดแคลน จนต้องลดการผลิตไฟฟ้า ดับไฟเป็นบางเขต และปรับค่าไฟฟ้า ส่งผลให้กิจการไฟฟ้าต้องเปลี่ยนวัตถุดิบในการผลิต โดยเริ่มหันมาใช้ก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทย เพื่อลดการนำเข้าน้ำมัน และพึ่งพาพลังงานในประเทศมากขึ้น วิกฤตราคาน้ำมันในตลาดโลกนี้ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของความตระหนักในการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งการหาแหล่งพลังงานปิโตรเลียมภายในประเทศ เพื่อการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน ต่อมาจึงได้มีการก่อตั้ง **“การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย”** หรือ ปตท. เพื่อรับผิดชอบกิจการเกี่ยวกับปิโตรเลียมของประเทศ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2521

พ.ศ. 2521

เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่กืมหลวง ภารกิจ พพ. ในการจัดหาพลังงานทดแทน

เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2525 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่กืมหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

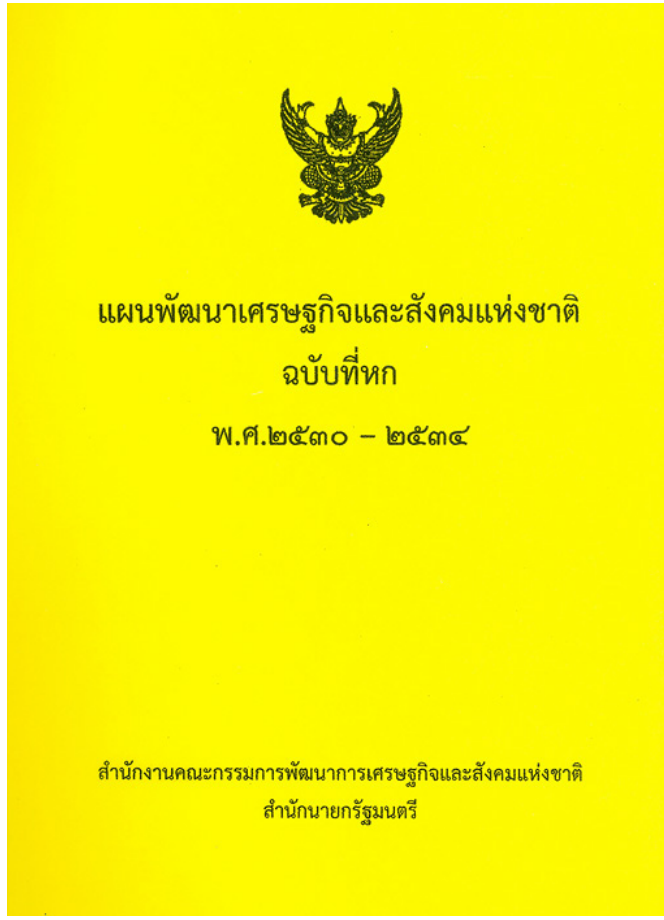
สำนักงานพลังงานแห่งชาติก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแม่กืมหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีกำลังผลิตไฟฟ้า 3,200 กิโลวัตต์ และจำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ อำเภอแม่อาย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้พลังงานน้ำทดแทนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และจัดหาไฟฟ้าให้แก่ประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกล ผลจากการก่อสร้างโครงการแม่กืมหลวง ทำให้มีการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กต่อเนื่องในอีกหลายจังหวัด ส่งผลต่อการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท

หมายเหตุ : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ได้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าจากพลังน้ำมาตั้งแต่ พ.ศ. 2507 โดยโครงการเขื่อนไฟฟ้าจากพลังน้ำที่ดำเนินการมี 3 แห่ง ได้แก่ เขื่อนน้ำพอง (เขื่อนอุบลรัตน์) เขื่อนน้ำพุง และเขื่อนลำโดมน้อย (เขื่อนสิรินธร) ต่อมารัฐบาลได้โอนเขื่อนทั้ง 3 แห่ง ไปอยู่ในความดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) ใน พ.ศ. 2523 นับแต่นั้นเป็นต้นมา พพ.ได้ดำเนินการโครงการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำเฉพาะโครงการขนาดเล็กจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2526

ตั้งเป้าสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ความต้องการใช้ไฟฟ้าเติบโตอย่างก้าวกระโดด

เมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ความต้องการไฟฟ้าเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง พ.ศ. 2526-2539 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 6) ซึ่งกำหนดแนวทางสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) ทำให้ความต้องการใช้ไฟฟ้าเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทำให้ต่อมารัฐบาลของ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2532 ให้ยกฐานะสำนักงานคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ (สพช.) เป็นหน่วยงานมีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2534 รัฐบาลมีแผนที่จะตั้งกระทรวงพลังงานขึ้น โดยกำหนดให้มีการโอนงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กระทรวงพลังงาน แต่แผนนี้ก็ล้มเลิกไปในที่สุด

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และ ฯพณฯ หนูฮัก พูมสะหวัน ประธานประเทศแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เสด็จพระราชดำเนินมาร่วมเป็น ประธานในพิธีเปิดสะพานมิตรภาพ (ไทย-ลาว) แห่งแรก ณ จังหวัด หนองคาย เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2537

พ.ศ. 2537

เปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว

สะพานมิตรภาพไทย-ลาว เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขง ขนาดใหญ่แห่งแรก เชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ของประเทศไทย กับบ้านท่านาแล้ง เมืองหาดซายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ ของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว สะพานแห่งนี้เป็นจุดเริ่มต้น สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ไทยและ สปป.ลาว โดยเฉพาะในด้านการขนส่งสินค้า และ เป็นการเปิดทางออกสู่ทะเลให้แก่ สปป.ลาว อีกด้วย

การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมไทย-ลาว เกิดขึ้นในรัฐบาลของ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ โดยรัฐบาลไทยและลาวได้ตกลงร่วมกันในการก่อสร้างสะพานแม่น้ำโขง ต่อมาในการประชุม Interim Mekong Committee ที่กรุงเวียงจันทน์ ใน พ.ศ. 2531 ผู้แทนประเทศออสเตรเลีย ได้แถลงว่ารัฐบาลออสเตรเลียจะให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ด้วยเหตุนี้ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี และ นายประพัทธ์ เปรมมณี เลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติในขณะนั้น ได้เดินทางไปกรุงแคนเบอรา ประเทศออสเตรเลีย เพื่อสานต่อภารกิจดังกล่าว โดยเลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติได้รับมอบหมายในการลงนามข้อตกลงในการช่วยเหลือก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จากประเทศออสเตรเลีย

ทั้งนี้ ในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ที่จังหวัดหนองคายนี้ สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ทำหน้าที่ประสานงานและบริหารการดำเนินงานการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว โดยมีกรมทางหลวงควบคุมงาน จนกระทั่งสะพานสร้างแล้วเสร็จ

สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1

พ.ศ. 2538

อาคารอนุรักษ์พลังงาน เฉลิมพระเกียรติ

อาคารอนุรักษ์พลังงานเฉลิมพระเกียรติ เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 เนื่องในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี โดยมีพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ณ บริเวณเทคโนธานี ตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี การออกแบบและก่อสร้างอาคารนี้ใช้เทคโนโลยีการอนุรักษ์พลังงานที่ทันสมัย โดยใช้ระบบธรรมชาติตามสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ร่มเย็น รวมทั้งการออกแบบระบบภายในอาคาร และเลือกใช้วัสดุที่สามารถสกัดกั้นความร้อนและความชื้นจากภายนอกได้ดี เพื่อลดการใช้พลังงานในอาคารลงให้เหลือน้อยที่สุด โดยที่ยังรักษาคุณค่าและสุนทรียภาพของงานสถาปัตยกรรมไว้

พ.ศ. 2545

"กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.)"

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน

เมื่อรัฐบาลมีนโยบายสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน และผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานของภูมิภาคอาเซียน ประกอบกับมีการปฏิรูประบบราชการในเวลานั้น กระทรวงพลังงาน จึงเป็นหนึ่งกระทรวงใหม่ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหา พัฒนา และบริหารจัดการด้านพลังงาน โดยวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 จึงถือเป็นวันสถาปนากระทรวงพลังงาน มาจนถึงทุกวันนี้

ขณะเดียวกัน ได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก **“กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน”** เป็น **"กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน"** สังกัดกระทรวงพลังงาน นับแต่นั้นเป็นต้นมา

พ.ศ. 2566

“กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”

มีอายุครบ 70 ปี ในวาระนี้ได้มีการออกแบบตราสัญลักษณ์ภายใต้แนวความคิดและความหมาย โดยนำ 2 ภารกิจของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) คือ ภารกิจด้านพลังงานทดแทน และด้านอนุรักษ์พลังงาน และเลข 7 และ 0 มาประยุกต์ออกแบบ และสื่อความหมายในรูปของสัญลักษณ์ในโอกาสครบรอบ 70 ปี ของ พพ.

เลข 7 สีเขียว สื่อถึง พลังงานสีเขียว ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์พลังงาน หรือพลังงานทดแทน นอกจากนี้ เลข 7 ยังสื่อถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ข้อที่ 7 ขององค์การสหประชาชาติ Affordable and Clean Energy

เลข 0 เป็นเครื่องหมาย Sustainable Development Goal ของ United Nations เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งหมายถึง ภารกิจของ พพ. ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หมายเหตุ : ตราสัญลักษณ์ 70 ปี พพ. เป็นผลงานการออกแบบโดย นายประสิทธิ์ นุ่นสังข์ นักวิชาการพลังงานชำนาญการพิเศษ กองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ประพัทธ์ เปรมมณี

อดีตเลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติ
กับ 10 ภารกิจหลักของสำนักงานพลังงานแห่งชาติในอดีต

“ความภูมิใจของผม มาจากผลงานทั้งหมด ที่ผมทำให้แก่ประเทศชาติและประชาชน”

ประพัทธ์ เปรมมณี ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานพลังงานแห่งชาติในช่วง 25 พฤศจิกายน 2525–30 กันยายน 2534 ในระหว่างดำรงตำแหน่ง ผลงานสำคัญของท่าน มีอาทิ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กตามแนวพระราชดำริและสนับสนุนกิจกรรมของโครงการหลวง โครงการไฟฟ้าพลังน้ำชุมชน โครงการสูบน้ำสวนผลไม้ โครงการผลิตถ่านลิกไนต์เพื่อทดแทนฟืนในการบ่มใบยาสูบ และเพื่อใช้ทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรม ข้อตกลงสนธิสัญญากลุ่มประเทศอาเซียน เรื่อง ASEAN Petroleum Security Agreement และเรื่อง Energy Cooperation สะพานมิตรภาพไทย - ลาว จังหวัดหนองคาย และการจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์พลังงาน และ MOU Thai - Indonesia Coal Cooperation เป็นต้น

คุณประพัทธ์เริ่มต้นทำงานที่การพลังงานแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2497 หลังจากจบการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยม) ตามคำแนะนำของ **ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์** เลขาธิการการพลังงานแห่งชาติในขณะนั้น และ **อาจารย์เป้า ขำอุไร** จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ สำนักงานพลังงานแห่งชาติ เดิมมีชื่อว่า “การพลังงานแห่งชาติ” โดยเมื่อเริ่มก่อตั้ง มีการตราพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2496 สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีสำนักงานชั่วคราวอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาเมื่อต้นปี 2497 ได้ย้ายสำนักงานไปอยู่ที่ศาลาลุกขุน ในพระบรมมหาราชวัง และได้ย้ายอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2502 มาอยู่ที่บ้านพิบูลธรรม เชิงสะพานกษัตริย์ศึกจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติพลังงานแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมกว้างขวาง เนื่องจากเป็นหน่วยงานพลังงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเลขาธิการพลังงานแห่งชาติเป็นเลขานุการของคณะกรรมการและรับผิดชอบในการบริหารราชการของการพลังงานแห่งชาติ โดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งในขณะนั้นคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม

ดร.บุญรอด บิณฑสันต์ และอาจารย์นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ (อดีตเลขาธิการพลังงานแห่งชาติ) ได้ร่วมกันวางรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สำนักงานพลังงานแห่งชาติ ตั้งแต่ต้นปี 2497 โดยการสร้างความรู้ ความสามารถ และความสามัคคีในองค์กรเพื่อสร้างขีดความสามารถและความร่วมมือร่วมใจในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ เพื่อสามารถทำงานให้แก่ประเทศชาติและประชาชนได้มากที่สุดในเวลาอันรวดเร็ว โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกบรรจุข้าราชการจากผลการศึกษาวุฒิปริญญาตรีที่ดีจากในประเทศและจากต่างประเทศ หาทุนส่งไปเรียนต่อในต่างประเทศให้ได้ปริญญาสูงขึ้น เมื่อเรียนจบแล้วก็ส่งไปฝึกงานต่อเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ในการเฉพาะทางในสาขาต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพลังงานในประเทศต่าง ๆ ทั้งในอเมริกาและยุโรป เพื่อเพิ่มความสามารถให้สูงขึ้นและมีความพร้อมในการทำงานให้มากที่สุด
2. สร้างความสามัคคีในองค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำหน้าที่ให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติและประชาชนมากที่สุด
3. มีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และวิธีคิดจากหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ในสำนักงานไปยังข้าราชการใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลยิ่งขึ้น มีความสามารถและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้นในอนาคต
4. เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรพลังงานต่างประเทศ ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ โดยองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรในลักษณะไม่แสวงหากำไรและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศทั่วโลก ซึ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรโดยสำนักงานพลังงานแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประเทศไทย และเชิญหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม โดยจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งมีเลขาธิการพลังงานแห่งชาติทำหน้าที่เป็นประธาน ส่วนองค์กรดังกล่าวแล้วข้างต้น ได้แก่
   - International Commission on Large Dams (ICOLD) เชี่ยวชาญเรื่องการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่
   - World Energy Council (WEC) องค์การพลังงานโลก มีความเชี่ยวชาญเรื่องพลังงาน
   - CIGRE (องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยระบบไฟฟ้าขนาดใหญ่) มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ Electric Power Transmission, Control, and Distribution
   - Mekong River Commission ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้การสนับสนุนของ United Nations (UN) ในปี 2500 และมีการจัดตั้ง Mekong Committee Office ที่กรุงเทพฯ ในปี 2502 โดยมีเลขาธิการของ UN ได้เดินทางมาร่วมในพิธีเปิดสำนักงานซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงาน ECAFE และต่อมาเมื่อมีการจัดตั้ง International Mekong Committee ขึ้นในปี 2521 สำนักงานพลังงานแห่งชาติก็ได้เชิญให้ Secretariat office ของ Mekong Committee มาตั้งอยู่ที่บ้านพิบูลธรรม โดยสำนักงานพลังงานแห่งชาติทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการแม่โขงชั่วคราวฝ่ายไทยอยู่แล้ว เพื่อความสะดวกในการประสานงาน

ทั้งนี้ในช่วงเริ่มต้นการทำงาน คุณประพัทธ์ได้เป็นหนึ่งในทีมสำรวจเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศออสเตรเลีย หลังจากนั้น จึงได้ไปศึกษาและดูงานที่อเมริกา ตลอดจนฝึกงานและดูงานที่ประเทศฝรั่งเศส นอร์เวย์ สวีเดน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และจีน จากนั้นจึงกลับมาปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานด้วยความมุ่งมั่นมาโดยตลอดจนเกษียณอายุราชการ ดังที่ท่านได้เล่าย้อนความหลังว่า **ในอดีตภารกิจหลักของสำนักงานพลังงานแห่งชาติมี 10 เรื่อง ได้แก่**

1. สร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ

เช่น เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนน้ำพุง ในอดีตประเทศไทยเราขาดแคลนทั้งไฟฟ้าและน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ทำให้ต้องสร้างเขื่อน เราไปสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำที่ภาคอีสาน คือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เขื่อนน้ำพุง จังหวัดสกลนคร ตอนนั้นผมได้ร่วมทำงานที่ได้รับมอบหมายในตำแหน่งนายช่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด จากนั้น จึงไปสร้างเขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี และก่อนที่ผมจะย้ายเข้ากระทรวง ผมได้เริ่มงานก่อสร้างเขื่อนห้วยประทาว จังหวัดชัยภูมิ เป็นเขื่อนใหญ่ ๆ ที่ผมได้เคยดำเนินการในภาคอีสาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำของเขื่อนอุบลรัตน์ โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์ เลขาธิการการพลังงานแห่งชาติ กราบบังคมทูลถวายรายงาน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2509

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนน้ำพุง อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร โดยมี นายนิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ เลขาธิการการพลังงานแห่งชาติ กราบบังคมทูลถวายรายงาน เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508

2. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น

2.1 โครงการผลิตไฟฟ้าและเขื่อนเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

2.2 โครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำเป็นหลัก โดยมีการสร้างฝายขนาดเล็กให้มาก เพียงพอกับปริมาณน้ำทำให้ไหลในแม่น้ำ และเมื่อทำมากในฤดูฝน น้ำส่วนเกินก็จะไหลล้นฝายไป ซึ่งเราเรียกโครงการนี้ว่า 'Run of the river'

ส่วนโครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำที่อเนกประสงค์ ซึ่งจะเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ ทั้งกำลังผลิตไฟฟ้า และปริมาณเก็บกักน้ำ เช่น เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนสิรินธร และเขื่อนคีรีธาร เป็นต้น

สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กจนถึงปี 2534 รวม 21 โครงการ รวมกำลังผลิตไฟฟ้า 27,944 MW และสามารถจ่ายน้ำแก่พื้นที่จ่ายน้ำเพื่อการเกษตร รวม 192,172 ไร่

เขื่อนพลวงในปัจจุบัน

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริ รวม 4 โครงการ ได้แก่

ก. โครงการบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ข. โครงการไอกาเปาะ อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ค. โครงการแม่มาว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโครงการเขื่อนคอนกรีตโค้ง (Arch dam) สูง 75 เมตร มีความสูงเป็นที่ 2 รองจากเขื่อนภูมิพล สามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรได้ 28,000 ไร่

ง. โครงการทุ่งเพล-บ้านพลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ

ซึ่งสร้างเพื่อสนับสนุนโครงการพระราชดำริและโครงการหลวง ซึ่งมีจุดประสงค์ในการผลิตไฟฟ้าเพื่อสนับสนุนการปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทนการใช้พื้นที่ในการปลูกฝิ่น โดยโครงการจะตั้งอยู่บริเวณต้นน้ำบนภูเขา และใกล้หน่วยงานต้นน้ำของกรมป่าไม้ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการดำเนินการโครงการพระราชดำริ โครงการดังกล่าว อาทิ โครงการห้องเย็น เพื่อใช้เก็บพืช เช่น เห็ด ก่อนทยอยออกขายตลาด โครงการอบแห้งพืชผล ฯลฯ ซึ่งสำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการตอบสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวง รัชกาลที่ 9 รวม 16 โครงการ

4. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน

“หมู่บ้านประชาชนในชนบทห่างไกลตามอำเภอต่าง ๆ เขาต้องการไฟฟ้าและต้องการน้ำ ในความเห็นของผม คิดว่าโครงการถึงแม้จะเล็กมากแต่มีความสำคัญมาก คือโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับชุมชนและโครงการซึ่งเกิดจากความริเริ่มของผมเอง

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนนี้ คนงานที่มาสร้างเขื่อนไม่ได้เงินจริง ๆ สักบาท แต่เราให้ประชาชนที่มาทำงานจ่ายเป็นมูลค่า สมัยนั้นค่าแรงขั้นต่ำเท่าไร ถ้าคนหนึ่งทำงานได้วันละ 50 บาท ประชาชนในหมู่บ้านนั้นจะต้องทำงานทุกคน จะเอาเงิน 50 บาท โดยไม่ทำงานไม่ได้ โดยคิดมูลค่าว่า เอากรวดมา 1 ลูกบาศก์เมตร เอาทราย เอาเสาไม้มาทำเสาไฟฟ้าและไม้คอน เอาไม้มาทำเป็นโรงไฟฟ้า โดยตกลงว่าจะกำหนดราคาของที่ประชาชนเอามาใช้ทั้งหมด และแรงงานทั้งหมดคิดเป็นมูลค่าตามราคาตลาด เสร็จแล้วรวมกันเป็นการลงทุนของประชาชน นอกจากนั้น ผมนำเด็กนักเรียนจากหมู่บ้านที่มีโครงการไปอบรมการติดตั้งสายไฟฟ้า ติดตั้งโคมไฟฟ้า ปลั๊กเสียบไฟฟ้า ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า และช่วยสร้างสายส่งไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังน้ำมายังหมู่บ้าน และติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า โดยนักเรียนจะไปฝึกงานที่ศูนย์ฝึกไฟฟ้าของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ โดยใช้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นทำหน้าที่ผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังน้ำ และเก็บค่าไฟฟ้าประจำเดือนจากชาวบ้าน ผลที่ได้ ค่าใช้จ่ายในการเดินสายไฟฟ้า ติดโคมไฟฟ้า 2 ดวง และปลั๊กไฟฟ้า รวมค่ามิเตอร์จะประมาณ 1,500 บาทต่อบ้าน ถูกกว่า หาก กฟภ. ดำเนินการให้ประชาชน จะมีค่าใช้จ่าย 3,000 บาทต่อบ้าน ผมก็จัดสายส่ง จัดเครื่องจักรผลิตไฟฟ้า ซึ่งสำนักงานพลังงานแห่งชาติออกแบบเอง และสร้างขึ้นในประเทศ นอกจากนั้นผมยังจัดซื้อสายไฟฟ้า โคมไฟฟ้า ปลั๊กไฟฟ้า และมิเตอร์ไฟฟ้า โดยขายให้ชาวบ้านในราคาเท่าทุน แล้วตั้งเป็นสหกรณ์ สัดส่วนของการให้งบประมาณทางราชการกับสัดส่วนของชาวบ้าน = 60 : 40 กรรมการบริหารโครงการ หลังจากก่อสร้างแล้วเสร็จคือชาวบ้านทั้งหมด และในอนาคตผมยังจะให้ประชาชนซื้อหุ้นในสัดส่วนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากการปันผลประจำปีมากขึ้น

ถามว่าเป็นสหกรณ์ดีอย่างไร คือตามกฎหมายสหกรณ์ของประชาชนจะเสียภาษีแค่ 3% ได้รับการตรวจบัญชีประจำปีฟรี ผมเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีหุ้นส่วนได้ ที่สำคัญที่สุดคือ คนที่อยู่บนเขา ในป่า ไกลจากเมือง 50 กิโลเมตร เทียบกับคนที่อยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ จ่ายค่าไฟฟ้าเท่ากันกับคนอยู่ในเมือง โครงการนี้เท่าที่ผมจำได้มี 95 แห่ง เช่น บ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และในอนาคตการขายไฟฟ้าที่เหลือใช้จากโครงการให้แก่ กฟภ. ได้ด้วย ในลักษณะเดียวกับการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เองในบ้าน และขายส่วนที่เหลือใช้ให้แก่ กฟน. และ กฟภ. ซึ่งผมตั้งคำถามว่าทำไมยังขายไม่ได้ นอกจากนั้น ถ้าเปลี่ยนเครื่องจักรโรงไฟฟ้าซึ่งเก่า ใช้งานมาแล้ว 30 ปี จะทำให้ผลิตไฟฟ้าได้เพิ่มขึ้น และมีรายได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านชนบทได้ประโยชน์จากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านมากขึ้น รวมโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านที่ผมดำเนินการจนถึงปี 2534 รวม 50 โครงการ

มีเรื่องที่ผมดีใจ ที่อยากจะเล่าให้ฟังคือ เมื่อโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านโครงการแรกที่ดอยป่าเมี่ยง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ และพร้อมจะจ่ายไฟฟ้าให้แก่ประชาชน ผมได้รับวิทยุแจ้งจาก นายช่างสุเทพ เหลี่ยมศิริเจริญ (ซึ่งต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงพลังงาน) ว่าโครงการมีปัญหา เพราะชาวบ้านต้องการใช้ไฟฟ้าโดยไม่ต้องการจ่ายค่าไฟฟ้า ถึงแม้จะราคาเดียวกับราคาขายไฟฟ้าของ กฟภ. ซึ่งขายให้แก่คนในเมืองเชียงใหม่ เพราะเหนื่อยยากกับการก่อสร้างหลายเดือน จึงขอให้ผมเดินทางมาร่วมคุยกับชาวบ้านที่บริเวณโครงการ ผมก็บอกให้ชาวบ้านมาประชุมร่วมกับผมในโบสถ์บริเวณหมู่บ้าน ในที่ประชุมผมได้ถามตัวแทนของชาวบ้านที่ขอใช้ไฟฟ้าฟรีว่า ‘บ้านของคุณมีเครื่องใช้ไฟฟ้าอะไรบ้าง’ ผมก็ได้รับคำตอบว่า มีหลอดไฟฟ้า 2 ดวง ปลั๊กไฟฟ้า 1 ตัว ผมก็บอกเขาไปว่าบ้านผู้ใหญ่บ้านใช้ไฟฟ้าหลายดวง มีตู้เย็น มีเครื่องสูบน้ำ ถ้าใช้ไฟฟ้าฟรีเหมือนกับคุณจะดีไหม ชาวบ้านที่มาประชุมในโบสถ์ร้องฮือ ไม่เห็นด้วย สรุปที่ประชุมก็ตกลงให้มีการจ่ายไฟฟ้าทุกบ้านตามที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนก่อสร้างโครงการ

5. โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

5.1 โครงการสูบน้ำเพื่อปลูกข้าวและพืชไร่

"คนที่ริเริ่มโครงการนี้ คือ อาจารย์นิธิพัฒน์ ชาลีจันทร์ ตอนนั้นเราไปสร้างเขื่อนน้ำพุง และซื้อปั๊มเพื่อจะมาสูบน้ำเพื่อระบายน้ำออกจากบริเวณที่มีการก่อสร้างโครงการ พอโครงการเสร็จเราก็คิดว่าจะเอาปั๊มไปทำอะไรดี อาจารย์ก็บอกนายช่างว่า เราทำโครงการสูบน้ำที่อำเภอมุกดาหาร พอดีอธิบดีกรมการปกครอง ดร.ชำนาญ ยุวบูรณ์ มาเห็นเข้า ก็เลยชอบใจ โครงการนี้เป็นโครงการขนาดเล็ก เพราะเวลากรมชลประทานเขาสร้างคลองส่งน้ำ เขาก็ต้องจ่ายค่าชดเชย แต่ของเราทำไม่เหมือนกับใคร เราไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย เราบอกว่าเราสร้างคลอง คลองเป็นของประชาชน และให้ประชาชนบริหารการดำเนินการใช้น้ำต่อไปเอง เพราะฉะนั้นไม่จ่าย แต่มีเงื่อนไข ผมจะสร้างโครงการห่างจากสายส่งไม่เกิน 3 กิโลเมตร ค่าไฟฟ้าในการสูบน้ำลดให้ 50% แล้วถ้าพืชผลไม่ดี ก็ให้ใช้ฟรี ยกให้การบริหารจัดการการจ่ายน้ำ ทำโดยคณะกรรมการโครงการ ซึ่งเป็นชาวบ้านทั้งหมด โดยมีเจ้าหน้าที่จากกรมช่วยดูแลการเดินเครื่องสูบน้ำและบำรุงรักษา เพื่อช่วยสนับสนุนคณะกรรมการโครงการและช่วยประธานกับศูนย์สูบน้ำในจังหวัดนั้น

โครงการนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จตอนที่ผมอยู่ มี 1,132 โครงการ มีศูนย์อยู่ทุกจังหวัดที่มีโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าทั่วประเทศ เพื่อให้การบริการและสนับสนุนการดำเนินการในจังหวัดนั้น ๆ"

โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

5.2 โครงการสูบน้ำสถานีสูบน้ำให้ชาวสวนผลไม้ ซึ่งได้แก่

(1) อำเภอมะขาม และอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี	38,172 ไร่
(2) อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี	6,500 ไร่
(3) อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด	4,100 ไร่
(4) อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	8,035 ไร่
รวมทั้งสิ้น	56,807 ไร่

6. โครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำคิรีธาร และโครงการทุ่งเพล

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานได้มีหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล เพื่อขอให้พระองค์ท่านตั้งชื่อเขื่อนห้วยสะพานหิน ซึ่งก็ได้มีพระมหากรุณาธิคุณตั้งชื่อว่า **'เขื่อนคิรีธาร'** และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมไปร่วมในพิธีเปิดเขื่อนคิรีธาร ในวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2531 ซึ่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล ได้เสด็จฯ ถึงโรงไฟฟ้าเขื่อนคิรีธาร ข้าราชการผู้ใหญ่ในกระทรวงวิทยาศาสตร์ ซึ่งรวมทั้งเลขาธิการพลังงานแห่งชาติ ไปร่วมรับเสด็จ และพระองค์ท่านก็ทรงแย้มพระโอษฐ์ และมีรับสั่งกับเลขาธิการพลังงานแห่งชาติว่า *'วันนี้มีของมาฝากนะ เดี๋ยวรอให้รายงานโครงการให้เสร็จเสียก่อน'* เลขาธิการพลังงานแห่งชาติจึงได้กราบบังคมทูลรายงานรายละเอียดโครงการเขื่อนคิรีธารจนจบ จึงได้เชิญเสด็จพระองค์ ไปทอดพระเนตรเครื่องจักรในโรงไฟฟ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลและผู้ตามเสด็จ ได้แก่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี โดยผมขอพระบรมราชานุญาตเบิกตัวให้ คุณสิริพร ไศละสูต ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเครื่องจักรในโรงไฟฟ้าเป็นผู้ถวายรายงาน และเมื่อเสร็จงานเปิดโรงไฟฟ้าแล้ว พระองค์ท่านก็ยกแผนที่แจงรายละเอียดโครงการทุ่งเพลให้ผมทราบ เพื่อเข้าใจรายละเอียดที่จะต้องดำเนินการอย่างชัดเจน เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ผมก็เชิญเสด็จพระองค์มาเสวยพระสุธารสชาที่ตำหนักรับรองของโครงการ โดยมี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เข้าร่วมด้วย เมื่อพระองค์ปฏิบัติพระราชภารกิจแล้วพระองค์ได้มีรับสั่งกับเลขาธิการพลังงานแห่งชาติว่า 'ท่านเลขาฯ ต้องสร้างเขื่อน' ซึ่งพระองค์ท่านมีพระราชประสงค์จะให้ผมสร้างเขื่อนทุ่งเพลให้แล้วเสร็จก่อนผมเกษียณจากราชการ ผมก็น้อมรับรับสั่งของพระองค์ท่านว่า *'พระพุทธเจ้าขอน้อมรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมรับไปดำเนินการต่อไป'*

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล ได้เสด็จฯ ไปทรงเปิดเขื่อนคิรีธาร และเสด็จพระราชดำเนินกลับแล้ว พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการพลังงานแห่งชาติได้สั่งให้เลขาธิการพลังงานแห่งชาติ ทำหนังสือรายงานพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ท่านทราบ

เลขาธิการพลังงานแห่งชาติจึงได้ทำหนังสือชี้แจงรายละเอียดของพระราชดำริเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงการทุ่งเพล พร้อมแผนงานในการดำเนินการสำรวจศึกษา ออกแบบ และก่อสร้างให้นายกรัฐมนตรีทราบแล้ว เลขาธิการพลังงานแห่งชาติจึงได้ทำหนังสือถึงสำนักงานงบประมาณขอโอนเงินงบประมาณเหลือจ่ายปลายปีของสำนักงานพลังงานแห่งชาติไปดำเนินการตามรายละเอียดที่ได้รายงานให้นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานกรรมการพลังงานแห่งชาติ ทราบดังกล่าวข้างต้นแล้ว เลขาธิการพลังงานแห่งชาติยังได้ทำหนังสือถึงสำนักงานราชเลขานุการในพระองค์ เพื่อทำเรื่องการดำเนินการของสำนักงานพลังงานแห่งชาติตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการก่อสร้างโครงการทุ่งเพล ตามรายละเอียดที่ได้ดำเนินการไปแล้วดังกล่าวข้างต้น เพื่อทำเรื่องกราบบังคมทูลให้ทรงทราบ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำคิรีธาร โดยมี นายประพัทธ์ เปรมมณี เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ

สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบก่อสร้างโครงการทุ่งเพลและเขื่อนบ้านพลวง และเมื่อการศึกษาแล้วเสร็จ สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ติดต่อบริษัทผู้เชี่ยวชาญจากสวีเดน ให้มาดำเนินการ review รายงานความเหมาะสมและการออกแบบก่อสร้างโครงการทุ่งเพล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของโครงการที่ก่อสร้างในเขตป่าหวงห้าม ทั้งนี้ เพื่อให้การก่อสร้างมีผลกระทบต่อระบบนิเวศตามมาตรฐานสากลน้อยที่สุด และเมื่อการ review เสร็จเป็นที่พอใจแล้ว เลขาธิการพลังงานแห่งชาติจึงได้เดินทางไปปรึกษาหารือกับชาวบ้านพลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งถูกผลกระทบน้ำท่วมจากการก่อสร้างเขื่อนบ้านพลวง พื้นที่ประมาณ 100 ไร่เศษ ชาวบ้านซึ่งได้ทราบว่าโครงการทุ่งเพล-เขื่อนบ้านพลวงเป็นโครงการในพระราชดำริก็ให้ความร่วมมือด้วยดี โดยหากเกิดความเสียหายต่อที่ดินของชาวบ้าน สำนักงานพลังงานแห่งชาติก็จะจ่ายค่าชดเชยความเสียหายตามหลักเกณฑ์ของทางราชการ

หลังจากนั้น สำนักงานพลังงานแห่งชาติก็ดำเนินการประกวดราคาเพื่อเรียกหาบริษัทก่อสร้างมาดำเนินการก่อสร้าง และในที่สุดก็เลือกได้บริษัท สามประสิทธิ จำกัด มาดำเนินการก่อสร้าง และเลขาธิการพลังงานแห่งชาติก็ได้ลงนามอนุมัติในการทำสัญญาว่าจ้างสร้างเขื่อนบ้านพลวง ใน พ.ศ. 2534 ส่วนโครงการทุ่งเพล สำนักงานพลังงานแห่งชาติ ได้ทำหนังสือถึงกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อขออนุญาตก่อสร้างเขื่อนทุ่งเพลและอุโมงค์ส่งน้ำซึ่งผ่านเขตป่าหวงห้าม ก่อนดำเนินการประกวดราคาเพื่อคัดเลือกผู้รับเหมาก่อสร้างมาดำเนินการต่อไป

โครงการทุ่งเพล ประกอบด้วยการสร้างเขื่อนคอนกรีต ซึ่งสร้างบนห้วยทุ่งเพล และส่งน้ำลอดอุโมงค์ผ่านภูเขาซึ่งเป็นบริเวณป่าไม้หวงห้าม เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศ และนำน้ำไปยังโรงไฟฟ้าซึ่งตั้งอยู่บนอ่างเก็บน้ำของเขื่อนบ้านพลวง ซึ่งเป็นเขื่อนหินถม ซึ่งมีแกนดินบดอัด เพื่อเก็บน้ำ ปล่อยน้ำที่ปล่อยจากโรงไฟฟ้าทั้งหมดเพื่อนำไปใช้ต่อในการเพาะปลูกสวนผลไม้ในเขตอำเภอมะขาม อำเภอคิชฌกูฏ และอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยจะนำน้ำไปใช้ในสวนผลไม้ในพื้นที่ 75,000 ไร่ ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้ผลไม้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูร้อน ดังนั้น โครงการทุ่งเพลจะทำให้ชาวสวนผลไม้มีความสุขมาก

7. โครงการฝายยาง

ในช่วงที่สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนคิรีธาร เลขาธิการพลังงานแห่งชาติได้รับการติดต่อจากผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี (นายสมพงษ์ พันธ์สุวรรณ) เรื่องปัญหาของการประปาจันทบุรีว่าไม่สามารถสูบน้ำเพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปาได้ เนื่องจากมีน้ำทะเลไหลเข้ามาในบริเวณสถานีสูบน้ำ ทำให้น้ำดิบในแม่น้ำจันทบุรีมีคุณภาพไม่เหมาะสมในการผลิตน้ำประปา จึงขอให้ทางสำนักงานพลังงานแห่งชาติสร้างฝายเพื่อกั้นน้ำทะเลเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สำนักงานพลังงานแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นควรให้ดำเนินการก่อสร้างฝายยาง ซึ่งจะพองตัวกั้นไม่ให้น้ำทะเลไหลเข้ามาได้ และยุบตัวเมื่อปริมาณน้ำไหลมากเกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยสร้างฝายยางซึ่งมีความสูงไม่เกินกว่าตลิ่งของแม่น้ำจันทบุรี เพื่อไม่ทำให้น้ำล้นเข้าไปท่วมบริเวณบ้านเรือนของราษฎรได้ ดังนั้น

สำนักงานพลังงานแห่งชาติจึงได้ติดต่อบริษัท แสงไทยการยาง จำกัด ซึ่งเคยขายผลิตภัณฑ์ยางให้เพื่อการก่อสร้างงานโยธาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านซึ่งได้ข้อมูลว่ามีหน่วยงานในเมืองเสินหยาง มณฑลเหลียวหนิงมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ทางด้านฝายยางซึ่งรวมทั้งการสำรวจ วางแผน ออกแบบผลิตและก่อสร้างฝายยาง ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน โดย นายบัญญัติ บรรทัดฐานเลขาธิการพลังงานแห่งชาติในขณะนั้น จึงได้เดินทางไปเมืองเสินหยาง มณฑลเหลียวหนิง เพื่อติดต่อบริษัท China Liaoning International Economic & Technical Cooperation ซึ่งผลิตฝายยางและเครื่องอุปกรณ์บังคับและติดต่อ China Institute of Water Resources and Hydropower Research (IWHR) ที่กรุงปักกิ่ง เพื่อให้ความร่วมมือและสนับสนุนสำนักงานพลังงานแห่งชาติในการก่อสร้างโครงการฝายยางจันทบุรี และยังได้ไปพบรัฐมนตรีจีนที่กรุงปักกิ่ง เกี่ยวกับการให้การสนับสนุนในการก่อสร้างฝายยางในประเทศไทย โดยใช้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์จากประเทศจีน ซึ่งก็ได้รับการตอบรับในการสนับสนุนด้วยดี ทั้งนี้ การผลิตยางจะทำในประเทศไทย สำนักงานพลังงานแห่งชาติ โดยความสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญจีน จึงได้สร้างที่ตั้งฝายยางและเลือกที่ตั้งบริเวณใกล้วัดจันทนาราม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจากผลการออกแบบฝายยาง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 ความยาวของฐานคอนกรีต 72.0 เมตร

7.2 ความยาวของฝายยางที่สันฝาย 66.0 เมตร

7.3 ความสูงของฝายยางเมื่อพองเต็มที่จะสูงจากฐานคอนกรีต 3.5 เมตร

7.4 ระบบการพองตัวและยุบตัวของฝายโดยมีอุปกรณ์ควบคุมน้ำ

7.5 ฝายยางจะประกอบด้วย 3 ชั้น ได้แก่

7.5.1 ชั้นนอกเป็นยางที่มีคุณภาพทนต่อรังสี UV และทนต่อการกัดกร่อนของดินทราย และหินได้โดยไม่ชำรุดเสียหาย มีความทนทานอายุการใช้งานสามารถใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ

7.5.2 ชั้นกลางทำด้วย Synthetic Polymer Fibers ซึ่งสามารถรับแรงดันของน้ำภายในฝายยาง

7.5.3 ชั้นใน จะใช้ยางจากธรรมชาติซึ่งผลิตในประเทศไทย จัดซื้อจากแผ่นยางดิบของเกษตรกรสวนยางแผ่น ยางดังกล่าวจะได้รับการทดสอบโดยสถาบัน AIT ซึ่งปรากฏว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากล สำนักงานพลังงานแห่งชาติจึงได้ทำรายงานการก่อสร้างฝายยางจังหวัดจันทบุรี เสนอรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือจากสถาบันที่เกี่ยวข้องจากประเทศจีนให้ความช่วยเหลือ เสนอให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะประธานกรรมการคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ พิจารณาและได้รับความเห็นชอบในที่สุด ดังนั้น สำนักงานพลังงานแห่งชาติจึงได้จัดตั้งงบประมาณและดำเนินการก่อสร้าง โดยได้ดำเนินการประกวดราคาและเลือกบริษัทก่อสร้างส่วนของงานโยธาของฝายยางและบริษัทผลิตฝายยางและเครื่องอุปกรณ์รวมค่าติดตั้ง ซึ่งใช้งบประมาณ 62.3 ล้านบาท

โดยการก่อสร้างฝายยางจันทบุรีแล้วเสร็จเมื่อเดือนมิถุนายน 2532 จากผลสำเร็จ จากการก่อสร้างโครงการฝายยางจันทบุรี สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้นำโครงการฝายยางไปดำเนินการก่อสร้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ดังต่อไปนี้

ก. โครงการฝายยางบ้านตะลุง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
ข. โครงการฝายยางบ้านเขว้า อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ค. โครงการฝายยางพิจิตร อำเภอโพนทะเล จังหวัดพิจิตร
ง. โครงการโขง-ชี-มูล

โครงการฝายยางของสำนักงานพลังงานแห่งชาติก่อเกิดประโยชน์ในการมีการใช้ยางธรรมชาติในการผลิต และมีราคาถูกกว่า 50% เมื่อเทียบกับฝายยางที่นำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างในบริเวณห่างไกลในชนบทซึ่งมีลำน้ำเล็ก และลำธารเพื่อกักเก็บน้ำให้แก่ประชาชนในชนบทที่ห่างไกลไว้ใช้ได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต นอกจากนั้น ยังช่วยสร้างตลาดยางดิบให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางอีกด้วย

8. การผลิตและใช้ถ่านลิกไนต์

8.1 การใช้ถ่านลิกไนต์ทดแทนฟืนในการบ่มใบยาสูบ

ใน พ.ศ. 2511 สมาคมผู้บ่ม ผู้ผลิต และผู้ค้าใบยาสูบ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีหนังสือถึงกรมทรัพยากรธรณี ขอให้ดำเนินการผลิตถ่านลิกไนต์ที่อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อใช้ในการบ่มใบยาสูบทดแทนการใช้ฟืน ซึ่งขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้น กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติรับไปดำเนินการ และได้รับการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2512 ให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติดำเนินการผลิตถ่านลิกไนต์ที่บ้านป่าคา อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในปริมาณ 15,000 ตันต่อปี โดยใช้เงินลงทุน 3.5 ล้านบาท เพื่อขายให้แก่โรงบ่มใบยาสูบ และยังได้รับความสนใจจากประชาชน ในการใช้ประโยชน์จากการใช้ถ่านลิกไนต์ในการใช้ในกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้ปริมาณการใช้ถ่านลิกไนต์เพิ่มขึ้นจากปี 2517 ผลิตได้ 26,922.06 ตัน และเพิ่มขึ้นในปี 2525 ผลิตได้ 171,449.15 ตัน ถึงกระนั้นการผลิตถ่านลิกไนต์ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเพื่อการอุตสาหกรรม เนื่องจากในปี 2516 เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันของโลกทำให้ราคาน้ำมันมีราคาสูงขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบจากทั้งปริมาณและราคาน้ำมันต่อกิจการอุตสาหกรรม สำนักงานพลังงานแห่งชาติซึ่งได้มอบหมายให้บริษัทผู้เชี่ยวชาญจากออสเตรเลีย มาศึกษาความเหมาะสมโครงการผลิตถ่านหินลิกไนต์โดยภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุน ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบรายละเอียดผลประโยชน์และผลกระทบที่จะมีต่อผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ใช้ และผลประโยชน์ที่รัฐบาลจะได้

8.2 การใช้ถ่านหินลิกไนต์ในการทดแทนน้ำมัน

สำนักงานพลังงานแห่งชาติได้นำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบการประมูลให้บริษัทเอกชนทำการผลิตถ่านลิกไนต์เพื่อใช้ในการอุตสาหกรรม ซึ่งคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติก็เห็นชอบให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติดำเนินการประมูล เพื่อคัดเลือกราคาเอกชนที่จะลงทุนผลิตถ่านลิกไนต์ ซึ่งปรากฏผลคัดเลือกบริษัท บ้านปู จำกัด ทำการผลิตถ่านลิกไนต์ 300,000 ตันต่อปี ที่แหล่งถ่านหินบ้านปู อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และบริษัท ลานนาลิกไนต์ ทำการผลิตเริ่มต้นที่ 600,000 ตันต่อปี ที่แหล่งถ่านลิกไนต์ บ้านป่าคา อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ผลการดำเนินการของสำนักงานพลังงานแห่งชาติในการเลือกบริษัทเอกชนทำการผลิตถ่านหินลิกไนต์ในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. สามารถผลิตถ่านลิกไนต์ได้มากที่สุดจากปริมาณสำรอง (reserve) ทั้งหมดของแหล่งถ่านลิกไนต์
2. ผู้ใช้ซื้อถ่านลิกไนต์ในราคาที่เหมาะสม ในการทดแทนการใช้น้ำมัน เพราะจะต้องลงทุนในการปรับปรุงเปลี่ยนเครื่องจักรกล จากการใช้น้ำมันมาใช้ถ่านลิกไนต์ โดยมีกำหนดในเวลาคืนทุนระยะสั้นเป็นที่พอใจ
3. รัฐบาลจะได้เงินตอบแทน 40 บาทต่อตัน จากแหล่งถ่านลิกไนต์บ้านปู และ 90 บาทต่อตัน จากแหล่งถ่านลิกไนต์บ้านป่าคา นอกเหนือค่าภาคหลวง 20 บาทต่อตัน ที่จะจ่ายให้แก่กรมทรัพยากรธรณี
4. โรงบ่มใบยาสูบก็ยังซื้อถ่านลิกไนต์ราคาถูกตามที่เคยซื้อในปี 2512
5. ผู้ใช้ซื้อถ่านลิกไนต์ในราคาถูกมากเมื่อเทียบกับน้ำมันเชื้อเพลิง เมื่อเทียบกับปริมาณความร้อนที่ได้จากการใช้งาน

ต่อมา เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2533 คณะรัฐมนตรีก็เห็นชอบให้กระทรวงอุตสาหกรรมจัดสรรแหล่งถ่านลิกไนต์ที่แหล่งบ้านสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ให้สำนักงานพลังงานแห่งชาติไปดำเนินการผลิตถ่านลิกไนต์ เพื่อตอบสนองความต้องการของโรงบ่มยาสูบในจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากแหล่งถ่านหินลิกไนต์บ้านปู อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อลดปัญหาค่าขนส่งถ่านลิกไนต์ ซึ่งในการนี้สำนักงานพลังงานแห่งชาติก็ได้ทำสัญญาในบริษัทเอกชน ซึ่งได้แก่บริษัทบ้านปู ดำเนินการผลิตถ่านลิกไนต์จากแหล่งบ้านสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เพื่อขายให้แก่โรงบ่มใบยาสูบในราคาที่สำนักงานพลังงานแห่งชาติกำหนดให้ในปี 2539 ในปริมาณการผลิตเริ่มต้นประมาณ 0.4-0.5 ล้านต่อปีโดยจ่ายผลประโยชน์ให้แก่รัฐบาล เช่นเดียวกับแหล่งถ่านลิกไนต์บ้านปู และอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยสรุปการผลิตถ่านลิกไนต์จากแหล่งบ้านปู บ้านป่าคา และบ้านสระ เฉลี่ยในช่วงอายุเวลาการผลิตของโครงการรวมกันประมาณ 1.8 ล้านล้านต่อปี

9. สนธิสัญญาข้อตกลงของ ASEAN เกี่ยวกับพลังงาน

ในการประชุม Senior Official Meeting ทาง ASEAN Energy Cooperation ที่จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2529 เลขาธิการพลังงานแห่งชาติในฐานะหัวหน้าคณะ Senior Official Member ได้นำเสนอให้คณะ Senior Official Member ของกลุ่มประเทศ ASEAN อันประกอบด้วย บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ได้พิจารณาเห็นชอบเกี่ยวกับสนธิสัญญาดังต่อไปนี้

9.1 ASEAN Petroleum Security Agreement ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ในประเทศในกลุ่มสมาชิก ASEAN ซึ่งมีแหล่งผลิตน้ำมันในประเทศได้ช่วยเหลือแบ่งปันน้ำมันให้แก่ประเทศในกลุ่ม ASEAN ที่ต้องการในราคาตลาด เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำมัน อันเนื่องมาจาก World Oil Crisis ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2516 ส่งผลการขาดแคลนและราคาน้ำมันสูงขึ้น และในด้านตรงกันข้าม ถ้าเกิดมีประเด็นน้ำมันล้นตลาด ประเทศสมาชิกในกลุ่ม ASEAN ซึ่งต้องการใช้น้ำมันจะให้ความสำคัญในการซื้อน้ำมันจากแหล่งน้ำมันในกลุ่มประเทศ ASEAN ซึ่งมีแหล่งผลิตน้ำมันในลำดับแรก โดยจะซื้อในราคาตลาดเช่นกัน

9.2 ASEAN Energy Cooperation ซึ่งมีสาระสำคัญในการร่วมมือในการผลิต การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับพลังงานและแหล่งพลังงาน ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการร่วมมือพัฒนา การผลิต ใช้พลังงานในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ที่ประชุม Senior Official Meeting ได้พิจารณาแล้ว เห็นชอบตามข้อเสนอของเลขาธิการพลังงานแห่งชาติ ในฐานะหัวหน้าผู้แทน Senior Official Meeting และนำสนธิสัญญาดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ ไปเสนอในที่ประชุม ASEAN Energy Minister Meeting ที่จัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ต่อไป

9.3 ที่ประชุม ASEAN Energy Meeting ที่กรุงเทพฯ ได้พิจารณา Agreement ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งที่ประชุม Senior Energy Meeting เห็นชอบต่อข้อเสนอจากผลการประชุมที่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วได้ให้มีการเห็นชอบ และให้นำเสนอให้แต่ละรัฐบาล ASEAN พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

9.4 รัฐบาลของกลุ่ม ASEAN ได้พิจารณาสนธิสัญญาทั้ง 2 ฉบับ ตามข้อเสนอของ ASEAN Minister Meeting เสนอมาแล้ว และให้ความเห็นชอบ จึงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาทั้ง 2 ฉบับ ในวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2529 ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

การมีสนธิสัญญาเกี่ยวกับความร่วมมือด้านพลังงานดังกล่าวแล้ว เปิดโอกาสให้ไทยเจรจาเพื่อขอทำ MOU เกี่ยวกับความร่วมมือเรื่องถ่านหิน ซึ่งในการนี้ รัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน นายประจวบ ไชยสาส์น และเลขาธิการพลังงานแห่งชาติ ได้เดินทางไปเจรจากับรัฐมนตรีพลังงานอินโดนีเซีย ซึ่งประสบความสำเร็จและตกลงเซ็น MOU on Thai-Indonesia Coal Cooperation ขึ้นที่กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย โดยมีเลขาธิการพลังงานแห่งชาติเป็นผู้ลงนามฝ่ายไทย และอธิบดีกรมธรณีวิทยาอินโดนีเซียเป็นผู้ลงนามฝ่ายอินโดนีเซีย นอกจากนั้น ยังมีการจัดให้มีการประชุมระหว่างเจ้าของแหล่งถ่านหินในอินโดนีเซียและนักลงทุนในการผลิตถ่านหินจากประเทศไทยขึ้น ยังผลให้บริษัท บ้านปู จำกัด และบริษัท ลานนารีสอร์ท ได้ทำเหมืองผลิตถ่านหินที่เกาะกาลิมันตัน อินโดนีเซียต่อมา และเหมืองดังกล่าวยังผลิตถ่านหินส่งออกจนถึงปัจจุบัน

10. สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 1 จังหวัดหนองคาย

10.1 แนวความคิดในการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมโยงไทย - ลาว ได้เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2499

10.2 พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไป สปป.ลาว เพื่อปรึกษาหารือกับรัฐบาล สปป.ลาว และได้มีการแถลงการร่วมระหว่าง 2 รัฐบาล ในการตกลงที่จะก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง เพื่อเชื่อมการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศทั้งสองให้มีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในปี 2531

10.3 ผู้แทนประเทศออสเตรเลียได้แถลงในที่ประชุม Interim Mekong Committee ซึ่งมีผู้แทนต่างประเทศเข้าร่วมด้วย Committee ที่กรุงเวียงจันทน์ ในปี 2531 ว่ารัฐบาลออสเตรเลียได้เห็นชอบในหลักการที่จะให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ที่จังหวัดหนองคาย

10.4 พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี และคณะเจ้าหน้าที่ ซึ่งรวมทั้งเลขาธิการพลังงานแห่งชาติ ได้เดินทางไปกรุงแคนเบอรา ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งในการนี้เลขาธิการพลังงานแห่งชาติได้รับมอบหมายในการลงนามข้อตกลงในการช่วยเหลือก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จากประเทศออสเตรเลีย ในปี 2531 ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนไทยใน Interim Mekong Committee ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการแม่โขงฝ่ายไทย โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้ซึ่งเข้าร่วมประชุม International Mekong Committee ตามข้อ 9.3 จึงได้นำเรื่องที่ผู้แทนรัฐบาลออสเตรเลียได้แถลงต่อที่ประชุมในครั้งนั้น ในการมีความประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาวมารายงานให้คณะกรรมการแม่โขงฝ่ายไทยทราบ และให้ความเห็นชอบและมีมติให้นำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการติดต่อรัฐบาลออสเตรเลียเพื่อรับความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นทางการต่อไป

10.5 นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย นาย Bob Hawk ได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อลงนาม MOU กับรัฐบาลไทย ในการที่รัฐบาลออสเตรเลียจะได้ว่าจ้างบริษัท Maunsell and Partners และ Sinclair Knight and Parners ในการศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในเดือนมกราคม 2533 โดยเลขาธิการพลังงานแห่งชาติได้ร่วมมือกับฝ่าย สปป.ลาว ในการเลือกที่ตั้งสะพาน ทั้งนี้ เพื่อให้มีผลกระทบน้อยที่สุดทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว และได้เลือกที่ตั้งสะพานที่อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบจาก นายเซ็น เพ็ดสังหาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงขนส่ง สปป.ลาว และได้รายงานการเลือกตำแหน่งสะพานให้รัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ เห็นชอบในที่สุด

10.6 รัฐบาลออสเตรเลียได้เลือกบริษัท John Holland Construction Pty Ltd. และบริษัท Kim Sun (Thai) เพื่อก่อสร้างสะพานในเดือนตุลาคม ปี 2534

10.7 ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในเดือนพฤศจิกายน 2534 และการก่อสร้างสะพานได้ก่อสร้างแล้วเสร็จในเวลาประมาณ 2 ปีครึ่ง หลังจากนั้น

10.8 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงร่วมในพิธีเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ร่วมกับ ฯพณฯ หนูฮัก พูมสะหวัน ประธานาธิบดี สปป.ลาว และ ฯพณฯ Mr.Paul Keeting นายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2537

10.9 สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ได้เปิดใช้งานในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2538

10.10 การเดินรถไฟข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ได้เปิดใช้งานในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2552

10.11 กรมทางหลวงได้รับมอบหมายให้ควบคุมงานก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว โดยสำนักงานพลังงานแห่งชาติได้ทำหน้าที่ประสานงานและบริหารการดำเนินงานการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จนแล้วเสร็จ”

กล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลาในการทำงาน แนวทางในการบริหารงานของ นายประพัทธ์ เปรมมณี มุ่งเน้นที่ “ผลประโยชน์” ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่จะตกแก่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและจับต้องได้ และหลาย ๆ โครงการก็ยังได้ช่วยให้ประชาชนในทุกภูมิภาคของประเทศไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้

“แนวคิดในการทำงานของผมมาจากปรัชญาของท่านประธานเหมา เจ๋อตุง ที่ว่า พรรคคอมมิวนิสต์คือปลา ประชาชนคือน้ำ เราคือปลาที่อยู่ได้ก็เพราะประชาชนเป็นน้ำ โครงการที่เราทำจึงต้องยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

“มีอยู่ช่วงหนึ่งที่เราเจอปัญหากับหน่วยงานที่มาตรวจสอบ เวลาเขาตรวจสอบเรา เขาจะใช้หลักเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นเราจึงต้องเตรียมตัวด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น Rate of Economic Return หรือ Lease Cost ตอนนั้นสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติกำหนดว่า โครงการต้องมี Economic Return 12% ถึงจะผ่าน ผมก็มักจะถามฝ่ายวางแผนของผมว่า เขาจะเลือกโครงการซึ่งตอบสนองความต้องการโดยความสุขของประชาชนอย่างไร? และผมถามฝ่ายวางแผนว่า คุณจะให้ผมอนุมัติโครงการไหน บอกเขาว่าโครงการไหนที่ทำแล้วประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข ผมคิดถึงการอยู่ดีกินดีเป็นที่ตั้ง หากมี Rate of Economic Return รับได้

“ดังนั้น ความภูมิใจของผมมาจากผลงานทั้งหมดที่มอบให้ประชาชนและความอยู่ดีกินดี ความสุขของประชาชน ความภาคภูมิใจ คือผมมีโอกาสทำงานรับใช้ประชาชน ไม่ใช่ภูมิใจที่ผมไปสร้างตัวให้เด่น และความภูมิใจสูงสุดในชีวิตของผม คือมีโอกาสได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทของในหลวง รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒนวรขัตติยราชนารี

หมายเหตุ : การเรียกชื่อกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานในวาระต่าง ๆ

-พ.ศ. 2496 ช่วงก่อตั้ง ใช้ชื่อว่า “การพลังงานแห่งชาติ”
-พ.ศ. 2514 ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานพลังงานแห่งชาติ”
-พ.ศ. 2535 ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน”
-พ.ศ. 2545 ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน” (พพ.)

“...ผมคิดว่าปัญหาของประเทศไทย ปัญหาเรื่องคนจน เพราะเรื่องพลังงานยังไม่สำคัญเท่ากับเรื่องน้ำ เพราะน้ำเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจน ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ท่านทรงให้ความสำคัญกับเรื่องน้ำเป็นเรื่องหลัก ส่วนเรื่องอื่นก็เป็นเรื่องการสร้างอาชีพให้กับคนจน เพราะปัญหาของเขาคือการสร้างอาชีพเพื่อไม่ให้เขาเข้าไปบุกรุกป่าตัดไม้ทำลายป่า...ผมรู้สึกว่าผมโชคดีมากเหลือเกิน ผมถือว่าเกิดมาชาตินี้ก็คุ้มแล้วที่ได้ทำงานรับใช้ชาติและประชาชนในตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ คือได้ทำงานอย่างเต็มที่และเอื้อผลประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนมากที่สุด”

สิริพร ไศละสูต

“เมื่อวันนี้สำเร็จแล้ว ต่อไปข้างหน้าเราจะเดินต่ออย่างไร เพื่อให้เรายืนยงอยู่ในวัฏจักรของการอนุรักษ์พลังงานกับพลังงานทดแทนได้”

สิริพร ไศละสูต ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ในระหว่าง พ.ศ. 2542–2545 และต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนชื่อหน่วยงานใน พ.ศ. 2545 ได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ในระหว่าง พ.ศ. 2545–2549 ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ท่านได้ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ขึ้นหลายโครงการ อาทิ การริเริ่มโครงการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมในโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก การริเริ่มโครงการจัดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ให้แก่หมู่บ้านและโรงเรียนในชนบท ฐานปฏิบัติการทางทหารและตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ การริเริ่มส่งเสริมการติดตั้งระบบผลิตน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานกับพลังงานความร้อนเหลือทิ้งให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ การจัดทำยุทธศาสตร์ไบโอดีเซล เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลทดแทนน้ำมันดีเซลในภาคขนส่งและภาคเกษตรกรรม เป็นต้น

ท่านเป็น “ลูกหม้อ” ของ พพ. อีกท่านหนึ่งที่เข้าทำงานที่หน่วยงานนี้ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็น “การพลังงานแห่งชาติ” ใน พ.ศ. 2511 หลังจากจบปริญญาตรี สาขาไฟฟ้าสื่อสาร จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มต้นงานในตำแหน่งข้าราชการชั้นตรีในกองวิชาการ

“จริง ๆ แล้วตอนที่ดิฉันเริ่มต้นรับราชการ ไม่ได้มาในสายอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนเลยนะ แต่ทำงานในกองก่อสร้างมาตลอด ทำงานเรื่องของการจัดหาน้ำในโครงการโขง-ชี-มูล เรื่องก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ และอาจจะมีส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดหาพลังงาน เป็นโครงการเล็กในกลุ่มโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กมาก โดยมีส่วนไปช่วยเหลือร่วมมือกับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลที่ไม่มีไฟฟ้าให้ได้มีพลังงานไฟฟ้าใช้

“เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งของรองอธิบดี ก็ได้ถูกมอบหมายให้มารับผิดชอบงานด้านการอนุรักษ์พลังงาน ให้มีการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นงานที่สามารถทำควบคู่ไปกับงานด้านการจัดหาพลังงานทดแทน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมฯ นี้ โดยได้รับมอบหมายจากท่านอธิบดีในขณะนั้นคือ ดร. อิทธิ พิชเยนทรโยธิน ให้เรามาดูแลงานด้านการอนุรักษ์พลังงาน เราก็เริ่มต้นศึกษาว่ามันคืออะไร แล้วก็ได้เห็นว่าตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการอนุรักษ์พลังงานใน พ.ศ 2535 เป็นต้นมา เรายังไม่เคยทำให้มันสำเร็จเป็นรูปธรรมเลย ทุกอย่างจะปรากฏเป็นรายงานอยู่บนกระดาษหมด ทำรายงานจนกระทั่งกระดาษเต็มตึกไปหมด แต่ไม่เคยทำให้มันเป็นรูปร่างหรือเป็นสิ่งที่วัดค่าได้จริง ๆ ในเชิงวิศวกรรมหรือในเชิงที่จับต้องได้เลย”

ด้วยเหตุผลนี้ จึงได้ริเริ่มให้มีการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นการทำงานเชิงรุกเป็นครั้งแรก เพื่อให้ภารกิจของกรมฯ สำเร็จเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้

“เราได้สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ให้เขาเป็นตัวนำร่องในการทำเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน เช่น สภาอุตสาหกรรม หอการค้า ซึ่งเขาดูแลภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า ภาคธุรกิจ ให้เขาเข้าใจ และเข้ามาร่วมมือกับกรมฯ ในการทำงานเรื่องอนุรักษ์พลังงาน นั่นคือจุดเริ่มต้นที่เราเริ่มทำงานในเชิงรุกมากขึ้น ให้ภาคเอกชนมีความเข้าใจและหันมาร่วมมือกับภาครัฐ ลำพังภาครัฐอย่างเดียวนั้นจะทำงานไม่ได้ แม้รัฐจะมีกฎหมายอยู่ในมือ คุณจะไปบังคับเขาให้ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ถ้าคุณไม่มีอะไรไปแนะนำหรือช่วยเขา มันจับต้องไม่ได้หรอก เขาก็ไม่ทำ เพราะเขาผลักภาระส่วนนี้ไปที่ลูกค้าของเขาอยู่แล้ว นั่นคือจุดเริ่มแรกของกรมฯ ที่เข้าไปร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจการค้า ให้เข้ามามีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน การประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานให้คุ้มค่า ตลอดจนการนำพลังงานชนิดอื่นเข้ามาใช้ทดแทน โดยชี้ให้เห็นว่า ถ้าคุณทำอย่างนี้ ปั๊บ คุณจะประหยัดพลังงานได้เท่านี้ เป็นต้น

นอกจากนี้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดการประหยัดพลังงานจะมีความเชื่อมโยงกับการลงทุนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนอุปกรณ์ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในระบบการผลิต กรมฯ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการให้เข้าถึงเงินทุนที่มีภาระดอกเบี้ยต่ำ โดยร่วมมือกับภาคการธนาคาร ให้มีโครงการจัดหาเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โดยในระยะเริ่มแรกกรมฯ จะให้ความช่วยเหลือในการคัดสรรโครงการที่ขอกู้ ว่ามีการลดการใช้พลังงานได้จริง นั่นคือความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งที่ทำให้งานในขณะนั้นได้นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงและเป็นที่มาของกรมฯ ในทุกวันนี้ และทำให้ภาคธุรกิจภาคประชาชน ได้รู้จักกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานมากขึ้นมากกว่าที่จะรู้จักแค่ในกระดาษเท่านั้น”

นอกจากการทำงานในเชิงรุกแล้ว ท่านยังได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ชื่อ **“กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”** ก่อกำเนิดขึ้นตามภารกิจที่แท้จริงของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้กรมฯ สามารถปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ทำให้เกิดความชัดเจนในเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

*“ดิฉันมีส่วนในการเปลี่ยนชื่อกรมฯ นี้ เพราะตอนนั้น มีการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ จาก 14 กระทรวง มาเป็น 20 กระทรวง มีการตั้งกระทรวงพลังงานขึ้น ตอนแรกจะมีการเปลี่ยนชื่อกรมฯ ของเรา เช่น ชื่อกรมพัฒนาพลังงาน ไม่มีคำว่า ‘ทดแทน’ หรือจะให้ชื่อเป็นกรมแสงอาทิตย์ แต่มันไม่ใช่ เพราะกรมฯ เรามีพระราชบัญญัติรองรับถึง 2 ฉบับด้วยกันคือ พระราชบัญญัติการพัฒนาพลังงาน และพระราชบัญญัติการอนุรักษ์พลังงานฯ เราต้องมีชื่อกรมฯ ที่ดีกว่านี้ เราก็ไปต่อสู้ที่สภาฯ ชนิดที่เรียกว่านั่งเฝ้าทั้งคืน เพื่อที่จะให้เขาผ่านชื่อกรมฯ ให้ได้ จนกระทั่งได้ชื่อ **‘กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน’** ซึ่งเป็นชื่อที่ตรงกับภารกิจที่สุด กับการมีพระราชบัญญัติที่เป็นของตัวเราเอง กับภารกิจที่เราทำ ถือว่าตรงนี้เป็นความภาคภูมิใจหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนชื่อกรมฯ มาจนทุกวันนี้ ทำให้เราได้ทำงานตรงตามภารกิจที่เราได้รับมอบหมาย และมีพระราชบัญญัติฯ รองรับ”*

อีกหนึ่งผลงานของท่านที่ริเริ่มไว้และส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ก็คือการจัดทำยุทธศาสตร์แก๊สโซฮอล์และยุทธศาสตร์ไบโอดีเซล เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนผสมร่วมกับน้ำมันที่มาจากปิโตรเลียมในเชิงธุรกิจสำหรับภาคขนส่งและภาคเกษตรกรรม

"ดังนั้น ทุกวันนี้เราจะเห็นว่าหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนก็ดี บริษัทน้ำมันก็ดี ภาคอุตสาหกรรมก็ดี เขามาลงเล่นในภาคอุตสาหกรรมพลังงานกันอย่างมากมาย นั่นคือจุดเริ่มต้นของการที่เราผลักดันให้เกิด วันนี้เราสามารถที่จะนำพืชผลของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม มาผสมในเชื้อเพลิงแล้วก็จำหน่ายในปั๊มน้ำมัน ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยอยู่ในภาคการค้าเลย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ท่านทรงคิดค้นและทรงนำร่องในการใช้ แต่ไม่มีใครเอามาลงเป็นเชิงธุรกิจให้เกิดการซื้อขาย ในปั๊มน้ำมัน ตอนที่เริ่มต้นทำใหม่ๆ ได้รับการคัดค้านมากจากทั้งนักวิชาการ บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ ว่าเอามาใส่แล้วจะเป็นอันตรายต่อเครื่องยนต์ได้ ตอนช่วงนั้น เป็นการทำงานเหนื่อยยากทางเชิงรุกด้านนี้ เพื่อที่จะเอาพืชผลทางการเกษตรเข้ามาผสมในน้ำมัน ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันดีเซลก็ดี น้ำมันเบนซินก็ดี แล้วตั้งชื่อใหม่ตามที่พระองค์ท่านได้บัญญัติไว้ว่าแก๊สโซฮอล์ เป็น Biodiesel แล้วก็นำไปสู่เชิงการค้า ก็คือลงเติมอยู่ในปั๊มน้ำมันให้ทุกคนใช้ได้ โดยสร้างความมั่นใจว่ามันไม่ทำปฏิกิริยาที่ทำให้เครื่องยนต์เสียหาย แล้วก็วันนี้ก็ถูก Develop จากวันที่เราเติมแค่ 2% แต่ใน Biodiesel นี่ ที่เราเริ่มต้นแค่ 2% วันนี้เราเติมถึง 7% โดยเอาน้ำมันปาล์มมาเติม มันก็ทำให้ราคาพืชผลส่วนหนึ่งดีขึ้น เพราะเมื่อมันถูกนำมาเป็นเชื้อเพลิงได้ ราคาพืชผลส่วนหนึ่งก็จะไม่ตกต่ำ ราคาพืชผลก็อยู่ได้ เกษตรกรก็อยู่ได้ ก็คืนกลับไป win-win ด้วยกันทั้งคู่ ไม่ว่าจะผู้ปลูก ผู้ใช้ แล้วคนที่ได้มากที่สุดก็คือประชาชนทั่วไป

"จากวันแรก ๆ จนถึงวันนี้ เทคโนโลยีมันเปลี่ยนไปมาก ดังนั้น สิ่งที่เราต้องตามก็คือเรื่องของเทคโนโลยี ภาคอุตสาหกรรมเขาจะพัฒนาเทคโนโลยีตัวนี้ไปเรื่อย ๆ ดังนั้น รัฐต้องกลับเข้ามาดูในเรื่องของความสมดุลระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกกับตัวเทคโนโลยี กับพ่อค้าคนกลาง เพื่อผลลัพธ์สุดท้ายก็คือประชาชนผู้ใช้ประโยชน์จะได้ไม่ต้องได้รับผลกระทบมาก"

ตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี ที่ได้ทำงานในหน่วยงานที่มีภารกิจในการพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานของชาติ นับเป็นความภาคภูมิใจอย่างสูงสุดในการทำงานเพื่อรับใช้ประเทศชาติในฐานะข้าราชการ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

"...จริง ๆ แล้วดิฉันไม่ได้ทำงานคนเดียว แต่บรรดาข้าราชการหรือลูกจ้างพนักงานเขาก็มีส่วนช่วย เพียงแต่ว่าเขาต้องการคนที่จะพาเขาเดินไป จำได้ว่าในช่วงที่เราไปชักชวนภาคอุตสาหกรรม ดิฉันพาเจ้าหน้าที่เดินไปคุยกับบริษัทต่าง ๆ มากมาย มากจนกระทั่งเขาถึงกับบ่นว่า ของเก่ายังทำไม่เสร็จของใหม่มาอีกแล้ว คือมันเป็นช่วงที่เราต้องรุก เราจะรอทำตัวนี้เสร็จแล้วเราค่อยไปเริ่มหนึ่งใหม่ มันไม่ได้ แต่ดิฉันเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชา เขาก็ยินดีทำ แต่ด้วยความที่มันเหนื่อย เขาก็ต้องบ่นเป็นธรรมดา ก็ไม่โกรธ แต่เราต้องเดินอยู่ข้างหน้าเขาไปต่อสู้แทนเขา ไม่ใช่ผลักภาระให้เขาไปรับผิดชอบกันเอง นั่นคือความภาคภูมิใจของการทำงาน ยอมรับว่าเหนื่อยมาก มาทำงานเช้าและกลับดึกทุกวัน แต่ถือว่าในช่วงชีวิตรับราชการ 30 กว่าปี ดิฉันได้ทดแทนบุญคุณแผ่นดิน ทำให้อย่างเต็มที่ที่สุดค่ะ แล้วก็ได้ผลตอบแทนกลับมา จนถึงทุกวันนี้ ที่ชื่อของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน เป็นชื่อที่ทุกคนเรียกเราค่ะ"

“แต่อย่างไรก็ตาม กรมฯ จะหยุดอยู่กับที่ไม่ได้ ต้องเริ่มต้นที่จะหาของใหม่ ๆ พัฒนาเทคโนโลยี หาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อบูรณาการให้สามารถยืนยงอยู่ได้ เพราะเรื่องของพลังงานเป็นสิ่งที่ไม่มีวันจบ ไม่ใช่ว่าทำแล้วสุดแค่นั้น มันจะต้องพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ...ดิฉันคงไม่มีคำแนะนำสำหรับผู้ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันนะคะ เพียงแต่ว่าถ้าเขาเข้าใจภารกิจและบทบาทของกรมฯ ที่มีต่อประเทศชาติหรือต่อประชาชนอย่างถ่องแท้ ดิฉันคิดว่าเขาเดินไปได้”

“ในความคิดของดิฉัน คือเราต้องไม่อยู่นิ่ง เราคงไม่เพียงแค่ภาคภูมิใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นวันนี้ แต่เราต้องคิดต่อไปข้างหน้าว่าเมื่อวันนี้สำเร็จแล้ว ต่อไปข้างหน้าเราจะเดินต่ออย่างไรเพื่อให้เรายืนยงอยู่ในวัฏจักรของการอนุรักษ์พลังงานกับพลังงานทดแทนได้ ทั้งในวันนี้ในอนาคตข้างหน้า เราอย่าคิดว่าสิ่งที่ผ่านมาคือความสำเร็จแล้วเดินอยู่แค่นั้น มันไม่ใช่ ต้องก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลา แล้วก็ต้องเป็นก้าวที่มีความมั่นคง แต่จะมั่นคงอยู่ได้ทั้งหมด เราต้องไปพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน ลูกจ้าง ข้าราชการต้องก้าวไปพร้อมกัน และมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมรับผิดชอบด้วยกัน เพื่อความยั่งยืนของกรมฯ นั่นคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดของคน พพ. เลยค่ะ”

ภารกิจ พพ.
ครอบคลุมและตอบสนองต่อทุกภาคส่วนของสังคมไทย

วิสัยทัศน์

"เป็นผู้นำด้านการพัฒนาพลังงานทดแทนและส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานในภูมิภาคเอเชียภายใน พ.ศ. 2579"

To become a leader in alternative energy development and energy efficiency in Asia by 2036.

พันธกิจ

สร้างความยั่งยืนด้านพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานของประเทศเพื่อให้เกิดการผลิตและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

To create sustainability of alternative energy and energy efficiency of the country, in order to boost efficiency and environmentally friendly of energy production and consumption.

หน้าที่ความรับผิดชอบ

ภาระหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
รับผิดชอบในการส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

กำกับการอนุรักษ์พลังงาน จัดหาแหล่งพลังงาน พัฒนาทางเลือกการใช้พลังงานแบบผสมผสาน และเผยแพร่เทคโนโลยีด้านพลังงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสนองตอบความต้องการของทุกภาคส่วนอย่างเพียงพอ ด้วยต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

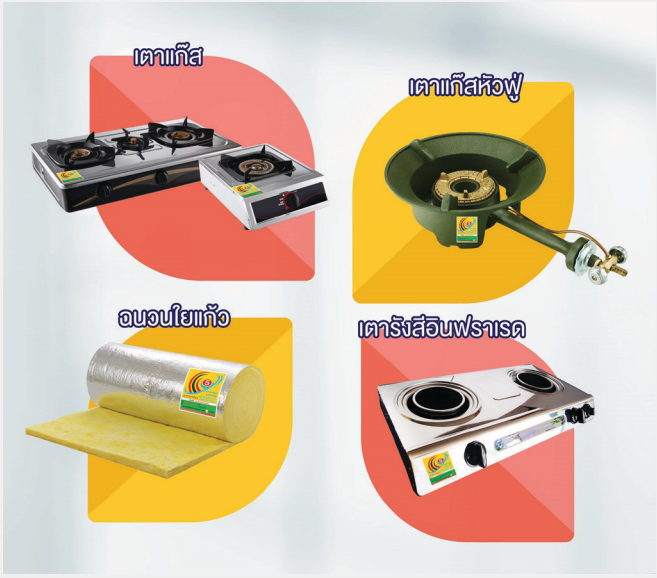
ภาระหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 รับผิดชอบกำกับ ดูแล ส่งเสริม และช่วยเหลือให้โรงงานควบคุม และอาคารควบคุมได้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด พ.ร.บ. การพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 (ว่าด้วยพลังงานควบคุม) พ.ร.บ.การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 (ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรม)

75kW SOLAR POWER

จากอดีตถึงปัจจุบัน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน มุ่งมั่นในการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงานแก่คนไทยในทุกภาคส่วน สะท้อนจากความสำเร็จในการทำงานที่ผ่านมา ช่วยพัฒนาในทุกกลุ่มเป้าหมาย ประชาชน ภาคครัวเรือน ผู้ประกอบการภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม ตั้งแต่ระดับวิสาหกิจชุมชน SMEs จนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ภาคเกษตรกรรม ภาคคมนาคมขนส่ง รวมถึงการส่งเสริมในภาคราชการด้วย เพื่อให้ภารกิจครอบคลุมและตอบสนองต่อทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ภาคประชาชนและครัวเรือน

ภาคประชาชนและครัวเรือน ได้มีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการประหยัดพลังงานในบ้าน เริ่มตั้งแต่การใช้พลังงานอย่างไรให้ประหยัด ส่งเสริมความรู้และสร้างความตระหนักในเรื่องการใช้พลังงาน วิธีการเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ได้มาตรฐานการประหยัดพลังงาน อาทิ อุปกรณ์ประหยัดพลังงานเบอร์ 5 ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เตาหุงต้ม LPG วิธีการใช้อุปกรณ์ให้ประหยัดพลังงาน

ฉลากประสิทธิภาพสูงเกิดจากการริเริ่มของ พพ. เพื่อส่งเสริมเครื่องจักร อุปกรณ์ประสิทธิภาพสูง และวัสดุอุปกรณ์เพื่อการอนุรักษ์พลังงาน

นอกจากนี้ การส่งเสริมในภาคครัวเรือน ยังรวมถึงเรื่องบ้านประหยัดพลังงาน ที่มีแนวคิดในการสร้างความยั่งยืนในการอยู่อาศัย ตั้งแต่การสร้างบ้านที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย การใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่นประสานกับแนวคิดการออกแบบบ้าน และการเลือกใช้วัสดุมีการให้บริการแบบบ้านประหยัดพลังงานสำหรับประชาชนนำไปก่อสร้าง นอกจากนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นไปถึงผู้ประกอบการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย ยังได้มีกิจกรรมส่งเสริมบ้านประหยัดพลังงาน อาทิ การประกวดบ้านจัดสรรอนุรักษ์พลังงานดีเด่น การพัฒนาบุคลากรในธุรกิจพัฒนาที่อยู่อาศัย เช่น สถาปนิก วิศวกร ให้มีองค์ความรู้ด้านพลังงานด้วย

เตาซุปเปอร์อั้งโล่

ในภาคครัวเรือนและบ้านอยู่อาศัย ยังคำนึงถึงการนำพลังงานทดแทนมาใช้อย่างเหมาะสมกับการใช้งานและวัสดุในท้องถิ่น โดยในท้องถิ่นที่มีการใช้พลังงานแบบดั้งเดิม เช่น ไม้ฟืน ได้มีการส่งเสริมเตาประสิทธิภาพสูงหลากหลายรูปแบบ ที่สามารถนำไปใช้หุงต้มอาหารในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้พลังงานทดแทนในบ้านอยู่อาศัยที่กำลังได้รับความสนใจได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ ได้มีการส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้ระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์และระบบทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับบ้านอยู่อาศัยด้วย

ภาคเกษตรกรรม

ในภาคเกษตรกรรม ที่ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีการส่งสริมการสร้างรายได้จากพืชพลังงานและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ก่อให้เกิดการสร้างรายได้แก่เกษตรกร อาทิ วัสดุชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ที่สามารถนำมาใช้ผลิตไฟฟ้า หรือขายให้แก่ภาคอุตสาหกรรม วัตถุดิบสำหรับผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ไบโอดีเซล และเอทานอล อาทิ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน อ้อย

การส่งเสริมเกษตรสมัยใหม่ Smart Farming ให้แก่เกษตรกร ให้สามารถนำแนวคิดการผลิตสมัยใหม่ควบคู่กับการจัดการพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน อาทิ ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบโรงเรือนอัจฉริยะสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ นากุ้ง เพื่อให้ภาคเกษตรสามารถจัดการการผลิตและลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

ภารกิจที่สำคัญของ พพ. อีกด้าน ที่ช่วยสนับสนุนเรื่องจัดการน้ำในภาคเกษตร พร้อมไปกับการพัฒนาพลังงานทดแทนในระบบไฟฟ้าของพื้นที่ห่างไกล นั่นคือโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก ที่ปัจจุบันมีถึง 23 แห่งทั่วประเทศ (กพพ.) การพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองทั้งในด้านความต้องการไฟฟ้าของประชาชนและการกักเก็บและบริหารจัดการน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภคและใช้สำหรับการเกษตรด้วย

กล้วยตากในโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ สามารถเพิ่มมูลค่าแบรนด์กล้วยตากพรีเมียม Banana Society

จากพื้นฐานด้านครัวเรือนและเกษตรกรรม ที่ถือเป็นรากฐานของประเทศ พพ. ยังได้ส่งเสริมในภาคเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ในภาคธุรกิจ เริ่มตั้งแต่ระดับเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชน มีการส่งเสริมเทคโนโลยีสำหรับวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อาทิ โรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ห้องเย็นพลังงานแสงอาทิตย์ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้จากการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมรายได้จากการขายวัสดุทางการเกษตร อาทิ ชีวมวล และพืชพลังงานแก่ภาคอุตสาหกรรมอีกด้วย

ในกลุ่มถัดมา ได้แก่ SMEs เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นส่วนสำคัญในภาคเศรษฐกิจ ได้มีการส่งเสริมในเรื่องประสิทธิภาพการใช้พลังงานในกระบวนการผลิต เนื่องจากต้นทุนด้านพลังงานถือเป็นต้นทุนที่สำคัญ และกลุ่ม SMEs ส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องพลังงาน ตลอดจนศักยภาพในการลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงยังเป็นข้อจำกัดสำหรับ SMEs (กสอ.) จึงได้มีมาตรการสนับสนุนแก่ SMEs ในการลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ช่วยประหยัดพลังงาน การฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการจัดการพลังงาน

ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่

สำหรับในกลุ่ม**ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่** เป็นกลุ่มที่มีการใช้พลังงานสูง และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พพ. มีบทบาทหน้าที่ตาม พ.ร.บ. การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ในการกำกับดูแล โรงงาน อาคารขนาดใหญ่ ให้มีการจัดการการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีแผนงานด้านการอนุรักษ์พลังงานที่ชัดเจน ตลอดจนการส่งเสริมการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ มาช่วยลดการใช้พลังงาน และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

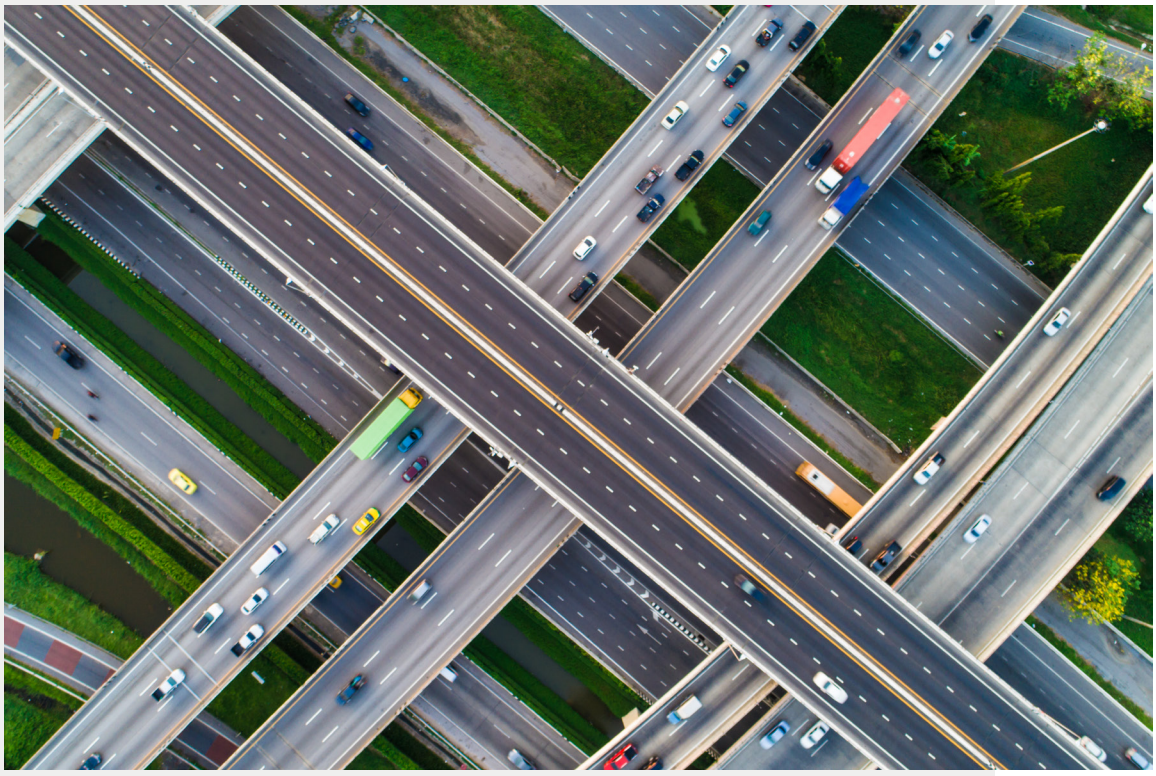

การนำมาตรการด้านพลังงานมาใช้ ไม่เฉพาะแต่ในกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือโรงงานควบคุมเท่านั้น อาคารขนาดใหญ่ก็ยังต้องถูกกำกับดูแลเช่นเดียวกันในรูปแบบของอาคารควบคุม นอกจากนี้ ในการก่อสร้างอาคารใหญ่ หรือการปรับปรุงอาคารที่จะเกิดขึ้นจากนี้จะต้องปฏิบัติตาม BEC ซึ่งเป็นข้อกำหนดใหม่ในการออกแบบอาคารที่ประหยัดพลังงาน การใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กกอ.)

จากการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมสามารถลดการใช้พลังงานและนำพลังงานทดแทนมาใช้อย่างแพร่หลาย ทำให้เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนว่า ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวจนประสบผลสำเร็จอย่างมาก สะท้อนได้จากรางวัล ASEAN ENERGY AWARDS ที่ผู้ประกอบการของไทยได้รับมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบทบาทที่สำคัญต่าง ๆ ของไทย ทั้งด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนในเวทีระหว่างประเทศ

ภาคคมนาคมขนส่ง

ใน**ภาคคมนาคมขนส่ง** ซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีการใช้พลังงานใกล้เคียงกับภาคอุตสาหกรรม พพ. ได้มุ่งส่งเสริมการประหยัดพลังงานในภาคขนส่ง โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการการขนส่งแก่ผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดพลังงานได้ นอกจากนี้ มาตรการประหยัดพลังงานภาคขนส่ง ยังรวมถึงการใช้รถยนต์และอุปกรณ์ที่มีสมรรถนะสูง ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าด้วย

ในการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนของ พพ. ที่มุ่งเน้นตั้งแต่การสร้างความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาศักยภาพคน และการส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อีกส่วนที่มีความสำคัญมาก นั่นคือ เครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีการใช้พลังงาน ซึ่งจะเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน ในโรงงาน อาคาร เครื่องจักรกลการเกษตร หรือยานยนต์ อุปกรณ์ในภาคคมนาคมขนส่ง ล้วนเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้พลังงานทั้งสิ้น พพ. จึงมีอีกภารกิจที่สำคัญตาม พ.ร.บ. การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ในการกำหนดมาตรฐานเครื่องจักร อุปกรณ์ประสิทธิภาพสูง และวัสดุเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน รวมถึงมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ เพื่อให้มีการนำเครื่องจักรอุปกรณ์ประสิทธิภาพสูงมาใช้อย่างแพร่หลาย อาทิ การติดฉลาก มาตรการสนับสนุนทางการเงิน มาตรการทางภาษี

พพ. เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านองค์ความรู้ และข้อมูลทั้งด้านพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน โดยการจัดการองค์ความรู้และข้อมูลที่มีความทันสมัย อาทิ ในด้านข้อมูลศักยภาพพลังงานทดแทน พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม ข้อมูลเทคโนโลยีด้านการประหยัดพลังงาน

พพ. ใช้เครื่องมือทางด้านพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ดูแล ส่งเสริมประชาชนในทุกภาคส่วนของประเทศ ไม่เฉพาะแต่กลุ่มประชาชน ภาคธุรกิจ เกษตรกร ทั่วไปในเมืองหรือชุมชนหลัก แต่ยังรวมถึงพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร และประชาชนที่ด้อยโอกาสในการเข้าถึงพลังงาน โดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้า พพ. ได้สนับสนุนการเข้าถึงพลังงานของกลุ่มดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง และมองเห็นแนวทางการพัฒนาต่อยอดให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นไปในอนาคต

พลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือทางด้านพลังงานเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้แก่ประเทศ

พพ. มุ่งเติบโตเป็นองค์กรที่มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และรองรับต่อความไม่แน่นอนของสถานการณ์ด้านพลังงาน ซึ่งการพึ่งพาตนเองด้านพลังงานให้ได้มากที่สุด จึงเป็นคำตอบของความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอนาคตนั่นเอง

CHAPTER

3

เรื่องเล่า คน พพ.

MEDITERRANEAN SEA
IRAN
ชาการที่ 3 (ภูมิภาค
เทคโนโลยี กรมพัฒนาพ
และขยายผลด้านเทคโนโลยี

“เรามีธรรมเนียมความเป็นไทย คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้องกัน พี่สอนน้อง น้องเชื่อฟังพี่ พี่เป็นตัวอย่างให้เห็นถึงความมีเมตตา มีคุณธรรม และมีความภักดีต่อองค์กร”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

สุรีย์ จรูญศักดิ์

รองอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ด้วยหน้าที่ที่ต้องกำกับดูแลภารกิจของกองต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งยังคอยเสนอความเห็น เพื่อเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจของอธิบดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภารกิจงาน เรื่องของเชิงบริหาร เพื่อแบ่งเบาภาระงานของอธิบดีส่วนหนึ่ง ทำให้ สุรีย์ จรูญศักดิ์ ผู้ที่ผ่านร้อนผ่านหนาวกับองค์กรแห่งนี้มานานกว่า 37 ปี ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็น “สำนักงานพลังงานแห่งชาติ” เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยที่พัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตามบริบทของโลกที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

งานที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วม

“ผมเข้ามาทำงานในตำแหน่งช่างเทคนิคเมื่อ ปี 2528 อยู่ที่นี่มาตลอด 37 ปี ผมจึงเห็นการเปลี่ยนผ่านมาจนถึงปัจจุบันที่แตกต่างไปมากพอสมควร สมัยก่อนผมเป็นผู้ปฏิบัติอยู่ในส่วนภูมิภาค การทำงานจะสอดคล้องกับบริบทราชการปัจจุบันที่ว่า เข้าถึงและพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น เราทำเรื่องการส่งเสริมพลังงานทดแทนในพื้นที่ชนบท เราจะไปทำงานโดยที่เข้าไปให้ความรู้เบื้องต้นกับชาวบ้าน และขอให้ชาวบ้านสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้แรงงานร่วมกับเรา เขาไม่ต้องลงทุน รัฐเป็นผู้ลงทุน และเราก็ปฏิบัติงานร่วมกับเขาจนภารกิจสำเร็จ

“ตัวอย่างในอดีต เราไปส่งเสริมเรื่องเตาเผาถ่านประสิทธิภาพสูง กังหันลมสูบน้ำ บ่อหมักก๊าซชีวภาพระดับครัวเรือน ก็ทำงานร่วมกับชาวบ้านที่ช่วยลงแรงส่วนหนึ่ง รัฐสนับสนุนค่าวัสดุ อุปกรณ์ พอช่วงโซลาร์เซลล์เข้ามาใหม่ ๆ เราก็ไปทำให้กับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้เขาพอได้มีไฟฟ้าใช้เท่าที่จำเป็น เช่น แสงสว่าง วิทยุ รับฟังข่าวสารบ้านเมือง หรือทำระบบไฟฟ้าพลังน้ำ ตามที่ศักยภาพในพื้นที่พอมีพัฒนาได้ เพราะฉะนั้น การทำงานในสมัยก่อนเราจะคลุกคลีกับชาวบ้านในพื้นที่ตลอด เพื่อช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตเขา และส่งเสริม เผยแพร่พลังงานทดแทนไปในตัว จะต่างกับปัจจุบันที่มีวิวัฒนาการเป็นการจัดซื้อจัดจ้างเป็นหลัก ผู้รับจ้างเข้าไปดำเนินการจนแล้วเสร็จ จากนั้นเจ้าหน้าที่เราก็จะเข้าไปตรวจรับงานตามระเบียบ การทำงานร่วมกับชาวบ้านแบบร่วมแรงกันก็จะลดลงไป นี่คือบทบาทที่ผ่านมาครับ”

ข้าราชการตัวจริง

“เรื่องที่มองย้อนไปในอดีตแล้วขำ ๆ ก็คือ ผมเป็นข้าราชการ แต่เวลาไปทำงานร่วมกับชาวบ้านจะดูไม่เหมือนข้าราชการ เช่น ไปทำเตาเผาถ่านประสิทธิภาพสูงให้กับผู้ที่ขอรับการสนับสนุนจากกรมฯ ในพื้นที่ต่างจังหวัด ซึ่งได้รับสัมปทานไม้ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม คือเราก็จะทำทุกอย่าง ทั้งการเหยียบย่ำดินเพื่อใช้ก่อเตา ขนดิน ขนอิฐก่อเตา การตัดเตรียมไม้ที่จะเข้าเตา นุ่งกางเกงขาสั้นตัวเดียวทำงานเหมือนคนงานคนหนึ่ง มันก็มอมแมมทั้งดินทั้งเหงื่อ ช่วงพักเที่ยงก็นั่งกินข้าวเหมือนชาวบ้านในพื้นที่ เมื่อผู้ขอรับการสนับสนุนเข้ามาดูก็ถามประมาณว่านี่ทำงานกันเองไม่มีข้าราชการมาควบคุมดูแลเลยหรือ ก็บอกว่า ที่ดูเหมือนคนงานนี่เป็นข้าราชการทั้งนั้นเลยครับ เขาก็ตกใจ บางคนก็ไม่เชื่อ ต้องเอาบัตรข้าราชการให้ดู เขาก็อึ้ง ขอโทษขอโพยใหญ่

“เรื่องพวกนี้ผมจะเอามาเล่าให้กับน้อง ๆ รุ่นใหม่ ๆ ฟัง เพราะการทำงานในพื้นที่ชนบทกับประชาชน เราก็เหมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระตามพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ 9 แรก ๆ อาจไม่มีใครเห็น แต่สักวันจะมีคนเห็นเอง และต้องการให้น้อง ๆ เขาเห็นว่าสมัยก่อนที่พวกรุ่นพี่ทำงานอย่างหนักนั้น เราทำโดยนึกถึงประโยชน์ของประชาชนจริง ๆ และสนุกกับงานด้วย ซึ่งบทบาทหน้าที่ของกรมฯ ก็เอื้อต่อการทำงานแบบนั้น อาจเรียกว่าเป็นยุคบุกเบิกด้านพลังงานทดแทนสมัยใหม่ก็ว่าได้ ต้องนึกย้อนภาพสังคมไทย ในอดีตสัก 30-40 ปีที่แล้ว ลงพื้นที่ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ การคมนาคมลำบาก การกินอยู่ลำบาก เข้าพื้นที่แล้วถ้างานไม่เสร็จก็ไม่อยากออกมา เพราะเดินทางลำบาก ซึ่งน้อง ๆ รุ่นใหม่แทบจะไม่เคยเห็นภาพนั้นเลย จึงอยากให้เขาได้รับทราบบ้างว่า พวกรุ่นพี่ รุ่นเก่า ๆ ผ่านอะไรกันมาบ้าง เขาจะได้มีความรู้สึกมุ่งมั่นมากขึ้น”

อุดมการณ์ของคน พพ. ในยุคก่อน

“อย่างแรก เรามีธรรมเนียมความเป็นไทย คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้องกัน พี่สอนน้อง น้องเชื่อฟังพี่ พี่เป็นตัวอย่างให้เห็นถึงความมีเมตตา มีคุณธรรม และมีความภักดีต่อองค์กร ในอดีตเราปลูกฝังกันมาแบบนี้ เพราะองค์ความรู้และประสบการณ์นี้ ถ้าพี่ไม่สอนให้น้องขวนขวายเอาเอง จะกลายเป็นว่าศาสตร์เฉพาะด้านบางเรื่องที่อาจไม่มีในตำรา จะล้มหายตายจากไปกับพี่คนนั้นที่เกษียณอายุราชการไป แต่ไม่ได้หมายความว่าพี่ต้องป้อนทุกสิ่งทุกอย่างหรือต้องทำตามทุกเรื่อง น้องก็ต้องคิดวิเคราะห์และไปศึกษาหาความรู้ต่อด้วย ที่สำคัญ ทำอย่างไรให้เรามีความรู้สึกผูกพันกัน รู้สึกยอมรับและพร้อมที่จะร่วมมือในการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

สิ่งสำคัญอีกอย่าง สำหรับผมจะบอกกับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกับผมว่า ที่ผมให้คุณทำ ที่คอยเคี่ยวเข็ญในบางเรื่องไม่ใช่ให้ทำเพื่อผม แต่เพื่อตัวคุณเองในอนาคต และขอให้เข้าใจว่าคุณทำเพื่อองค์กร เพื่อกรมฯ ที่คุณเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ใช่เพื่อตัวผม เพราะเมื่อถึงเวลาผมก็ต้องลุกออกไป และมีคนรุ่นใหม่เข้ามา วัฏจักรตรงนี้เป็นกงล้อธรรมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาครับ”

“พพ. เราเป็นองค์กรและกลุ่มงาน ที่รักกัน ช่วยเหลือกันเหมือนพี่น้อง”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

ราตรี ไขศิลป์

เลขานุการกรม

26 ปี ของการทำงานที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน เป็นยิ่งกว่าประสบการณ์ที่ล้ำค่าในชีวิตของ ราตรี ไขศิลป์ เพราะที่นี่คือ “องค์กรที่ช่วยเหลือกันเหมือนพี่น้อง” นับตั้งแต่วันแรกที่เริ่มต้นทำงานที่นี่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่งานพัสดุ ต่อมาได้เติบโตในสายงานนี้มาโดยตลอด จนกระทั่งมารับตำแหน่งเลขานุการกรม ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เปรียบเสมือน “แม่บ้าน” ของกรมฯ ทำหน้าที่ดูแล และสนับสนุนงานของกองอื่น ๆ ในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ การจัดซื้อจัดจ้าง การทำสัญญา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากร ฯลฯ เรียกได้ว่า ดูแลทุกคน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็ว่าได้

จากตำแหน่งนักวิชาการพัสดุ สู่เลขานุการ

“ถ้ามองย้อนกลับไปครั้งแรกที่เข้ามาที่กรมฯ นี้ เห็นภาพตัวเองเมื่อครั้งที่มารายงานตัวที่บ้านพิบูลธรรม ซึ่งค่อนข้างทรุดโทรม ตอนนั้นบรรจุในตำแหน่งนักวิชาการพัสดุ เคยได้ยินพี่ ๆ เขาพูดว่า คนที่ทำงานที่นี่ล้วนแต่มีความผูกพันกันในอดีต ทำให้ได้มาเจอกันที่นี่ ได้มาทำงานที่บ้านหลังนี้

ในตอนแรกก็ได้รับมอบหมายให้ไปอยู่ตรงงานจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งงานค่อนข้างจะเยอะมาก ซึ่งไม่เคยทำงานมาก่อน ก็ขวนขวายหาความรู้จากพี่ ๆ ซึ่ง พพ. เป็นองค์กร และเป็นกลุ่มงานที่รักกัน ช่วยเหลือกันเหมือนพี่น้อง ทำให้ได้ประสบการณ์ และโชคดีที่พี่เขาก็สอนงานชี้แนะให้แกร่งรุ่นพี่ ๆ จะปลูกฝังมาตั้งแต่เข้ามาแรก ๆ ว่างานพัสดุต้องแม่นเรื่องกฎระเบียบ และทุกหน่วยในกรมฯ จะให้ความสำคัญเรื่องระเบียบมาก”

อุ่นใจในรั้ว พพ. –บ้านพิบูลธรรม

“บ้านพิบูลธรรมถือว่าเป็นบ้านของคน พพ. ที่อยู่มาด้วยความอบอุ่น ซึ่ง พพ. ได้มาอาศัยบ้านของท่านเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี เป็นสถานที่ทำงานเพื่อประเทศชาติ และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาว พพ. เคารพนับถือคุ้มครองดูแล คนทำงานที่นี่ไม่มีเรื่องความขัดแย้งระหว่างการทำงานที่รุนแรง มีอะไรก็ช่วยกัน ทั้งผู้บริหาร ทั้งเจ้าหน้าที่ จน พพ. กลายเป็นองค์กรที่แข็งแกร่งได้ในวันนี้”

“รุ่นพี่-รุ่นน้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อ พพ.”

“ถือว่าเป็นความภูมิใจอย่างหนึ่งที่อยู่ที่นี่มาตั้งแต่แรก และได้มองเห็นการเปลี่ยนแปลง มาถึงวันนี้อยากฝากถึงน้อง ๆ ว่า ขอให้ยึดมั่นในกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติของ พพ. เพราะไม่ว่าการทำงานหน้าที่ใดก็ต้องมีกฎระเบียบคอยกำกับ อีกเรื่องหนึ่งคือ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน อยากให้รุ่นพี่-รุ่นน้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อ พพ. ดูแลซึ่งกันและกัน ดูแลผู้ใหญ่ คำว่าผู้ใหญ่คือเราทำงานก็ต้องซัพพอร์ตผู้บริหาร ขอให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความผูกพันกับองค์กร ทางสำนักงานเลขานุการกรมเองก็มีกิจกรรมมากมายที่อยากให้พี่ ๆ น้อง ๆ ได้เข้ามาร่วมช่วยกันผลักดันให้ภารกิจขององค์กรประสบความสำเร็จ พพ. มีรากฐานที่ดีอยู่แล้ว เพราะรุ่นพี่เก่า ๆ และผู้บริหารท่านทำไว้ดีแล้ว ขอให้รุ่นน้อง ๆ ช่วยกันประคับประคองให้ พพ. ดีขึ้นเรื่อย ๆ และเติบโตขึ้นกว่าเดิมค่ะ”

“คน พพ. อยู่กันด้วยความห่วงใย แม้จะมีความแตกต่างในเรื่องงาน ซึ่งต้องว่ากันไปตามเหตุและผล พอจบเรื่องงานก็จบไป แต่ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นครอบครัวยังคงอยู่”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

โสภณ มณีโชติ

ผู้อำนวยการกองกำกับและอนุรักษ์พลังงาน

ด้วยภารกิจของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมาย 2 ฉบับ ว่าด้วยกฎหมายอนุรักษ์พลังงาน และกฎหมายพลังงานควบคุม หน้าที่หลักของกองกำกับและอนุรักษ์พลังงานคือ กำกับดูแลโรงงานและอาคารควบคุมที่มีอยู่รวม ๆ 9,500 แห่ง ตรวจสอบให้ความเห็นชอบขอรับใบอนุญาตผลิตพลังงานควบคุมงานด้านเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (BEC) รวมถึงการให้คำปรึกษาเรื่องระบบการจัดการพลังงาน เรื่องนวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ฯลฯ แม้ภาระงานจะค่อนข้างหนัก แต่ในตำแหน่งผู้อำนวยการของ โสภณ มณีโชติ กลับรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ข้าราชการเพียง 50 คน ได้ทำหน้าที่เหล่านี้กันเต็มกำลังความสามารถ

จากนายช่างเทคนิค สู่ ผอ. กองกำกับและอนุรักษ์พลังงาน

“ผมมาอยู่ที่นี่ตั้งแต่ 11 ตุลาคม 2532 ในตำแหน่งนายช่างเทคนิค งานที่ทำเมื่อก่อน แรกเริ่ม คือไปทำ Energy Audit ให้โรงงาน เราก็จะมีเครื่องมือ มีรถสีส้มคันหนึ่งไปกับพี่ ๆ ที่เป็นวิศวกร ไปตรวจวัดการใช้พลังงาน เช่น โรงงานปลาป่น ฯลฯ ตรวจวัดเสร็จแล้ว ก็แนะนำวิธีที่จะประหยัดพลังงานได้อย่างไร มีผู้เชี่ยวชาญจากญี่ปุ่นมาช่วย ที่สำคัญ ทำให้เรามีความอดทนกับความยากลำบาก เพราะต้องตะลอน ๆ ไปทั่วประเทศ คือพอได้ข้อมูลมา พี่ ๆ เขาจะเอาไปวิเคราะห์ ทำรายงาน เราก็ช่วยพี่ ๆ เขาทำสิ่งเหล่านี้ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้เรา พอปี 2535 ก็มีเรื่องกฎหมายให้ทำ แล้วผมไม่ได้ย้ายออกจากกรม พพ. เลย อยู่ที่นี่มาตลอด เรียกว่าไต่เต้าจากช่างเทคนิคจนขึ้นมาเป็น ผอ.”

ต้นแบบของข้าราชการที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้

“ผมตระหนักอยู่เสมอว่า การเป็นข้าราชการที่ดีไม่ใช่เรื่องยาก เรามีบทบาทอย่างไรในการทำงาน ก็ต้องทุ่มเททั้งกาย ใจ ให้งานสำเร็จ รวมถึงในเรื่องของความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ หรือทำงานแล้วชาวบ้านได้รับบริการที่ดีแบบมิตรภาพ เขาก็สบายใจ และเนื่องจาก พพ. เองมีข้อได้เปรียบที่เป็นข้อเด่นคือ เรามีเรื่องประหยัดพลังงาน และพลังงานทดแทน ที่ต้องไปเกี่ยวดองตั้งแต่ระดับครัวเรือนไปจนถึงระดับโรงงานอุตสาหกรรม เรามีศูนย์บริการทางวิชาการที่ต้องไปให้คำแนะนำกับชาวบ้าน ในภาคของราชการเราก็มีอาคารควบคุมภาครัฐ คือเราช่วยในทุกภาคส่วนครับ

“ในปัจจุบัน พลังงานเป็นเรื่องที่ใหญ่มาก ดังนั้น สิ่งที่ พพ. กำลังทำ ผมเรียกว่ามันเป็นการก้าวกระโดดจริง ๆ ทั้งเรื่องของการอนุรักษ์พลังงาน และพลังงานทดแทน เรื่องนวัตกรรม เรื่องของ IOT องค์ความรู้ต่าง ๆ เราเป็นหน่วยงานหลักที่ช่วยสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องของฐานข้อมูล ในส่วนพลังงานทดแทนก็เช่นกัน ในอนาคตสิ่งที่เป็นความคาดหวัง ทั้งจากภายนอกและสิ่งที่ พพ. ต้องเดินไปก็คือ เรื่องของดิจิทัลที่ต้องมาช่วยในการทำงาน หมายถึงว่าเรามีหน้าที่กำกับดูแล ดังนั้น เราต้องมีความฉับไว ต้องทันกับบริการ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนการดูแลควบคุม การต่ออายุ การยื่นขออนุญาตต่าง ๆ ต้องรวดเร็ว และมีข้อมูลถูกต้องพร้อมสรรพ ผมคิดว่าอีกไม่เกิน 5 ปี Digital จะมีบทบาทสำคัญมากครับ”

พพ. เป็นเหมือนบ้าน อยู่กันด้วยความห่วงใย

“พพ. เป็นเหมือนบ้าน ตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้ามาทำงาน เรามีพี่ ๆ เป็นพี่เลี้ยง เราอยู่เหมือนพี่เหมือนน้อง พี่แต่ละคนจะมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันไป ผมได้เห็นพัฒนาการของ พพ. มาตั้งแต่ยุคก่อนจนมาถึงยุคของนวัตกรรม ยุคของเทคโนโลยี เราได้เห็นความมุ่งมั่น ได้เห็นการเติบโตของพี่ ๆ ที่ก้าวเข้ามาและไปเป็นผู้ใหญ่ในระดับกระทรวง เป็นความภาคภูมิใจว่า เราเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยผลักดัน แล้วพี่ ๆ ก็ช่วยสอนงาน ทำให้เรามีความแข็งแกร่งได้จนถึงทุกวันนี้

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญมาก ๆ คือ คน พพ. อยู่กันด้วยความห่วงใย แม้จะมีความแตกต่างในเรื่องงาน ซึ่งต้องว่ากันไปตามเหตุและผล ซึ่งพอจบเรื่องงานก็จบไป แต่ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นครอบครัวยังคงอยู่ เราดูแลกันดี ไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น หรือไม่ว่าเราจะเผชิญปัญหาอุปสรรคในการผลักดันงานให้สู่เป้าหมายอย่างไร แต่สุดท้ายเรายังมีความห่วงใยกัน”

“ภูมิใจในงานของ พพ. ว่าเราสร้างความเปลี่ยนแปลงได้จริง ๆ”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

อภิรดี ธรรมมโนมัย

ผู้อำนวยการกองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี

แม้ตามข้อมูลของราชการจะไม่ได้ทำงานที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานเป็นที่แรก แต่เมื่อจบการฝึกอบรม 2 ปี ใน ‘โครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่’ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) อภิรดี ธรรมมโนมัย ขอเลือกปักหมุดมาอยู่ที่ พพ.เพราะมองเห็นเส้นทางแห่งอนาคต หากได้ทำงานที่เกี่ยวกับเรื่องพลังงาน และด้วยหน้าที่ ผอ. ของกองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี (กถผ.) ในปัจจุบัน ซึ่งต้องดูแลศูนย์บริการทางวิชาการพลังงาน 10 แห่งทั่วประเทศ เพื่อให้ความรู้เรื่องพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงานแก่ประชาชน ภารกิจนี้จึงเป็นความท้าทายในอีกรูปแบบหนึ่ง

ได้รับโอกาสในการทำงาน สนุกกับการเรียนรู้

“ตอนที่ได้อ่านภารกิจของกรมฯ เรามองเห็นอะไรบางอย่าง พลังงานเป็นเรื่องพื้นฐาน แต่ว่าพลังงานทดแทนเป็นเรื่องอนาคต เราเห็นว่ามันน่าจะสนุก ถึงวิชาที่เรียนมาจะไม่ตรงเสียทีเดียว แต่สำหรับสายวิศวกรแล้วคิดว่าทุกอย่างเรียนรู้ได้ พอเริ่มทำงานก็ทำเรื่องนโยบายการส่งเสริมเอทานอล ซึ่งไม่เคยมีความรู้มาก่อน แต่โชคดีที่ว่าท่าน ผอ. ตอนเริ่มทำงานใหม่ ๆ ท่านก็บอกว่าทุกวันให้คุณไปทำสรุปติดตามข่าวสารด้านพลังงานและด้านสถานการณ์เชื้อเพลิงชีวภาพ แล้วแบ่งปันให้คนในกองรับทราบด้วย ซึ่งเราก็ได้เรียนรู้บางอย่างว่านโยบายไม่ใช่แค่วิชาการทางวิศวกรรมหรือวิทยาศาสตร์ มันเป็นเรื่องของ World Dynamic เราตามข่าวทุกวัน เราจะรู้ว่าทำไมน้ำมันขึ้น ทำไมเอทานอลขึ้น ทำไมราคาปาล์มขึ้น มันจะมีเทรนด์บางอย่างที่จะบอกเรา ก็รู้สึกสนุกที่ได้เรียนรู้ในตอนนั้น”

หน้าที่ ผอ. คือรับฟัง แก้ปัญหา แสวงหาความร่วมมือ

“ตอนทำงานเชิงนโยบาย เราจะมองภาพใหญ่ อย่างชาวไร่อ้อย ชาวสวนปาล์ม ชาวไร่มัน เรามองเห็นพวกเขาเป็นภาพรวม แต่พอมาอยู่ที่ กถผ. เกษตรกรในชุมชนมีตัวตนจริง มีปัญหาให้เราลงไปช่วยจริง ๆ ดังนั้นการมองปัญหาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป แต่เนื่องจาก กถผ. มีศูนย์บริการวิชาการอยู่ทั่วประเทศ ปัญหาด้านพลังงานของประชาชนก็มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เราต้องบริหารจากระยะไกล คือการให้นโยบายในภาพรวมแล้วค่อย ๆ ติดตามปรับเปลี่ยนตามความต้องการของประชาชน ท่านบอกมาว่า ชุมชนนี้เจอปัญหาอะไร เรามีอะไร เขาขาดอะไร เดี๋ยวลงไปช่วยคิด ไปช่วยทำจะเป็นแนวที่แสวงหาความร่วมมือ หน้าที่ ผอ. คือ ผู้อำนวยการ เราไม่ใช่ director ที่จะไปชี้ซ้ายหัน ขวาหัน แต่เป็นคนตรงกลางมากกว่าที่จะอำนวยการให้งานประสบความสำเร็จได้

จริง ๆ แล้วเจ้าหน้าที่ทุกคนมีความเหนื่อยที่ไม่เหมือนกัน เราอาจจะเหนื่อยในการใช้สมองคิด ใช้การสื่อสาร พูดคุย ทำความเข้าใจ แต่เขาเหนื่อยลงแรง ตากแดด นั่นคือด่านหน้า รับทั้งคำชมและคำต่อว่า เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรให้เขาเข้าใจว่า สิ่งที่เราพยายามสื่อสารไม่ใช่การบังคับให้เดินตาม แต่เราอยากขอความร่วมมือจากทุกคน จะได้หรือไม่ได้มาคุยกัน ต้องฟังให้มาก ๆ ลูกน้องเขาก็น่ารักค่ะ ในภาพรวมทุกคนมีความตั้งใจ เพราะเขาอยู่หน้างาน เราอยู่ที่ พพ. มา 12 ปี เป็น ผอ. มา 2 ปีกว่า ก็ใช้วิธีนี้มาตลอดค่ะ”

พพ. สร้างความเปลี่ยนแปลงได้จริง

“เราภูมิใจเวลาเห็นผลลัพธ์ ยิ่งเวลาลงไปเยี่ยมศูนย์ฯ แล้วไปเยี่ยมชุมชนหรือชาวบ้านที่ใช้เทคโนโลยีของเรา เห็นป้ายว่าโซลาร์โดมนี้ อุปกรณ์นั้นมาจากการส่งเสริมของ พพ. โดยโครงการต่าง ๆ ของเรา ทำให้ภูมิใจในงานของ พพ. ว่า เราสร้างความเปลี่ยนแปลงได้จริง ๆ อย่างตอนนี้ รุ่นพี่หลายท่านที่ได้ริเริ่มงานพวกนี้ได้เกษียณอายุราชการไปแล้ว ทีนี้รุ่นเราจะทำอะไรได้อีกบ้าง ก็พยายามตั้งโจทย์กับลูกน้อง ล่าสุดเพิ่งได้คุยกันว่า ให้มองตัวเองว่าเป็นคนรับเทคโนโลยีไปใช้ แล้วเราอยากได้อะไร อะไรทำให้ชีวิตประชาชนดีขึ้น อย่าคิดแค่ว่าคุณอยากทำ แต่ให้คิดว่าผู้รับเขาจะอยากได้หรือจะยอมรับในสิ่งที่เรานำไปให้ไหม เราไม่ได้อยากทำอนุสรณ์สถาน แล้วไม่มีคนใช้ เราจึงจำเป็นต้องมองอนาคตให้มันลึกมากขึ้น ซึ่งคิดว่างานตรงนี้สนุก และเป็นงานที่มีความหมายค่ะ”

“เราภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

นันทนิษฎ์ วงศ์วัฒนา

ผู้อำนวยการกองพัฒนาพลังงานทดแทน

ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องพลังงานทดแทน ซึ่งประกอบไปด้วยไฟฟ้าพลังน้ำ รวมถึง พลังงานทดแทนอื่น ๆ เช่น เซลล์แสงอาทิตย์ กังหันลม ฯลฯ ทำให้ นันทนิษฎ์ วงศ์วัฒนา เข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกคน ซึ่งต้องไปประจำตามโครงการในต่างจังหวัดที่ห่างไกล มีทั้งแนวชายขอบ และเทือกเขาสูง เพราะเป็นงานที่หนัก อันตราย และห่างไกลจากครอบครัว นอกจากต้องมีความรู้เรื่องเทคนิคที่ดีแล้ว การแก้ไขปัญหาให้กับชาวบ้านได้จะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจ รวมถึงต้องมีจิตวิญญาณ ความเป็นข้าราชการที่ดี ไม่เช่นนั้น จะเกิดความท้อแท้ และทำให้การแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านหยุดชะงัก

รายงานจากพื้นที่จริง

“ผมรับราชการตั้งแต่ปี 2542 ตอนนั้น เป็นวิศวกรโยธา ผมก็เริ่มจากงานแก้ไขปัญหา เช่น ลงพื้นที่ไปช่วยแก้ไขปัญหาชาวบ้าน เช่น ท่อส่งน้ำแตก เครื่องเดินไม่ได้ ฝายพัง ฯลฯ ในหลาย ๆ ครั้งที่เราทำงานจนมืดค่ำ จนจะต้องเดินทางในเวลากลางคืนตามพื้นที่ป่า ภูเขาสูง อาจจะมีความไม่ปลอดภัยบ้าง เราต้องจำกัดเวลาในการเดินทาง เพื่อแก้ไขปัญหาให้เร็วที่สุด เรียกว่ามีเหตุการณ์ให้ตื่นเต้นได้ตลอด บางครั้งมีต้นไม้ล้มในป่า เราก็เดินทางต่อไม่ได้ ต้องรอให้รถมาเคลียร์ กว่าจะไปถึงที่พักก็ดึกมาก ซึ่งเหตุการณ์อย่างนี้จะเกิดขึ้นบ่อยครั้งถ้าเราเดินทางช่วงกลางคืนนะครับ แต่ผมรู้สึกดีทุกครั้งเวลาเราได้ไปเจอพี่ ๆ น้อง ๆ ตามโครงการ เราจะคอยถามไถ่ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ใช้งานเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าทราบปัญหาเราก็อยากจะตอบสนองเขาให้ได้ทันท่วงที ตราบเท่าที่เราภายใต้เวลาและงบประมาณที่จำกัดครับ”

คน พพ. กับหัวใจที่พร้อมจะสู้

“สิ่งที่อยากจะฝากถึงรุ่นน้อง ๆ คือ มีน้อง ๆ หลายคนที่เข้ามาแล้ว 2-3 ปี ก็ขอย้าย อันนี้อาจจะไม่ใช่ความผิดของเขานะครับ คือภาระงานบางทีมันก็หนัก อันตราย ค่าตอบแทนน้อย ถ้าเราไม่ได้ทุ่มเทด้วยใจอยู่กับเรื่องนี้ มันก็อาจจะเกิดขึ้นได้เหมือนกัน อยากบอกน้อง ๆ ที่จะเข้ามาว่า ต้องมีหัวใจที่พร้อมจะสู้ ขณะเดียวกันกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานก็ต้องการทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สังคมดีขึ้น ประเทศดีขึ้น ถ้าเรามองภาพตรงกันก็จะทำให้เราไปต่อได้ มันอาจไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ เราจะต้องเข้าใจและแก้ปัญหา แต่ถ้าเราสามารถเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ชิ้นหนึ่ง ก็สามารถขับเคลื่อนพื้นที่เล็ก ๆ ให้ดีขึ้นมาได้บ้าง จนทำให้พื้นที่ใหญ่ขึ้น ๆ ส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น วงกว้างขึ้น สิ่งนี้ก็เป็นความภาคภูมิใจของพวกเราครับ”

ภูมิใจที่ได้ทำให้ชีวิตผู้คนดีขึ้น

“ตอนเราลงพื้นที่ไปทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ พอโครงการเสร็จแล้วเราเห็นชาวบ้านได้ใช้ไฟฟ้าจากที่เราทำ ทุกคนจะพูดแต่สิ่งที่ได้ประโยชน์จากไฟฟ้ากับเรา ถามว่าอย่างนี้ใช้ได้ไหม ตู้เย็นใช้ได้ไหม ทีวีขนาดนี้ใช้ได้หรือไม่ แล้วก็จะเล่าให้ฟังว่า คืนนั้นลูกได้อ่านหนังสือแล้วนะ เพราะเขาไม่เคยมีไฟฟ้าแสงสว่างสำหรับอ่านหนังสือตอนกลางคืน จะมีแค่เทียน ตะเกียง แต่วันนี้มีไฟฟ้าใช้แล้ว ทำให้ลูกเขาอ่านหนังสือตอนกลางคืนได้ หรือวันนั้นเขาดูทีวี ดูกีฬาได้แล้วนะ ทำให้เราภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น ทำให้สังคมดีขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการลดความเหลื่อมล้ำ เป็นสิ่งหนึ่งที่คนในกองทุกคนจะรู้สึกดีแบบนี้ทุกคนครับ”

“งานหนักไม่เคยทำร้ายเรา
แต่จะทำให้เราเข้มแข็งขึ้น
และมีประสบการณ์มากขึ้น”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

ประกอบ เอี่ยมสอาด

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

แม้เพิ่งจะเข้ามารับตำแหน่งใหม่ใน “กองยุทธศาสตร์และแผนงาน” ได้ไม่กี่เดือน กับภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลในหลายมิติ ทั้งทำแผนงาน แผนงบประมาณ งานประชาสัมพันธ์ รวมถึงงานความร่วมมือระหว่างประเทศ ฯลฯ แต่ในมุมของคนทำงานที่ พพ. มากว่า 24 ปี ประกอบ เอี่ยมสอาด จึงไม่รู้สึกหนักใจ ด้วยว่างานเดิมที่เคยสังกัดอยู่ที่กองกำกับและอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งดูเรื่องมาตรฐาน อาคารใหม่ (Building Energy Code : BEC) ก็มีลักษณะงานเช่นนี้เหมือนกัน เพียงแต่เปลี่ยนสถานะจากที่เคยเป็นผู้ปฏิบัติ มาเป็นผู้กำกับดูแลแทน

เริ่มต้นเรียนรู้ จนประสบความสำเร็จ

“ผมมาบรรจุครั้งแรกที่กองฝึกอบรมตั้งแต่ปี 2542 ปัจจุบันคือกองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน ทำงานที่นั่น 7-8 ปี จึงย้ายมาเป็นวิศวกรอยู่ที่กองกำกับและอนุรักษ์พลังงาน ตอนนั้นแนวโน้มของอาคารสมัยใหม่คือเริ่มให้ความสำคัญในเรื่องก่อสร้างอาคารใหม่ให้ประหยัดพลังงานมากกว่าไปปรับปรุงอาคารเก่าให้มีประสิทธิภาพ เลยตั้งกลุ่มงานขึ้นใหม่ ซึ่งผมก็ได้ไปดูแลกลุ่มงานนี้ รวมถึงผลักดันเรื่องสร้างมาตรฐานเกณฑ์อนุรักษ์พลังงานในอาคารก่อสร้างใหม่ (BEC) ที่ขึ้นมา และผลักดันให้มีการบังคับใช้ออกมาเป็นกฎหมาย

งานตรงนั้นผมทำมาสิบกว่าปี ตั้งแต่ตอนเริ่มต้นจัดทำร่างมาตรฐานฯ จนถึงการบังคับใช้ได้สำเร็จ ผู้บริหารเห็นผลงานเป็นที่ประจักษ์ว่า เรามีความรู้ ความสามารถในการกำกับ ดูแล วางแผน และประสานงานกับหน่วยงานภายนอกจนได้รับความสำเร็จ ด้วยประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิ และวัยวุฒิ ท่านจึงผลักดันให้มาเป็นผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงานตรงนี้”

ความประทับใจของน้องใหม่

“วันแรกที่ผมเข้ามามีการปฐมนิเทศข้าราชการใหม่ อธิบดีสมัยนั้นคือ ท่านสิริพร ไศละสูต หลังจากที่ท่านกล่าวให้โอวาทเสร็จ ท่านบอกว่า มีน้อง ๆ คนไหนอยากสอบถามบ้างไหม ก็ไม่มีใครถาม ผมเลยยกมือขึ้นถาม... ท่านครับ ทำอย่างไรท่าน (อธิบดีที่เป็นผู้หญิงคนแรกของ พพ.) ถึงเดินทางมาถึงจุดนี้ได้ ท่านเรียกผมว่าไอ้หนูนะครับ... ไอ้หนูเป็นคำถามที่ดีนะ ไม่มีใครเคยถามพี่อย่างนี้เลย ท่านก็บอกว่า ท่านต้องต่อสู้ ต้องทำตัวให้เป็นผู้หญิงแกร่ง กรมนี้เป็นกรมวิศวะที่ส่วนใหญ่มีแต่ผู้ชาย ดังนั้น ต้องพร้อมเรียนรู้ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง นี่เป็นเหตุการณ์แรกที่ผมประทับใจครับ ครั้งที่ 2 ผมได้รับทุนไปฝึกอบรมในต่างประเทศ ครั้งแรกที่อาร์เจนตินา ก็บังเอิญไปเจอท่านที่นั่น ท่านไปในฐานะเป็นผู้นำหน่วยงานภาครัฐ แล้วท่านจำผมได้ ท่านบอกตอนนี้พี่ว่างเดี๋ยวพี่พาไปเลี้ยงไก่ทอด KFC ท่านเป็นกันเองมาก นั่นคือสิ่งที่ประทับใจ เพราะผมเป็นแค่ข้าราชการซี 3 ตัวเล็ก ๆ ส่วนท่านเป็นผู้บริหารเบอร์ 1 แม้จะผ่านจากการปฐมนิเทศมา 2 ปีแล้ว แต่ท่านยังจำเราได้”

ข้อคิดฝากให้คน พพ.

“ที่อยากจะฝากไว้ก็คือ อยากให้น้อง ๆ ขยัน ทุ่มเทตั้งใจ คนที่ไม่ทำงานเท่านั้นคือคนที่ไม่เคยทำผิด แต่คนที่ทำงาน มันย่อมเกิดความผิดพลาดได้เสมอ ผู้ใหญ่จะไม่ตำหนิกับคนทำงานผิด เพราะถือว่าเขาเป็นคนทำงาน ผมโดนมาเยอะ การทำผิดมันเป็นเรื่องปกติอยู่แล้วครับ เพราะว่าเราไม่ได้รู้ไปทุกเรื่อง ก็เรียนรู้ที่หน้างานกันไป แต่ว่าผิดแล้วห้ามผิดซ้ำเท่านั้นเอง เพราะถือว่าได้บอกกันแล้ว อยากจะบอกไว้เลยว่า งานหนักไม่เคยทำร้ายเรา แต่จะทำให้เราเข้มแข็งขึ้น และมีประสบการณ์มากขึ้น การได้รับโอกาสทำงานที่แตกต่างกัน จะเป็นประโยชน์กับเรา และถ้าเราอยากจะมีอนาคต มีความก้าวหน้าการรับราชการก็ต้องทำงานที่มันหลากหลายครับ”

“จุดแข็งของเรา
คือ เรื่องพลังงานทดแทน
และการอนุรักษ์พลังงาน”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

อดิศักดิ์ ชูสุข
ผู้อำนวยการกองวิจัยค้นคว้าพลังงาน

ย้อนกลับไปเมื่อปี 2534 ที่ อดิศักดิ์ ชูสุข ได้เข้ามารับราชการที่กลุ่มงานวิศวกรรม สำนักปฏิบัติการและบำรุงรักษา (ปัจจุบันคือกองพัฒนาพลังงานทดแทน) สำนักงานพลังงานแห่งชาติ (ปัจจุบันคือ พพ.) ต้องไปควบคุมการก่อสร้างระบบกระจายน้ำและโรงไฟฟ้าพลังน้ำ จนมารับผิดชอบในส่วนงานบำรุงรักษาด้านโยธาของโรงไฟฟ้าพลังน้ำทั่วประเทศ ที่ต้องเดินทางไปทั่วประเทศในพื้นที่ห่างไกล ถึงแม้จะไม่ใช่รุ่นบุกเบิก แต่ประสบการณ์ที่ได้รับ ก็สร้างความผูกพันกับรุ่นพี่ รุ่นน้อง ที่มีสายเลือดความเป็นคน พพ. ด้วยกันอย่างแน่นแฟ้น

ผูกพันเหมือนบ้าน

“การได้ลงมือทำงานเองร่วมกันระหว่างสาขาวิชาชีพ รุ่นพี่รุ่นน้อง ทำให้เรารักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง อย่างเช่น โรงไฟฟ้าพลังน้ำกิ่วลม จังหวัดลำปาง งานก่อสร้างอาคาร เป็นการว่าจ้างโดยมีผมเป็นผู้ควบคุมงาน หลังจากก่อสร้าง แล้วเสร็จ ต้องช่วยกันติดตั้งเครื่องกังหันน้ำ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า และระบบไฟฟ้าทั้งหมด

“มีรุ่นพี่และทีมงานด้านเครื่องกลคือ ท่านอธิบดี ประพนธ์ วงษ์ท่าเรือ ผอ.พิชิต ทวีศรี ผู้อำนวยการ กองพัฒนาพลังงานทดแทน และ พี่อมรศักดิ์ รังสาคร ด้านไฟฟ้า พี่ปรีชา คงคชวรรณ ช่วยกันทำเองทุกอย่าง ตั้งแต่งานเชื่อมเหล็กติดตั้ง Turbine และ Generator ผสมคอนกรีต เทคอนกรีต ปาดหน้าปูน เดินสายไฟฟ้า ในตู้ควบคุม ช่วยกันทำงานสนุกมาก รวมถึงการกินอยู่ เช้าไปตลาดซื้อกับข้าวมาทำอาหาร หุงข้าว กินเช้า เที่ยง เย็นเหมือนเราเป็นสมาชิกอยู่ในบ้านเดียวกัน จนรู้สึกว่า พพ. เป็นเหมือนบ้านหลังใหญ่ที่มีพี่น้องหลายคน อยู่กันอย่างอบอุ่น”

บุญคุณต้องทดแทน

“ผมได้รับทุนเรียนในฐานะข้าราชการของ พพ. ตั้งแต่ ปริญญาตรี โท และเอก อ่านหนังสือแล้วสนุก อยากรู้ ไปทุกเรื่อง อยากรู้ไปเรื่อย ๆ ผมอยากบอกว่า พพ. ให้กับผมเยอะมาก ดังนั้น หากผมมีโอกาสในการทำสิ่งใด ที่เป็นการตอบแทน พพ. ได้ ผมจะทำเต็มที่ เพราะ พพ. เปรียบเหมือนผู้ที่ให้ความมั่นคงในชีวิตของผม เมื่อเขา ให้เรา เราต้องให้คืนเขาเมื่อเรามีโอกาสครับ และผมบอก น้อง ๆ เสมอว่า ในแต่ละวันเรามาทำงานให้คุ้มค่ากับเงินเดือน หากเปรียบเทียบว่า พพ. เสมือนบริษัท ถ้าพนักงานทำงาน แล้วบริษัทขาดทุนบริษัทก็ต้องปิดตัวลง ดังนั้น เราต้อง ทำงานไม่ให้ พพ. ขาดทุน เพื่อ พพ. จะได้คงอยู่ต่อไป”

คงไว้ซึ่งจุดแข็งในเรื่อง พลังงานทดแทน และการอนุรักษ์พลังงาน

“ภารกิจหลักของ พพ. มี 2 ด้าน คือด้านอนุรักษ์พลังงาน ทำยังไงให้ใช้พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และด้าน พลังงานทดแทน เป็นการใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งสองส่วน จะช่วยลดการสูญเสียเงินตราของประเทศ ในภาคพลังงาน ดังนั้น เราชาว พพ. ต้องตระหนักถึง จุดแข็ง 2 ด้านนี้ไว้ และต้องร่วมกันสร้าง brand ของ พพ. ว่า ถ้าใครอยากรู้ 2 เรื่องนี้ของประเทศไทย ต้องมาที่ พพ. เท่านั้น คุณจึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง

“ส่วนกองวิจัย ค้นคว้าพลังงาน มีภารกิจในการศึกษา วิจัย สาธิต พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และเสนอเชิงนโยบาย เพื่อให้มีการผลิต และการใช้พลังงานทดแทนให้สอดคล้อง กับศักยภาพของทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการติดตาม และประเมินผล ทั้งภาคไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิง ชีวภาพ ปัจจุบันรับผิดชอบเทคโนโลยีพลังงานลม พลังงานก๊าซชีวภาพ พลังงานชีวมวล พลังงานขยะ พลังงานความร้อนใต้พิภพ และพลังงานไฮโดรเจน”

“เราต้องให้ความไว้ใจต่อทีม
และมองเห็นในทิศทางเดียวกัน”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

สมชาติ ตั้งลิขสิทธิ์

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

จากนายช่างที่ตระเวนเดินสายไปตามโรงงานต่าง ๆ ทั่วทุกจังหวัดของประเทศไทย จนถึงวันนี้ ที่ สมชาติ ตั้งลิขสิทธิ์ นั่งเก้าอี้ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ดูแลงานเกี่ยวกับการตรวจวิเคราะห์และแนะนำการประหยัดพลังงานในโรงงานและอาคารที่ต่ำกว่าควบคุมของโรงงานขนาดเล็ก หรือ SME ระยะเวลากว่า 30 ปี ที่ทำงานอยู่ในกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน สร้างความสุข และความภาคภูมิใจในฐานะคนที่เป็นลูกหม้อของ พพ. มาโดยตลอด

เดินสายทั่วประเทศ

“ ผมเข้ามาทำงานเมื่อปี 2532 ทำตั้งแต่เป็นนายช่าง จนมาเป็น ผอ. แม้จะใช้เวลานาน แต่ช่วงที่เป็นนายช่าง คือสนุก ได้เดินทางไปทั่วประเทศ หน้าที่เราคือ เข้าไปตรวจวิเคราะห์ และแนะนำเรื่องการประหยัดพลังงาน ตามโรงงานต่าง ๆ จังหวัดไหนไม่เคยไปก็ได้ไป ใช้เวลาตรวจ 3 วันต่อแห่ง สมัยก่อนตกประมาณ 30 แห่งต่อปี ก็คือตั้งเครื่องมือวัดและดูการใช้พลังงานของอาคารหรือโรงงานในเบื้องต้น จากนั้น เราก็จะสรุป แนะนำเบื้องต้นให้โรงงานฟังก่อนว่า โรงงานของคุณมีการใช้พลังงานสิ้นเปลืองในจุดไหนบ้าง เขาก็ไปดำเนินการปรับปรุงถ้าสามารถก็ทำได้เลย แล้วเราก็กลับมาทำรายงานส่งให้ทางโรงงานอีกที ตอนนั้น เรามีคนน้อยก็อาจจะช้าหน่อย แต่ปัจจุบันมีการจ้างที่ปรึกษาให้เข้าไปช่วยดำเนินการพวกนี้ครับ

“ตอนนี้ ที่กองจะทำเรื่อง Smart Farm กับขนส่งด้วย ทำหลายอย่างครับ ทั้งเรื่องมาตรฐาน เรื่องอาคาร เรื่องโรงงาน การอนุรักษ์พลังงาน เป็นการใช้พลังงานให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด อนุรักษ์ก็คือการประหยัดเหมือนกัน แต่ต้องบริหารจัดการให้ถูก ไม่ใช่ว่าทำจนอยู่ไม่ไหว คุณภาพชีวิตเปลี่ยน อย่างนี้ก็ไม่เหมาะ ไม่ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ครับ”

เข้าเวรค้างคืนที่บ้านพิบูลธรรม

“สมัยก่อนที่นี่จะมีการเข้าเวร ผมคิดว่า คงเพื่อจะได้ดูแลความปลอดภัยประมาณนี้แหละครับ เราก็จะเวียนมาเข้าเวรกันคนละคืน ซึ่งนาน ๆ จะเวียนมาทีหนึ่ง เพราะว่ามันเวียนไปทั้งกรมฯ น่ะครับ แล้วก็จะมีห้องหนึ่งของบ้านพิบูลธรรมที่จัดให้คนมาอยู่เวรนอนพัก เลยมีคนเล่าต่อ ๆ กันว่า เจอผีอย่างโน้นอย่างนี้ อย่างรุ่นน้องที่ทำงานกับผมก็บอกว่าเจอ แต่ผมไม่เคยเจอนะ แล้วก็ไม่ค่อยกลัวเท่าไหร่ เพราะเราก็เดินตรวจอยู่ไม่นาน แต่ปัจจุบันนี้มี รปภ. ที่เป็นสัญญาจ้าง ก็ไม่มีการอยู่เวรแล้วครับ”

ทำงานเป็นทีมเวิร์ค

“ผมคิดว่าเรื่องการปฏิบัติงาน เราต้องให้ความไว้ใจต่อทีม และมองเห็นในทิศทางเดียวกัน เชื่อใจได้ว่าเราจะเอาแนวนี้ประมาณนี้มันถึงจะเดินไปได้ด้วยดี รวมถึงเชื่อมั่นในทุกคนว่าจะสามารถดำเนินการไปได้ ซึ่งคนทำงานก็ต้องรู้งาน และเข้าใจในงานที่ปฏิบัติจริง ๆ ด้วย อีกสิ่งหนึ่งที่ผมภูมิใจก็คือ เราเข้าไปทำให้โรงงาน อาคารสามารถประหยัดพลังงานได้ เราเคยได้รับหนังสือชื่นชมจากโรงงานที่เราไปดำเนินการให้ บางแห่งที่ยังเป็นระบบเถ้าแก่ คือถ้าคุยกับเถ้าแก่เข้าใจก็คือจบ แต่ถ้าคุยแล้วไม่เข้าใจ มันก็ยากเหมือนกันครับ แต่ถึงอย่างนั้นการทำงานที่นี่ก็ให้ความรู้สึกสบายใจ เพื่อนร่วมงานดี ทำให้เราทำงานโดยไม่มีแรงกดดันมากครับ”

“เราเป็นหุ้นส่วนความสำเร็จ ของทุกหน่วยงาน”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

นราพันธ์ ยามาลี

ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ถึงวันนี้เข้าสู่ปีที่ 36 แล้ว สำหรับการทำงานที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานของ นราพันธ์ ยามาลี ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นสำนักงานพลังงานแห่งชาติ นับเป็นเวลายาวนานในการทำงาน ในองค์กรแห่งเดียวโดยไม่คิดที่จะย้ายไปไหน เพราะความรักในองค์กร มีรุ่นพี่ที่มีเมตตาคอยสอนงาน และให้แนวคิด ตลอดจนมีความประทับใจในสถานที่ตั้งของหน่วยงาน ที่มี “บ้านพิบูลธรรม” อยู่ในภาพความทรงจำเก่า ๆ ที่ยังคงแจ่มชัดมาจนถึงทุกวันนี้

ย้อนวันวานที่ พพ.

“ก่อนที่จะสร้างเป็นตึก 11 ชั้น จะมีอาคารกองนโยบายและวางแผนพลังงาน มีรุ่นพี่ ๆ ที่ทำทางด้านข้อมูลเป็นนักเศรษฐศาสตร์อยู่หลายท่าน ส่วนผมก็จะอยู่ศูนย์คอมพิวเตอร์ ทำเรื่องโปรแกรม เรื่องระบบงาน เพื่อจะเก็บข้อมูลสนับสนุนอีกที ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามยุคตามสมัย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน การปรับเปลี่ยนบทบาทการบริหารงาน รวมทั้งมีเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยให้การทำงานสะดวกขึ้น”

หุ้นส่วนความสำเร็จ

“เนื่องจากวิวัฒนาการของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนี้ แต่เดิมเราทำเรื่องข้อมูลสถิติพลังงานทำมานานมากตั้งแต่เริ่มตั้ง พพ. เลยครับ แล้วก็วิวัฒนาการมาเป็นการออกรายงานประจำปี ข้อมูลของเราเป็นที่อ้างอิงในหลายหน่วยงาน อย่างหน่วยงานระหว่างประเทศเขาก็อยากได้ข้อมูลพลังงานจากทุกประเทศ เพื่อไปทำเป็นภาพรวมทิศทางพลังงานของโลก ซึ่งน่าภูมิใจว่าหลายครั้งที่ไปประชุมสัมมนา เขามักจะกล่าวถึงข้อมูลของเรา

“ส่วนภารกิจเรื่องสารสนเทศ เราเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านคอมพิวเตอร์ ด้านเครือข่าย และระบบงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ลูกค้าของเราเยอะครับ มีทั้งลูกค้าภายในกรมฯ และลูกค้าภายนอก ผมพยายามบอกน้อง ๆ ว่า ศทส. ของเรานั้น ต้องให้บริการทั้งภายในและภายนอก ผมขออนุญาตใช้คำว่า เราเป็นหุ้นส่วนความสำเร็จของทุกหน่วยงานครับ”

“อยากให้น้อง ๆ สืบทอดวัฒนธรรมที่ดีของ พพ.”

“ผมโตมาจากโปรแกรมเมอร์ ทุกวันนี้ก็ยังแอบเขียนโปรแกรมให้น้อง ๆ เป็นงานที่สนุกสนานมาก ได้ใช้ความคิด แล้วเครื่องไม้เครื่องมือสมัยใหม่มีให้เล่นเยอะ การนำเสนอข้อมูล การแสดงกราฟ สมัยก่อนเราอาจจะเห็นแค่ภาพนิ่ง แต่เดี๋ยวนี้เรา สามารถโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กันได้ ตรงนี้มันประทับใจเรา มีอีกสิ่งที่อยากฝากไว้ก็คือ อยากให้น้อง ๆ สืบทอดวัฒนธรรมที่ดีของ พพ. ช่วงที่ผมมาเป็นผู้อาวุโสนี่ จะเห็นเลยว่าเวลาไปเจอเด็ก ๆ เขามีวัฒนธรรมที่ดี เขาก็ยกมือไหว้ เขาให้เกียรติเรา ส่วนเราก็ให้ความเป็นกันเอง ไม่ได้ถือตัว ผมจะบอกน้อง ๆ ว่า ยินดีให้คำปรึกษา คำแนะนำต่าง ๆ เสมอครับ”

“การทำงานกับคนเป็นเรื่องยาก ต้องนึกถึงใจเขาใจเรา”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

พงษ์ศักดิ์ พรหมกร

วิศวกรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิชาการ กองพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพ

ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมเชื้อเพลิงชีวภาพ จำพวกไบโอดีเซล เอทานอลที่นำมาใช้แทนน้ำมันดีเซลและเบนซิน ทำให้วิศวกรชำนาญการพิเศษอย่าง พงษ์ศักดิ์ พรหมกร มองว่าส่วนที่ยากของงานนี้ คือการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนมากมาย เพราะการจะนำเชื้อเพลิงชีวภาพเข้าไปทดแทนสิ่งที่ผู้คนใช้กันมายาวนาน สิ่งสำคัญคือ เราต้องไปสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้รถก่อน มีการทำงานร่วมกับบริษัทรถ ค่ายรถต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเชื่อมั่น และเกิดการใช้งานจริง

จากจุดเริ่มต้น สู่ความท้าทายในสายงาน

“ผมเข้าทำงานที่ พพ. ตั้งแต่ปี 2541 ตอนนี้ก็ 25 ปีแล้ว แรก ๆ เป็นงานลงพื้นที่ ก็ไปทางภาคอีสาน ไปทำงานก่อสร้าง ไปคุมงาน พอตอนหลังเรามาทำงานผลักดันด้านเชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งเป็นภาพใหญ่ของประเทศ เป็นการผลักดันผ่านนโยบาย

“อย่างในช่วงนี้ ถ้าพูดถึงเชื้อเพลิงชีวภาพก็จะมีเรื่อง EV เข้ามา ซึ่งก็คาดกันว่าในอนาคตน่าจะมีการใช้ที่ลดลงตามปริมาณการใช้น้ำมันดีเซล เบนซิน ที่ลดลงด้วย แต่มันก็จะมีเชื้อเพลิงอีกหลายตัวเข้ามา เช่น เชื้อเพลิงอากาศยานยั่งยืน (SAF) ก็อาจจะมีการเปลี่ยนการใช้งานเป็นกลุ่มประเภทใหม่ ๆ เข้ามา ซึ่งผมมองว่ามันคือความท้าทายในการทำงานที่เราต้องปรับไปตามสถานการณ์ และต้องพยายามเรียนรู้ตลอดเวลา”

พลังงานเป็นเรื่องสนุก

“ถ้าพูดถึงเรื่องพลังงานทดแทน ต้องนึกสภาพว่าในอดีตเราไม่เคยมีเรื่องพวกนี้มาก่อน ดังนั้น คำว่าเชื่อมั่นจึงเป็นเรื่องใหญ่ ความสนุกคือ เราจะทำอย่างไรให้คนหันมาใช้ ซึ่งเป็นเรื่องยาก และจะทำอย่างไรให้การใช้มีการเติบโต และอยู่ได้แบบยั่งยืนด้วย อย่างผมเป็นวิศวกร เราได้เจอเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอด เราก็ต้องปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป แต่สนุกครับที่ได้เล่นกับอะไรแบบนี้ แล้วก็ภูมิใจที่เราได้เป็นส่วนหนึ่งของกรมฯ ที่ได้ช่วยพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศได้มีการใช้พลังงานทดแทน ช่วยลดการนำเข้า ผมมองว่าผมเป็นส่วนหนึ่งของกรมฯ ที่ช่วยขับเคลื่อนเรื่องพวกนี้ก็มีความสุขครับ”

การทำงานที่ ต้องนึกถึงใจเขาใจเรา

“ผมมองว่าในเรื่องเทคโนโลยี เราต้องเรียนรู้ตลอดเวลา ในอดีตเราอาจจะเคยเรียนจากที่ไหนมาก็แล้วแต่ แต่ประสบการณ์จากการทำงานตรงนี้ มันเป็นเรื่องใหม่ ๆ และเป็นเรื่องสำคัญ การเรียนรู้อยู่ตลอด ทำให้เราเติบโตขึ้น และไม่ตกยุคด้วย แล้วผมก็มองว่า การที่ต้องทำงานกับคนเป็นเรื่องยาก เมื่อก่อนที่ผมทำงานไซต์ มีหน้าที่คุมงาน แต่พอมาเป็นงานนโยบาย มันต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ เราต้องทำงานร่วมกับคน ซึ่งมันต้องนึกถึงใจเขาใจเรา และต้องหาทางบาลานซ์ให้ได้ด้วยครับ”

“ความท้าทายคือ ทำอย่างไร
ให้คนมีความรู้เรื่องอนุรักษ์
พลังงานและรู้เท่าทันเทคโนโลยี”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

ณรงค์ ภู่อยู่

วิศวกรเครื่องกลชำนาญการพิเศษ
กองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน

หลังเรียนจบปริญญาตรีทางด้านวิศวกรรมเครื่องกล สถานที่ทำงานแห่งแรกที่สร้างความประทับใจให้กับ ณรงค์ ภู่อยู่ มาจนถึงทุกวันนี้ก็คือ การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกองฝึกอบรม กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน นอกจากได้ใช้องค์ความรู้ที่ร่ำเรียนมา ยังได้เจอกับเพื่อนร่วมงานดี มีผู้ใหญ่ให้ความเมตตา และให้คำปรึกษาในการทำงาน จนปัจจุบันได้จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และทำหน้าที่กำกับดูแลโครงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านพลังงาน ซึ่งถือเป็นความสนุกและท้าทายในชีวิตการทำงานเป็นอย่างมาก

โปรเจกต์แรกของเด็กจบใหม่

"ผมเข้าทำงานครั้งแรกที่บางกรวย สังกัดกองฝึกอบรม ทำได้ 1 ปี ก็ย้ายมาที่อาคารอนุรักษ์พลังงานเฉลิมพระเกียรติ คลอง 5 ปทุมธานี การทำงานมันสนุกตั้งแต่เราได้แสดงความคิดเห็น ได้ทำงานเป็นโปรเจกต์ ซึ่งโปรเจกต์แรกผมได้ทำงานร่วมกับทางประเทศญี่ปุ่น คือโครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมปฏิบัติการด้านการจัดการพลังงาน (Mini Plant) เป็นโครงการระยะยาว 3 ปี ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพและจำนวนผู้รับผิดชอบด้านพลังงานตามกฎหมาย พูดง่าย ๆ คือ ช่วยเจ้าของโรงงานในการดำเนินการอนุรักษ์พลังงาน ส่วนระยะสั้นเป็นเรื่องการติดตั้งเครื่องจักรเพื่อฝึกปฏิบัติในการอนุรักษ์พลังงาน ตัวผมก็มีโอกาสได้ไปเรียนการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมปฏิบัติการและการเดินเครื่องจักรเพื่อการสาธิตด้านอนุรักษ์พลังงานที่ญี่ปุ่นเป็นเวลา 2 เดือนด้วย ก็สนุก เพราะได้ความรู้ ได้เจอผู้คนใหม่ ๆ และได้เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเขาด้วย"

ฝ่าวิกฤตน้ำท่วมใหญ่ ปี 2554

"ตอนเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ จังหวัดปทุมธานีก็ท่วมด้วย แล้วเรามีเครื่องจักรเพื่อการสาธิตด้านอนุรักษ์พลังงานที่วางอยู่ระดับพื้นในโรงฝึกปฏิบัติ พอเกิดน้ำท่วมเราต้องวางแผนบล็อกน้ำก่อน มีการเคลื่อนย้ายเครื่องจักรสำคัญ ๆ คือ ชุดฝึกเพื่อการสาธิตการประหยัดพลังงานของระบบปรับอากาศ ต้องยกขึ้นที่สูงโดยใช้เครน ที่สำคัญคือ ต้องมีคนคอยดูระดับน้ำและเฝ้าดูแลทรัพย์สินของราชการ ช่วงนั้นผมและทีมงาน ต้องกินนอนอยู่ที่นั่นนาน 2 เดือนเลยครับ ในตอนนั้นก็จะมีผู้หลักผู้ใหญ่เอาอาหาร-เครื่องดื่มมาให้ ทางญี่ปุ่นก็ชื่นชมมากที่เรามีการบริหารการจัดการที่ดี ทำให้เครื่องจักร อุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติ ไม่เกิดความเสียหาย และยังได้สร้างความเป็นผู้นำ ได้เห็นถึงความรับผิดชอบของคน พพ. ในการดูแลทรัพย์สิน รวมถึงสร้างความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้วยครับ"

ความท้าทายของคนทำงานด้านพลังงาน

"ผมคิดว่าในการทำงานนั้น เราต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงมีความเป็นพี่เป็นน้อง อย่างคนรุ่นใหม่ ถือว่าเป็นคนเก่ง มีความรู้มีความสามารถ เขาเกิดมาในยุค IT ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในการเรียนรู้ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของ พพ. แต่อยากฝากว่าในการทำงานจริงนั้น ต้องอาศัยความอดทน ขวนขวายหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ ความท้าทายของการทำงานด้านพลังงานคือ ทำอย่างไรให้คนที่ไม่มีความรู้ ให้เขาได้มีความรู้ในการอนุรักษ์พลังงาน และคนที่มีความรู้อยู่แล้ว เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา เราจะทำอย่างไรให้เขารู้เท่าทันเทคโนโลยีนั้น แล้วสามารถนำมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม"

“งานของเราไม่ถึงขนาดสร้างชีวิต แต่เราช่วยผสมผสานความกลมกล่อมของชีวิต ให้เขาอยู่อย่างมีความสุข และเดินต่อไปได้”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

วิรัช มณีขาว

นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มเทคโนโลยีด้านความร้อน
กองพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์

แม้จะสังกัดมาหลายสำนัก แต่ชีวิตการทำงานตลอด 24 ปี ของ วิรัช มณีขาว เรียกได้ว่าคร่ำหวอดอยู่ในกลุ่มพลังงานทดแทนเกือบทั้งหมด ด้วยภารกิจงานที่รับผิดชอบในปัจจุบันที่ยังเกี่ยวข้องกับการนำเอาความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์เข้ามาใช้ประโยชน์ จนเกิดเป็นโครงการที่ดีมากมาย อาทิ การส่งเสริมระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ หรือที่เรารู้จักกันดีในชื่อ “พาราโบลาโดม” ไปจนถึงการส่งเสริมการใช้น้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมภายใต้ โครงการสนับสนุนลงทุนติดตั้งระบบผลิตน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน

ดูแลตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

“เราสร้างเทคโนโลยีที่สามารถเอาไปต่อยอดได้ เช่น ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ โดยเราจะให้ความรู้ในเรื่องการบำรุงรักษาด้วย เป็นเรื่องของการตากด้วย ในเรื่องการทำ GMP อะไรต่าง ๆ รวมถึงเรายังมีโครงการที่จะเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ โดยร่วมมือกับ บริษัท ปตท. น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) เครือข่ายคือ ปั๊มน้ำมัน ปตท. ภายใต้โครงการ ‘ไทยเด็ด’ ส่วนในเรื่องการลงทุนก็มีพันธมิตร คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธ.ก.ส. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย SME Bank ช่วยดำเนินการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือดูแลตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และเริ่มทดลองเทคโนโลยี ระบบไอทีเข้ามาช่วยควบคุมอุณหภูมิของระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งถ้าทำได้ก็สามารถที่จะลดการใช้พลังงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงลดคน ลดเวลาด้วย เราคิดจะสร้างต้นแบบนี้โดยทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำทางด้านนี้หลายแห่งเลยครับ”

ความภาคภูมิใจในฐานะคน พพ.

“เราภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยเหลือทั้งเกษตรกร ชาวบ้าน มีหลายรายที่เราเคยให้ข้อมูลความรู้ในเชิงเอกสารในเชิงโทร.มาปรึกษา ฯลฯ พอหายไปสัก 2-3 ปี เขาก็ส่งอีเมลเข้ามาว่าขอบคุณมาก เทคโนโลยีตัวนี้เขาเอาไปต่อยอดทำธุรกิจอะไรได้ หรือแม้กระทั่งบางกลุ่มที่เราเคยไปส่งเสริมเกี่ยวกับระบบพลังงานแสงอาทิตย์ จากแต่ก่อนเขาเป็นลูกจ้าง แต่ปัจจุบันเขาผลิตกล้วยอบแห้ง พลังงานแสงอาทิตย์ มีช่องทางการตลาด คือทำด้วยตัวเองทั้งหมด ตรงนี้มันคือความภาคภูมิใจอยู่ลึก ๆ ว่าเราสามารถช่วยเขาตรงนี้ได้ คืองานของเราไม่ถึงขนาดสร้างชีวิต แต่เราช่วยผสมผสานความกลมกล่อมของชีวิตให้เขาอยู่อย่างมีความสุขและเดินต่อไปได้”

ดูแลเหมือนญาติสนิทมิตรสหาย

“สิ่งสำคัญในการทำงานคือ จงตั้งใจเรียนรู้ สมมุติว่าเราอยู่ในสายงานนี้ ก็ไม่ใช่ว่าเราจะรู้แค่สายงานนี้อย่างเดียว จริง ๆ เราควรรอบรู้เรื่องอื่นด้วย ไม่อย่างนั้นเราจะไม่สามารถเห็นจิ๊กซอว์อื่น ๆ ที่มันจะไปต่อได้ ต้องมีความตั้งใจและจดจ่ออยู่กับงาน ที่สำคัญคือ ต้องวิเคราะห์ปัญหาก่อน เราถึงจะตอบโจทย์ตรงนั้นได้ รวมถึงให้ความจริงใจที่จะให้ความรู้และแก้ปัญหา คือถ้าเรารักตัวเองได้ เราก็รักคนอื่นได้ รักคนที่ร่วมในโครงการ ชาวบ้าน คือ ดูแลเขาให้เหมือนญาติสนิท เหมือนมิตรสหายครับ”

“เราอยู่ด้วยกันมานาน มีความเข้าอกเข้าใจกัน คุยกันฉันพี่น้อง มีความเข้าอกเข้าใจกัน”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

วรสิทธิ์ บุญมาก

นายช่างเทคนิคระดับชำนาญงาน
กองพัฒนาพลังงานทดแทน ในพื้นที่ ตจว.

จากลูกจ้างรายเดือนที่เคยรับเงินค่าจ้างแบบใส่ซอง จนกระทั่งได้บรรจุเป็นพนักงานราชการ รวมเวลา 9 ปีกว่า ๆ ต่อมาได้สอบบรรจุรับราชการ ใน พ.ศ. 2553 ในตำแหน่งนายช่างเทคนิคปฏิบัติงาน ปัจจุบัน วรสิทธิ์ บุญมาก ดำรงตำแหน่งนายช่างเทคนิคระดับชำนาญงาน ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำห้วยแม่สอด จังหวัดตาก และรักษาการหัวหน้าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำห้วยแม่อุสุ รวมทั้งมีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน อีก 7 โครงการ ที่ดูแลรับผิดชอบกว่า 22 ปี ที่ทำงาน ในพื้นที่ต่างจังหวัด หัวใจสำคัญที่ทำให้งานสำเร็จ คือ ความเข้าอกเข้าใจกัน และการช่วยเหลือกัน แบบพี่แบบน้อง

ภารกิจคือการช่วยเหลือ

“งานที่โครงการฯ ห้วยแม่สอดคือ งานบำรุงรักษาทั่วไป ดูแลเรื่องการเดินเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้า จำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ที่โครงการแม่อุสุก็เหมือนกันครับ สองโครงการนี้ เป็นโครงการขนาดเล็ก ส่วนระดับหมู่บ้านก็จะเป็นงานให้บริการทางด้านเทคนิค อันนี้คือเขียนไว้ในคำสั่งของกรมฯ ครับ จริง ๆ ก็คือ ออกไปซ่อมเวลาที่เครื่องเสีย ขัดข้อง หรือท่อส่งน้ำแตก สายส่งชำรุด ก็ต้องไปซ่อม เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ไฟ อุปสรรคก็มีเรื่องของการเดินทาง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะเมื่อก่อนรถค่อนข้างเก่าครับ เวลาจะเข้าไปในพื้นที่ ก็ต้องขับแบบประคับประคองไปช้า ๆ รถไม่ค่อยมีกำลัง แต่ปัจจุบันเราได้รถคันใหม่แล้ว ก็ช่วยให้การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ที่ห่างไกลสะดวกมากขึ้นครับ”

มีทีมงานที่เข้าใจกัน

“เนื่องจากเราอยู่ด้วยกันมานาน ก็จะมีความเข้าอกเข้าใจกัน คุยกันแบบพี่แบบน้อง ไม่ต้องพูดอะไรกันมาก ผมบอกนโยบายไป เขาก็พร้อมปฏิบัติกันเลย แล้วเวลาที่เราออกไปซ่อมไฟฟ้าให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านเขาดีใจและดูมีความสุขมาก เพราะถ้าเครื่องเสีย เขาจะไม่ได้ใช้ไฟไป 2-3 วัน จนกว่าเราเข้าไป ต้องขออนุมัติคำสั่งจากกรมฯ ก่อนครับ รวมถึงการเตรียมการเดินทางด้วย แต่ละหมู่บ้านจะอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร เราต้องเตรียมสัมภาระให้พร้อม เพราะหลายโครงการอยู่ในป่า เช่น อาหาร ที่นอน เสื้อผ้า ฯลฯ บางกรณีต้องใช้เวลา 3-4 วัน กว่าจะซ่อมเสร็จ แต่พอเราจ่ายไฟให้เขาได้ เขาจะยิ้มแย้มดีใจมาก ชวนเราไปกินข้าวที่บ้านด้วยครับ

“ที่ประทับใจอีกอย่างคือ หัวหน้าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กแต่ละโครงการจะมีความรักใคร่ และช่วยเหลือกัน แม้ว่าแต่ละโครงการจะอยู่ห่างไกล แต่พอไปเจอกันในช่วงที่จัดสัมมนา หรือมีประชุม เราจะคุยเล่นกันได้แบบพี่น้อง มีความรักสามัคคีให้กัน ผมว่าความรู้สึกแบบนี้จะทำให้เรารักองค์กรมากขึ้นด้วยครับ”

ความภาคภูมิใจ เมื่อได้มาเป็น “คน พพ.”

“ความภาคภูมิใจมีเต็มพิกัดเลยครับ โดยเฉพาะกับชาวบ้านที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ที่เขาไม่มีไฟฟ้าใช้ แล้ววันหนึ่งเขาได้มีไฟใช้ เขาได้ดูทีวี มีเครื่องซักผ้าช่วยผ่อนแรง บางหมู่บ้านพอมีสัญญาณโทรศัพท์บ้าง เขาก็สามารถใช้ไฟฟ้าชาร์จมือถือได้ เพราะมือถือมันต้องมีการชาร์จไฟครับ ได้รับการสื่อสารที่ดีขึ้น โรงเรียนก็ช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น วัดก็ดีขึ้นมีแสงสว่างเครื่องขยายเสียง คือได้ประโยชน์กันทั้งหมู่บ้าน แล้วเวลาเราเข้าไป ในฐานะของกรม พพ. พวกผู้นำของหมู่บ้านจะให้การต้อนรับพวกเราเป็นอย่างดี เพราะเราไปช่วยให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นครับ”

“ความภูมิใจในการเป็นคน พพ. คือ เจ้านาย ผอ. อธิบดี เปิดโอกาส ให้เราพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเอาไปช่วยเหลือชาวบ้าน”

หมายเหตุ : สัมภาษณ์ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

สำราญ วันเพ็ญ

นักพัฒนาพลังงานระดับ ส2 (ศบ.9 นครศรีธรรมราช) กองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี

จากตำแหน่งแรกที่เข้ามา คือ พนักงานขับรถ แต่มีความรู้ทางด้านช่างติดตัวมาด้วย และมีความสนใจทางด้านเทคโนโลยีพลังงาน ทำให้ สำราญ วันเพ็ญ ได้เข้ามาทำงานเกี่ยวกับการติดตั้งโซลาร์เซลล์ ติดตั้งตู้อบแห้ง ติดตั้งกังหันลม และเครื่องสูบน้ำ จนได้ปรับเปลี่ยนตำแหน่งมาสู่นักพัฒนาพลังงาน ประจำอยู่ที่ศูนย์บริการวิชาการที่ 9 จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดกองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี รับผิดชอบพื้นที่ จังหวัดภาคใต้ตอนบน ในฐานะคนที่ลงพื้นที่ และต้องคลุกคลีอยู่กับชาวบ้านมากว่า 22 ปี สิ่งที่ได้รับกลับมาคือ ความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือชาวบ้าน และทำให้ภารกิจงานของ พพ. ประสบความสำเร็จ

ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้

“หน้าที่ปัจจุบันของผมคือ ถ่ายทอดเผยแพร่เรื่องเทคโนโลยีเรื่องพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานให้กับชุมชน ให้กับกลุ่มวิสาหกิจและประชาชนทั่วไปครับ อย่างไปถ่ายทอดการปั้นเตาซุปเปอร์อั้งโล่ หรือเตามหาเศรษฐี หลักสูตรหนึ่งประมาณ 3 วัน เราก็ไปอยู่กับชาวบ้าน สอนตั้งแต่การเตรียมดิน เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการนวดดิน ซึ่งดินแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ตั้งแต่ที่ผมทำเตามหาเศรษฐีมา ดินที่อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดีมีคุณภาพที่สุด มีลักษณะเป็นดินดำ แต่ถ้าหากดินไม่ดี ก็ต้องแก้ปัญหา อันนี้ต้องเอาประสบการณ์ของเรามาปรับใช้ สำหรับผมในการทำงานไม่มีอะไรที่ยาก แต่ว่าเราต้องเข้าใจบริบทของพื้นที่ให้ได้ อย่างตอนที่ผมไปทำโครงการกรีนไอแลนด์ที่เกาะพะรวย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผมก็ต้องลงพื้นที่ก่อนเริ่มโครงการฯ เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เสียก่อน บางครั้งชาวบ้านในพื้นที่เขาไม่เข้าใจ เขากลัวไปทำแล้วเกิดผลกระทบกับพื้นที่และวิถีชีวิตเดิมของเขาจะเปลี่ยนไป การสร้างความเข้าใจให้เกิดการยอมรับมันก็ยาก”

นักพัฒนาภูมิปัญญา แบบคน พพ.

“เพราะตำแหน่งของผมคือ นักพัฒนาพลังงาน ผมก็ต้องพัฒนาเทคโนโลยีแต่ละชิ้น ๆ ให้ดีขึ้น ให้เหมาะกับชุมชน ตอนนี้ผมกำลังศึกษากังหันลมผลิตไฟฟ้าแบบ 800 วัตต์ ชาวบ้านลงทุนได้เอง ราคาถูกประมาณ 7-8 พันบาท คนที่ได้ใช้ก็เป็นชาวบ้านที่อยู่ตามชายทะเลที่ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึง หากประสบความสำเร็จใช้งานได้ ชาวบ้านเขาก็ดีใจครับ เพราะเป็นงานที่เขาลงทุนน้อย ผมก็ไปแนะนำให้เขาตัดใบกังหันลม ทำอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น หรือเตาเผาถ่านแบบไร้ควัน ตอนนี้ก็กำลังพัฒนาให้ดีขึ้น คือจะทำอย่างไรให้เวลาที่เราใช้งานแล้วไม่เกิดผลเสียเกิดมลพิษกับชุมชน ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประหยัดเวลา ประหยัดเชื้อเพลิงในการเผา เผาถ่านมาแล้ว ก็ได้น้ำส้มควันไม้เป็นผลิตภัณฑ์ด้วย จะได้มากได้น้อยต้องเผาอย่างไร ต้องเลือกไม้อย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นเทคนิคที่ต้องเรียนรู้ ลองผิดลองถูกมาเยอะ จากประสบการณ์ตัวเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดให้กับประชาชนครับ”

ภูมิใจที่ได้เป็นคนของ พพ.

“ผมได้เกิดจาก พพ. เลยทำให้ผมรักองค์กรนี้ สิ่งที่ผมประทับใจ เช่น บางครั้งผู้บังคับบัญชาได้เปิดโอกาสให้เราได้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน ช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร และภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภารกิจในระดับภูมิภาคของ พพ. ประสบความสำเร็จ ทำให้ประชาชนได้รู้จักกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ครอบครัวของผมก็ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในองค์กรแห่งนี้ครับ”

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, กระทรวงพลังงาน. (2556). 60 ปี จาก “การพลังงานแห่งชาติ” สู่ “กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน”. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาท และ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาท. (2485). พระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม.ร.ว.ปุ้ม มาลากุล). พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเขษม. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม.ร.ว.ปุ้ม มาลากุล) ณ วัดเทพศิรินทราวาศ พ.ศ. 2485)

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 186). (24 เมษายน 2546). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 33 ง หน้า 5-6.

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 240). (1 พฤศจิกายน 2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 92 ง หน้า 35-40.

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 149). (14 ธันวาคม 2538). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 112 ตอนที่ 100 ง หน้า 17-19

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 33). (15 มิถุนายน 2497). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 71 ตอนที่ 38 หน้า 840-841.

พระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2496. (6 มกราคม 2496). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 70 ตอนที่ 3 หน้า 1-38.

พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482. (30 ตุลาคม 2482). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 56 หน้า 1389-1391.

พีรภัทร์ ศรีตุลา. (2555). อาธิไท้โพธิบาทว์ : วรรณกรรมพยากรณ์สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

สัจจาภิรมย์, พระยา. (2562). เทวกำเนิด (พิมพ์ครั้งที่ 19). นนทบุรี : ศรีปัญญา.

อนุมานราชธน, พระยา. (2493). เรื่องพระราชลัญจกรและตราประจำตัวประจำตำแหน่ง.พระนคร : กรมศิลปากร. (พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานในงานพระศพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์)

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2551). เทพฮินดูผู้พิทักษ์พุทธสถาน. กรุงเทพฯ : มิวเซียมเพรส.

70 ปี กรมพัฒนาพลังงานทดแทน และอนุรักษ์พลังงาน

เจ้าของ
กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.)

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
ประเสริฐ สินสุขประเสริฐ
สุรีย์ จรูญศักดิ์
โสภณ มณีโชติ
ชำนาญ กายประสิทธิ์

ที่ปรึกษา
อภิรดี ธรรมมโนมัย
ประสิทธิ์ นุ่นสังข์
รุ่งฤดี ฉันทวิทย์
บวรพงษ์ สุนิภาษา
กฤษณะ กิจประชากร
ชัยวัฒน์ ไชยสุข
กวียา ดีเรือก

บรรณาธิการบริหาร
วิภาพรรณ อัจฉริยวงษ์วาน

บรรณาธิการ
พิชามญชุ์ ชัยดรุณ

กองบรรณาธิการ
วนิดา มงคลวิทย์
ปารมี โปร่งเฉลยลาภ

พิสูจน์อักษร
ปิยะพรรณ ดวงจันทร์

ภาพปก
สุขุม ใจใหญ่

ช่างภาพ
อินทร์สร้าง ฟ้าหิมาลัย
สุขุม ใจใหญ่

ศิลปกรรม-ออกแบบ
อรุชิดา ทองบุษยกุล
ศุจินธรา ธรรมะพรพรรณ

ออกแบบและผลิต
บริษัท อุดมงาน จำกัด
179/35 ซอยร่วมมิตรพัฒนา แยก 8 แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

คุณค่าแห่งพลังงาน
เหนือกาลเวลา

70 ปี

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน

E journey

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน

วารสาร'รักษ์พลังงาน

DEDE 2023

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน